

กิจการเพื่อสังคมเพื่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษา:
ตำบลต้นแบบสามมาชีพ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดน่าน

โดย

ร้อยเอกเชษฐ รมะนันท์

รองผู้อำนวยการสำนักกรรมการผู้อำนวยการใหญ่

บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๕๗

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

เรื่อง กิจการเพื่อสังคมเพื่อความมั่นคงของชาติ

กรณีศึกษา: ตำบลต้นแบบสามชีพ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย ร้อยเอกเชษฐ รมะนันท์

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 57

การวิจัยเรื่อง “กิจการเพื่อสังคมเพื่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษา: ตำบลต้นแบบสามชีพ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิสามชีพ ของชุมชนในพื้นที่ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อก่อนให้เกิดการพัฒนาภายในชุมชนและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนภายใต้กรอบแนวคิด “กิจการเพื่อสังคม” เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมของประเทศ สำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จะใช้ข้อมูลเชิงปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม ซึ่งก็คือสมาชิกในโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” และจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าจากบทความ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัยและกรณีศึกษาอื่น ๆ ที่หาได้จากแหล่งข้อมูลสาธารณะ โดยเนื้อหาของเอกสารดังกล่าวจะครอบคลุมในส่วนของแนวความคิดของกิจการเพื่อสังคม ผลการศึกษาพบว่า เมื่อได้นำหลักแนวความคิดกิจการเพื่อสังคมมาวิเคราะห์ถึงแผนยุทธศาสตร์การฟื้นฟู (โครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”) สามารถสร้างประโยชน์ให้มีพื้นที่ป่าและพื้นที่ป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น ชาวบ้านสามารถลดค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรลงได้เนื่องจากผลของระบบชลประทานที่ดีขึ้นอีกทั้งค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าอาหารก็ลดลงเพราะสามารถปลูกกินเองได้ นอกจากนั้นโครงการนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมาชิกได้ดีอีกด้วย สำหรับข้อเสนอแนะของผู้วิจัยนำเสนอให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสได้เรียนรู้และมีความเข้าใจถึงแนวคิดกิจการเพื่อสังคมเพราะประโยชน์ที่ได้รับจะสามารถทำให้ประชาชนมีความยืดหยุ่นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยมีสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ดีและสามารถอยู่ในสังคมด้วยความผาสุก อันจะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงเพิ่มสูงขึ้น

Abstract

Title	Social Enterprise for National stability
	Case Study: Buayai livelihood pilot community Nanoi, Nann
Field	Social-Psychology
Subject	Social Psychology
Name	Capt. Chade Romyanan Course NDC Class 57

The objective of research on “ Social Enterprise for National Stability” in case of Buayai livelihood pilot community Nanoi, Naan is to learn and analyze an operation of community which supported by

Thaibev Co.,Ltd and Right Livelihood Foundation of local communities in Buayai. Moreover, the research of this case will help learning their attitude and satisfaction to improve their local communities for long last development under “ Social Enterprise” model and national stability. Our sources of information for this case study will be primary information from the interview by questionnaire which is a member of “1 Rai Organic Farming” and research from public articles and other case study as a secondary information, The substance of this document will include the idea of social enterprise which found that the analyzing of strategic for reconstruction of “ 1 Rai Organic farm” will spread forest area and reduce farming expense since irrigation is improve and using their own harvest Besides, this project will connect members of the community. The suggestion for the researcher makes member of the community a chance to acknowledge the model of social service which will be an advantage for their daily life in harmony environment which lead to national stability.

คำนำ

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันของหลายองค์กรทางธุรกิจในประเทศต่างนิยมใช้หลักการตลาดเป็นกลยุทธ์สำหรับครองใจผู้บริโภคให้ซื้อสินค้าและบริการของตนและเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่สามารถจะขับเคลื่อนองค์กรของตนเองไปสู่เป้าหมายเพื่อกำไรสูงสุดที่ตนเองได้ตั้งไว้ในขณะเดียวกันกระแสสังคมนิยมการบริโภคของประชาชนต่างไม่ได้มุ่งหมายแค่การสนองตอบต่อปัจจัยสี่เพียงเท่านั้น แต่รูปแบบของการบริโภคยังมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถทำให้ตนเองมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาคนภายนอก เมื่อกลุ่มผู้ผลิตเล็งเห็นสัญญาณในปริมาณความต้องการซื้อในระดับต่างๆแล้ว จึงได้ปรับกระบวนการผลิตของตนเองขึ้นเพื่อรองรับปริมาณการซื้อที่เพิ่มขึ้นได้ ผลเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตและการบริโภคที่มีมากเกินไป ทั้งที่อยู่ในรูปของมลภาวะและสิ่งปฏิกูล ต่างก็ได้ทำลายสิ่งแวดล้อมลงไปอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันต่างสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มมากขึ้น ระดับการจ้างงานยังคงมีการกระจุกตัวแค่ออยู่ในเมืองหลวงและหัวเมืองสำคัญตามภูมิภาคต่างๆเพียงเท่านั้น ส่งผลให้ระดับการว่างงานมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น การดำรงชีพในปัจจุบันก็เดือนร้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้ปัญหาอาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราวก็มีอัตราเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นในหลายภาคส่วนต่างให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสังคมให้ดีขึ้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถมีความยืดหยุ่นต่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวันได้ ในขณะเดียวกันทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต้องสามารถคงอยู่และมีแนวโน้มในด้านการอนุรักษ์ที่ดีขึ้น เพื่อที่จะสามารถรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้ในอนาคตอย่างยั่งยืน ดังนั้นแนวคิดกิจการเพื่อสังคมจึงได้รับการพูดถึงและถูกนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ โครงการและองค์กรต่างๆเพิ่มมากขึ้นในรอบระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากว่าแนวความคิดนี้มีความยืดหยุ่นสามารถที่จะปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเข้ากับพื้นที่หรือโครงการที่นำมาวิเคราะห์ ภายได้มุมมองทางเศรษฐกิจ มุมมองทางสังคมและมุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องพิจารณาทบทวนไปพร้อมกัน บทบาทและความสำคัญของแนวความคิดนี้ได้ถูกผลักดันเป็นวาระแห่งชาติและมีการก่อตั้งองค์กรของภาครัฐเพื่อกำกับดูแลในการขับเคลื่อนแผนงานยุทธศาสตร์นี้ให้ก่อเกิดเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติให้มากที่สุด

อนึ่งผู้วิจัยได้ทำงานกำกับดูแลงานด้านนโยบายการช่วยเหลือสังคมให้แก่บริษัทฯ เป็นระยะเวลา นานาน พร้อมกันนี้ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญและผลประโยชน์ของแนวคิดกิจการเพื่อสังคมในอันที่ จะสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ โดยผ่านกระบวนการในการวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน สามารถวัดผลการปฏิบัติได้เฉกเช่นแผนธุรกิจทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดดังกล่าว มาวิเคราะห์ถึงโครงการสนับสนุนของบริษัทที่ได้เข้าไปช่วยเหลือชุมชนตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน และยังเกี่ยวข้องกับในความคิดชอบของผู้วิจัย เพื่อที่จะสามารถนำผลการวิจัยมาสรุป และขยายเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในอันที่จะสามารถเป็นประโยชน์พื้นฐานสำหรับการต่อยอด เพื่อการศึกษาต่อไป อีกทั้งจะสามารถนำมาเป็นตัวอย่างของการเรียนรู้ให้แก่โครงการอื่นๆที่สนใจได้ ด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้อาจจะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่คน ในชาติและความผาสุกขึ้นในสังคม ในอันที่จะช่วยยกระดับความมั่นคงให้แก่ประเทศไทยได้สืบไป

ร้อยเอกเชษฐ รมะนันท์

รองผู้อำนวยการสำนักกรรมการผู้อำนวยการใหญ่

บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	10
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความมั่นคงของประเทศกับบทบาทของภาคเอกชนในการสนับสนุนชุมชน	
ท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน	40
บทที่ 3 การดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชน	43
รูปแบบและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเป้าหมาย	43
ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนเป้าหมาย	49
ผลของการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม	53
บทที่ 4 การปฏิรูปแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชน	60
การมีส่วนร่วมในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	61
มุมมองของชุมชนกับปัญหาขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีพและสิ่งแวดล้อม	62
บทบาทและมุมมองของชุมชนต่อ โครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”	64
การปฏิรูปแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชนด้วยแนวคิด กิจการเพื่อสังคม	72
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะกับแนวคิดกิจการเพื่อสังคม	79
บทสรุป	79
ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	85

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
ภาคผนวก		
ผนวก ก	แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองตำบลบัวใหญ่ อำเภอน่าน้อย จังหวัดน่าน	91
ผนวก ข	แบบสอบถามทัศนคติของสมาชิกโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”	124
ประวัติย่อผู้วิจัย		132

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	สัดส่วนรายได้ของประชาชนระหว่างปี 2531-2554	6
2-1	ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม	18
3-1	ข้อมูลทางเศรษฐกิจของตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ปี 2553	45
3-2	ประเภทพื้นที่แหล่งน้ำของตำบลบัวใหญ่	46
3-3	ลำดับความสำคัญของปัญหาในสังคมไทย ปี 2552	53
3-4	ลำดับความสำคัญของปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปี 2552	54
3-5	ระดับเกณฑ์ในการให้คะแนนในระดับความคิดเห็น	58
3-6	ช่วงระดับความคิดเห็นสำหรับเกณฑ์การพิจารณา	58
4-1	สัดส่วนความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง	62
4-2	ลำดับความสำคัญของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง	63
4-3	ลำดับความสำคัญของปัญหาที่สิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการแก้ไข ให้ได้เร็วที่สุด	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-4	ระดับคะแนนความคิดเห็นเรื่องความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มตัวอย่าง	65
4-5	ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในตำบลบัวใหญ่ ของกลุ่มตัวอย่าง	66
4-6	ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างรายได้	69
4-7	ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยของกลุ่มตัวอย่าง	70
4-8	ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขอนามัยในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง	72

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1-1	ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน PM_{10} เฉลี่ยรายปี ในกทม. ปี 2535-2554	4
1-2	คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศปี 2552-2554	5
1-3	สถิติอาชญากรรม 5 กลุ่ม ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2555-31 กรกฎาคม 2556	7
3-1	แผนภาพความสัมพันธ์ของมุมมอง Triple Bottom Lines	56
3-2	แผนภาพการวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชนตัวอย่างในตำบลบัวใหญ่	57

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันภาครัฐบาลเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนได้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจและการดำรงชีวิตในการบริโภคสินค้าและบริการได้อย่างมีอิสระเสรี ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามสากลอย่างนานาอารยะประเทศได้ยึดแบบแผนกัน การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจขององค์กรเอกชนโดยทั่วไปนั้นต่างมุ่งแสวงหากำไรสูงสุดให้แก่ตนเอง โดยมีหลักแนวคิดที่นิยมใช้กันก็คือ “หลักการตลาด” หลักการหรือแนวคิดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการของตนเองให้สนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นความพยายามในการที่จะครอบครองใจผู้บริโภคด้วยเพื่อให้ได้รูปแบบ “การซื้อแบบยั่งยืน” ตลอดไป จึงนับได้ว่าจะประสบผลสำเร็จทางการดำเนินธุรกิจ แต่ในการดำเนินการในรูปแบบข้างต้นนั้นต้องอาศัยการบริหารปัจจัยต่างๆควบคู่ผสมผสานไปด้วยกัน ซึ่งนอกจากที่จะต้องชนะใจผู้บริโภคเองแล้ว ยังต้องสามารถชนะใจทั้งผู้ขายปัจจัยการผลิต (ซัพพลายเออร์) รวมถึงคนในองค์กรและสาธารณชนอีกด้วย

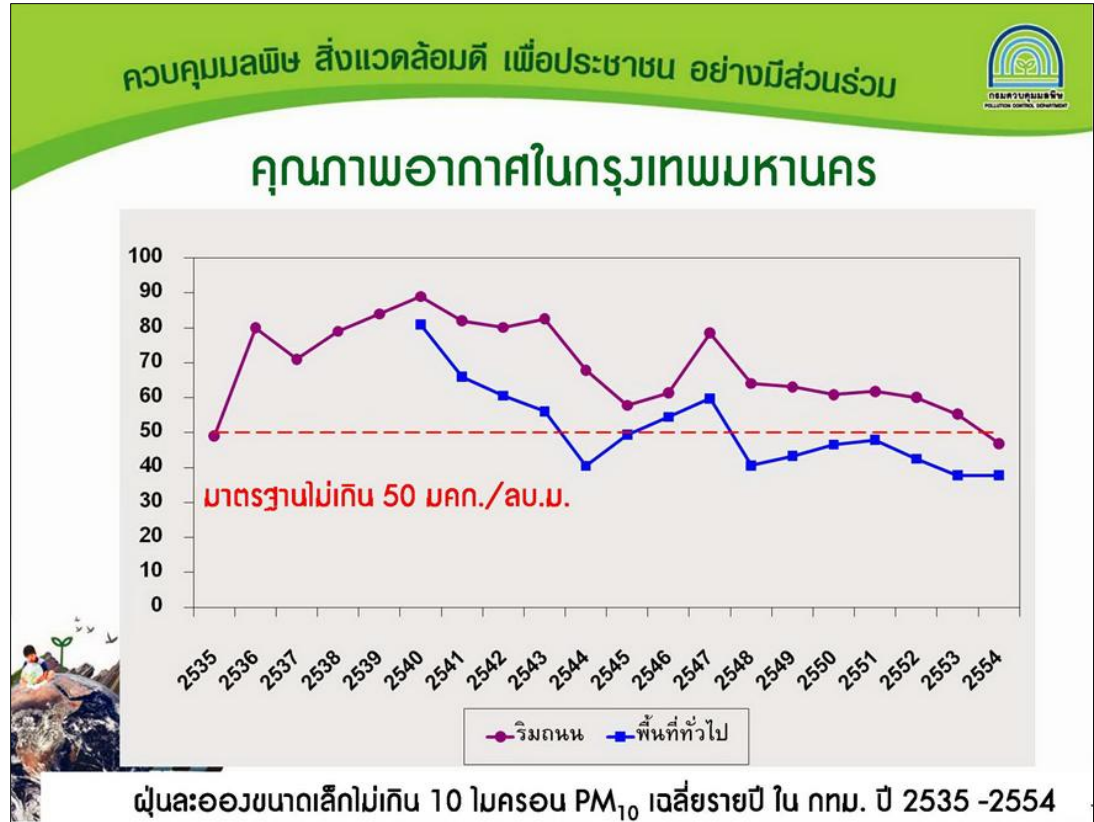
ในขณะเดียวกันการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีการจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการที่ทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองดูดี มีความทันสมัยให้อยู่ได้ในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการบริโภค ส่งผลให้หลายหน่วยธุรกิจต่างมุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาในการผลิตสินค้าและรูปแบบการบริการให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคที่มีจำนวนที่มากขึ้น รวมถึงความหลากหลายของการใช้ชีวิต (Life style) ที่เพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

ผลการผลิตซ้ำแล้วซ้ำเล่าเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดผลเสียมากมายต่อสังคมในรูปแบบที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินที่แน่นอนได้อาทิเช่น ผลเสียหรือมลภาวะที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคเป็นต้น ซึ่งผลกระทบดังกล่าวในภาษาเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “ผลของความล้มเหลวของระบบตลาด” อันหมายความว่ากลไกราคาไม่สามารถเป็นตัวกำหนดให้มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆอาทิเช่น อำนาจการผูกขาดในตลาดสินค้าและบริการของหน่วยธุรกิจ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค ผลกระทบภายนอก เป็นต้น การดำเนินธุรกิจเหล่านี้ส่งผลเสียมากมายต่อสังคมไม่ว่าจะเป็น ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม แหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งทำมาหากินของภาคครัวเรือน (ที่ใกล้แหล่งการผลิต) ปัญหาสุขอนามัยและสาธารณสุข นอกจากนี้ผลเสียของการผูกขาดในธุรกิจ ทั้งในเรื่องของการผูกขาดของกลุ่มธุรกิจเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและการผูกขาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูป ส่งผลให้การกระจายรายได้ในภาคประชาชนมีปัญหา เกิดช่องว่างทางรายได้ ก่อให้เกิดสภาวะระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะถดถอย อีกทั้งยังส่งผลต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม การคุกคามชีวิตและทรัพย์สิน จนในที่สุดความเป็นอยู่ในสังคมมีความเสื่อมโทรมลงไป เพื่อให้เห็นภาพโดยชัดเจนยิ่งขึ้น ทางผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลจากสาขานี้ต่างๆมาประกอบกัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวต่างๆข้างต้นดังต่อไปนี้

การดำเนินการผลิตของหน่วยธุรกิจและการบริโภคของภาคครัวเรือนได้ก่อให้เกิดปริมาณขยะที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนถึงกว่า 16 ล้านตันในปี 2555 ซึ่งสัดส่วนร้อยละ 22 เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากกรุงเทพมหานคร ในขณะที่เดียวกันระบบการจัดการเพื่อกำจัดขยะตามหลักวิชาการที่สามารถทำได้เพียงแค่ร้อยละ 36 จากทั้งหมดทั่วประเทศ ส่งผลให้ขยะจำนวนที่เหลือดังกล่าวต้องถูกกำจัดด้วยการเผาและทิ้งไว้ในที่รกร้าง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในเรื่องของกากของเสียที่ถูกปล่อยออกมาจากระบบการผลิตของอุตสาหกรรมทั่วประเทศในแต่ละปีจะมีจำนวน 3.95 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนของปริมาณกากของเสียอันตรายทั้งหมดเป็นจำนวนถึงร้อยละ 84 ถึงแม้ว่าโรงงานกำจัดกากของเสียเหล่านี้จะสามารถรองรับได้ถึงปีละ 10 ล้านตัน แต่ว่าการขาดการจัดการที่ดี ความละเลยและเพิกเฉยต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ทำให้มีการลักลอบนำกากขยะของเสียต่างๆไปทิ้งในที่ที่ไม่เหมาะสมสร้างมลภาวะต่างๆให้แก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ดังที่เคยมีข่าวทางสื่อมาอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่เดียวกันขยะอันตรายที่เกิดจากการเหลือใช้และทิ้งขว้างจากชุมชนเกิดขึ้นกว่าปีละ 700,000 ตัน สัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าซ้ำผลของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคส่งผลให้ขยะทางอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อย่างเช่นมีการคาดการณ์ว่าเมื่อระบบส่งสัญญาณโทรทัศน์เป็นระบบดิจิทัลโดยสมบูรณ์เมื่อใดจะมีเครื่องรับสัญญาณโทรทัศน์ถูกโยนทิ้งกว่า 20 ล้านเครื่องทั่วประเทศ นอกจากนี้สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคอาหารในชีวิตประจำวันของคนไทยไป อาทิเช่นการรับประทานอาหารจากกล่องโฟมเป็นต้น ทำให้ปริมาณกล่องโฟมที่เป็นพิษถูกทิ้งไปในแต่ละปีเป็นจำนวนมากกว่า 138 ล้านกล่อง ขยะกล่องโฟมเหล่านี้ไม่สามารถกำจัดให้สูญสลายได้ภายในเวลาอันสั้น แต่ต้องใช้วิธีการในการกำจัดโดยการฝังดินเป็นระยะเวลาถึง 1,000 ปี จึงจะสลายตัวไป

การก่อสร้างถนนหนทางของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในชุมชน อีกทั้งการก่อสร้างที่พักอาศัยของกลุ่มเอกชนต่างๆ รวมไปถึงยวดยานพาหนะของประชาชนที่สัญจรไปมาได้ ก่อให้เกิดฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง ควันพิษจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้สร้างมลภาวะอากาศให้แก่ชุมชนโดยรวม

แผนภาพที่ 1-1 ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอน PM₁₀ เฉลี่ยรายปี ใน กทม. ปี 2535 - 2554

ที่มา : <http://thaipublica.org>

ดังตัวอย่างรูปภาพที่ 1-1 จะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองยังคงเป็นปัญหาหลักของเมืองหลวง โดยมีค่าเกินกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ต่อเนื่องมาแล้วนับสิบปี เมื่อพิจารณาจะพบว่าวิถีชีวิตของประชาชนในเมืองหลวงจะอาศัยสัญจรอยู่ตามท้องถนนทำให้มีความเสี่ยงต่อการสูดดมฝุ่นละอองเหล่านี้เข้าไป ถ้าหากภาครัฐและเอกชนไม่คำนึงถึงต่อสภาพแวดล้อมแล้ว ประชาชนที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะเกิดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคทางเดินระบบหายใจ จากผลการรายงานของกรมควบคุมมลพิษแจ้งว่า ปัญหาของมลพิษทางอากาศเป็นเรื่องที่ถูกร้องเรียนมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 67% ของเรื่องร้องเรียนทางมลพิษอื่นๆ เมื่อมีการวัดในเชิงมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจพบว่ามลพิษทางอากาศได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมีมูลค่าถึง 5,866,000,000 บาทต่อปี ในขณะที่เดียวกัน

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครได้ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เฉลี่ยคนละ 7.3 ตันต่อปี ซึ่งมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองนิวยอร์กและลอนดอนที่มีจำนวนเฉลี่ย 7.1 และ 6.9 ตันตามลำดับ

นอกจากมลภาวะทางอากาศที่เป็นปัญหาอันดับหนึ่งของประเทศไทยแล้ว แหล่งน้ำนับว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในภูมิภาคต่างๆของประเทศไทยไม่ว่าจะในเรื่องของการใช้เพื่อการบริโภค การใช้ประโยชน์ทางการเกษตร หรือแม้กระทั่งการใช้ประโยชน์เพื่อการสัญจรทางน้ำ จากข้อมูลแจ้งว่าประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตารางกิโลเมตร ในปัจจุบันมีพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดมลพิษทางน้ำเป็นจำนวนกว่า 477,855 ตารางกิโลเมตร หรือกว่าร้อยละ 92 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ประเทศไทยมีหมู่บ้านทั้งสิ้น 74,944 แห่ง เสี่ยงต่อการเกิดมลพิษถึง 9,912 แห่ง โดยภาคกลางมีหมู่บ้านที่เสี่ยงต่อการเกิดมลพิษทางน้ำสูงถึง 2,178 แห่ง ทุกวันนี้กรมควบคุมมลพิษประเมินว่าประเทศไทยเหลือแหล่งน้ำคุณภาพดีเพียงร้อยละ 2 ในขณะที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีประชากรพักอาศัยกว่า 10 ล้านคน ต่างต้องพึ่งพาแหล่งน้ำที่ไหลผ่านจากจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา โดยทั้งสองจังหวัดดังกล่าวต่างอยู่ในกลุ่มพื้นที่ต่อการเกิดมลพิษทางน้ำในระดับสูง

แผนภาพที่ 1-2 คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศปี 2552 – 2554

ที่มา : <http://thaipublica.org>

จากภาพที่ 1-2 แสดงถึงแผนภาพการแสดงความคุณภาพของน้ำผิวดินทั่วประเทศในช่วงปีพ.ศ. 2552-2554 พบว่า ถึงแม้แนวโน้มของแหล่งเสื่อมโทรมจะมีอัตราที่ลดลง แต่ในภาพรวมของแหล่งน้ำในอัตราที่ยังมีน้อยอยู่เช่นเดิมในสัดส่วนร้อยละ 30 สาเหตุหลักของความสกปรกในแหล่งเสื่อมโทรมเกิดจากสารอินทรีย์หรือของเสียที่ถูกปล่อยมาจากแหล่งชุมชนต่างๆ

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศด้วยแนวทางการดำเนินเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบันนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาการกระจายรายได้ต่อภาคครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้น รายได้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาไม่ได้ลดระดับช่องว่างที่ห่างกันระหว่างกลุ่มชั้นเลย อย่างเช่น กลุ่มคนที่จนที่สุดยังมีสัดส่วนรายได้อยู่ที่ไม่เกิดร้อยละ 5 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในขณะที่กลุ่มคนรวยที่สุดยังมีระดับของสัดส่วนรายได้เกินกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ฯ อาจจะกล่าวได้ว่าถึงแม้ประเทศไทยจะมีการดำเนินเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแต่การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจะอยู่ในรูปของการผูกขาดรายได้ทั้งหมดจึงตกอยู่กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่เพียงเท่านั้น สามารถพิจารณาในรายละเอียดดังภาพที่ 1-3

กลุ่ม ประชากรตาม ระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)												
	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2552	2554
กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	4.58	4.29	3.96	4.07	4.18	4.3	3.95	4.18	4.48	3.79	4.21	4.42	4.61
กลุ่ม 20% ที่ 2	8.05	7.54	7.06	7.35	7.55	7.75	7.28	7.69	8.02	7.63	7.96	8.26	8.64
กลุ่ม 20% ที่ 3	12.38	11.7	11.11	11.67	11.83	12	11.51	12.06	12.46	12.17	12.53	12.65	12.79
กลุ่ม 20% ที่ 4	20.62	19.5	18.9	19.68	19.91	19.82	19.85	20.11	20.33	20.16	20.35	20.28	19.58
กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	54.37	56.97	58.98	57.23	56.53	56.13	57.42	55.95	54.71	56.25	54.95	54.39	54.38
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ตารางที่ 1-1 สัดส่วนรายได้ของประชากรระหว่างปี 2531 - 2554

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

จากปัญหาการกระจายรายได้ที่ทำได้ไม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเกิดจาก “ระบบเศรษฐกิจที่มือใครยาวสาวได้สาวเอา” อีกทั้งความเจริญของสังคมเมืองและแหล่งอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นสถานที่ดึงดูดให้ผู้คนหลั่งไหลเพื่อการประกอบอาชีพและอยู่อาศัย นอกจากจะเป็นแหล่งทำมาหากินแล้ว สังคมเมืองและแหล่งอุตสาหกรรมยังนับเป็นแหล่งที่เกิดคดีอาชญากรรมมากที่สุด เพราะผู้คนต่างพากันหลั่งไหลกันดิ้นรนเพื่อเลี้ยงชีพของตนเองและการแก่งแย่งแข่งขันกับคนจำนวนมากที่อยู่ในสังคมเมือง บางรายที่ไม่มีความสามารถก็กลายเป็นผู้ตกงาน เกิดความเห็นแก่ตัว เกิดความอยากมีอยากได้อย่างเช่นคนอื่น บางครั้งทำการเลยเถิดจนขาดความมีจิตสำนึกที่ดี ก่อเหตุกระทำความผิดจนชิงวิ่งราว ปล้นทรัพย์ได้อย่างเช่นสถิติตัวอย่างที่น่าเสนาในแผนภาพที่ 1-4 จะพบว่าในประเทศไทยจะมีสัดส่วนของคดีอาชญากรรมในรูปแบบประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน โจรกรรมและคดีลักทรัพย์ รวมกันกว่าร้อยละ 70

ตารางแสดงสถิติอาชญากรรม 5 กลุ่ม ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 – 31 กรกฎาคม 2556

กลุ่ม	ชื่อคดี	การรับแจ้ง (คดี)	การจับกุม (คดี)	ร้อยละ
1	ฉกฉกรรจ์	4,033	2,558	63.81
2	ประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ	20,092	2,632	60.1
3	ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	40,051	19,045	45.14
4	โจรกรรมรถและคดีลักทรัพย์	25,710	7,229	28
5	รัฐเป็นผู้เสียหาย	-	460,547	-

แผนภาพที่ 1-3 สถิติอาชญากรรม 5 กลุ่ม ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 – 31 กรกฎาคม 2556

ที่มา: <http://www.tijthailand.org>

ในท้ายที่สุดกลุ่มภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากผลดังกล่าวซึ่งแท้ที่จริงแล้วก็คือกลุ่มผู้บริโภคนั่นเอง ก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อที่จะจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการได้ ส่งผลให้ธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ก็ต้องได้รับผลกระทบจากการไม่สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการได้ ซึ่งในที่สุดกิจการก็ต้องปิดตัวลงไป ดังนั้นแนวทางการดำเนินธุรกิจที่มุ่งแสวงหาแต่กำไรสูงสุดนั้นไม่สามารถจะก่อให้เกิดความยั่งยืนและความผาสุกในสังคมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นทั้งภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภคเองและภาคธุรกิจที่เป็นผู้ผลิตสินค้าได้เลย.

จากปัญหาและผลกระทบบ้างกล่าวข้างต้นในหลายองค์กรภาคธุรกิจได้เริ่มต้นตัวและหันไปให้ความสนใจต่อแนวคิดการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองสังคมมากยิ่งขึ้น อย่างเช่นองค์กรต้นสังกัด(บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ)ของผู้วิจัยได้มีวิวัฒนาการการมีส่วนร่วมในการประกอบดำเนินกิจกรรม อาทิเช่น โครงการ “ไทยเบฟรวมใจด้านภัยหนาว” “โครงการขับเคลื่อนลดภัยกับไทยเบฟ” โครงการรณรงค์ลดการเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสงกรานต์และเทศกาลปีใหม่ และกิจกรรมอื่นๆอีกหลากหลายเป็นต้น อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวยังคงเป็นเพียงแค่กิจกรรมส่งเสริมภาพลักษณ์ต่อองค์กรเพียงเท่านั้นและยังไม่ได้เห็นรูปธรรมของการยั่งยืนของการพัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นไทยเบฟฯจึงได้ร่วมกับมูลนิธิสัมมาชีพดำเนินการจัดตั้งโครงการการสนับสนุนพื้นที่ชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองสู่ความยั่งยืนจำนวน 3 ตำบล จาก 3 จังหวัดคือ น่าน ชัยภูมิ และสุราษฎร์ธานี โดยตำบลดังกล่าวมีศักยภาพในการดูแลตนเองพร้อมทั้งประกอบอาชีพได้ แต่ยังคงขาดเงินทุนงบประมาณและเรื่องของเทคโนโลยีในการปรับปรุงศักยภาพการผลิตและการดำรงชีวิตในชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกที่จะศึกษาเฉพาะการดำเนินกิจกรรมการสร้างตำบลต้นแบบสัมมาชีพ พื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน่านน้อย จังหวัดน่าน เพื่อที่จะได้ศึกษาถึงทัศนคติและความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากทาง บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิสัมมาชีพและจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลตัวอย่างในเชิงสาธารณะสำหรับการวางแผนการพัฒนาชุมชนทางสังคมภายใต้กรอบแนวคิด “กิจการเพื่อสังคม” ให้กลุ่มหรือบุคคลที่สนใจนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่ชุมชนตนเองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความผาสุกแก่ชุมชนทางสังคมและเอื้อประโยชน์ในอันที่จะช่วยให้ประเทศมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิสัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน่านน้อย จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภายในชุมชนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิสัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน่านน้อย จังหวัดน่าน

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนภายใต้กรอบแนวคิด “กิจการเพื่อสังคม” เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมของประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยมีขอบเขตที่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมกว้างขวางมากเกินไป จึงได้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้เป็น 2 เรื่องดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้จะสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนของตำบลต้นแบบสามชีพ ในเขตตำบลบัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่านและที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจกับมูลนิธิสามชีพเท่านั้น

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยและประกอบอาชีพอยู่ในเขตชุมชนของตำบลต้นแบบสามชีพ ในเขตตำบลบัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่านซึ่งได้รับผลจากการสนับสนุนจากกิจกรรมของไทยเบฟฯและมูลนิธิสามชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เปรียบเทียบวิเคราะห์ให้เห็นถึงทัศนคติ แนวคิดและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย มาประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้ (ถ้ามี) เพื่อนำไปเป็นข้อสรุปและแนวนโยบายต่อไป

2. แหล่งข้อมูล

การวิจัยจะใช้ข้อมูลเชิงปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ พูดคุยและสังเกตจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยและประกอบอาชีพอยู่ในเขตชุมชนของตำบลต้นแบบสัมมาชีพ ในเขตตำบลบัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่านเพื่อสอบถามถึงทัศนคติและความพึงพอใจต่อการได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในการประกอบกิจกรรมการดำรงชีพดังกล่าว

นอกจากนั้น จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าจากบทความ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัยและกรณีศึกษาอื่นๆ ที่หาได้จากแหล่งข้อมูลสาธารณะ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักทะเบียนราษฎร ประเทศไทย เป็นต้น

3. การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลจะมีขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลทางทุติยภูมิที่เป็นผลจากการดำเนินงานของกิจกรรมในชุมชนก่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลมาตั้งเป็นโจทย์ หลังจากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเพื่อประกอบเป็นชุดคำถามที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ(แบบสอบถาม) เมื่อได้ข้อมูลจากทั้ง 2 แหล่งมาแล้ว จึงนำไปสู่ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำอย่างพื้นฐานด้วยการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง ในกรณีที่เป็นตัวเลขอาจจะมีการวิเคราะห์ด้วยการคำนวณทางสถิติเป็นต้นเพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มหรือความเปลี่ยนแปลง ในส่วนที่เป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขจะวิเคราะห์เชิงคุณภาพให้เห็นรูปแบบของพฤติกรรมหรือแนวคิดจากกลุ่มตัวอย่าง กระบวนการดังกล่าวผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลและรับกลับคืนด้วยตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ และมูลนิธิสัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน่าน้อย จังหวัดน่าน

2. ทำให้ทราบถึงทัศนคติและความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภายในชุมชนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิสัจมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนำ้อย จังหวัดน่าน

3. ผลจากการวิจัยจะสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนภายใต้กรอบแนวคิด “กิจการเพื่อสังคม” เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมของประเทศ

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยนี้จะขอสรุปและเรียบเรียงสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาวิจัยนี้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการเพื่อสังคม เป็นการนำเสนอถึงความเป็นมาของแนวคิดที่ถูกนำมาพัฒนาเป็นแนวปฏิบัติที่ประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน พร้อมกับผลงานวิจัยที่เผยแพร่ออกมาเพื่อทำการสนับสนุนความเป็นไปได้ของแนวคิด รวมถึงการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศที่รับเอาแนวคิดกิจการเพื่อสังคมนี้อไปปรับประยุกต์ใช้กับกิจการของตน รวมไปถึงจนถึงการสรุปทฤษฎีเรื่องทัศนคติของบุคคล รวมไปถึงจนถึงการนำเสนองานวิจัยภายในประเทศที่ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มคนต่างๆตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้น ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ ตอนที่ 2 ความมั่นคงของประเทศกับบทบาทของภาคเอกชนในการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง เป็นการนำเสนอเนื้อหาเรื่องความมั่นคงของประเทศในนิยามของความมั่นคงที่ใช้ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภายใต้กรอบของความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายหลังจากการใช้แผนพัฒนาฯดังกล่าว พร้อมกับเป็นการเรียบเรียงบทของการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน เป็นบทสรุปที่เรียบเรียงและชี้ให้เห็นกรอบประเด็นการศึกษาถึงปัญหาสถานะปัจจุบันของการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น การนำแนวความคิดกิจการเพื่อสังคมมาใช้เป็นตัวขับเคลื่อนของแผนการพัฒนาที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น ภาคเอกชนที่เข้าให้การสนับสนุน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ สภาพทางธรรมชาติทางสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์ตลอดไป

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

1.1 ความเป็นมาของแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในยุคทุนนิยมที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดหลายๆหน่วยของกิจกรรมส่วนใหญ่มักจะไม่ได้ให้ความสำคัญต่อผลกระทบภายนอก เพราะถ้ามีการนำผลกระทบมาคำนวณแล้วกำไรขององค์กรนั้นจะลดลง ทำให้ไม่เป็นที่พอใจแก่บรรดาผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ดังนั้นผลกระทบจึงเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมและสังคม ผลกระทบภายนอกหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นนั้นมีแต่จะสร้างปัญหาและจะเพิ่มทวีความรุนแรงก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้หลายหน่วยของกิจกรรมภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งหาวิถีทางมาใช้ต่อยอดสร้างความสมดุลในการทำธุรกิจ จึงเริ่มมีแนวความคิดที่จะสร้างยุทธศาสตร์ทางธุรกิจขึ้นภายใต้แนวความคิดที่เรียกว่า “เศรษฐศาสตร์ทางสังคม” ขึ้น เมื่อย้อนไปในปี ค.ศ.1978 ที่เมืองบิชวูด ประเทศอังกฤษ ได้ริเริ่มกันใช้ “ระบบบัญชีสังคมและการตรวจสอบ” ไว้สำหรับสหกรณ์ท้องถิ่น ในขณะเดียวกันช่วงทศวรรษ 1980 Bill Drayton ได้คิดค้นโครงการสำหรับรองรับการพัฒนาของการบริหารกิจการเพื่อสังคมขึ้น ขอหยิบยกอีกตัวอย่างที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อต่อสหกรณ์แรงงานชาวอิตาลี ในปี ค.ศ.1993 ซึ่งมีการออกกฎหมายสำหรับสหกรณ์ชุมชนขึ้นเพื่อเป็นการดูแลสมาชิกในช่วงไม่ได้ทำงานหรืออยู่ในช่วงระหว่างพักฟื้นจากความเจ็บป่วย

แต่เดิมนั้นกิจการเพื่อสังคมมักจะถูกมองว่าเป็นองค์กรที่ไม่ได้แสวงหากำไร มุ่งผลประโยชน์ต่อกลุ่มชนในสังคม เมื่อพิจารณาจะพบว่าการเกิดขึ้นของเอกชนหรือองค์กรที่ไม่ได้มุ่งเน้นการแสวงหากำไรนั้นจะมี 3 ปัจจัยที่สำคัญที่อยู่ในกรอบของปรัชญาทางธุรกิจของแนวความคิดกิจการเพื่อสังคมคือ

- 1.การร่วมมือกันของจำนวนผู้ผลิตที่เพิ่มขึ้นซึ่ง มีจรรยาบรรณในการผลิตสินค้าและบริการ
- 2.การเพิ่มขึ้นของการกำหนดวัตถุประสงค์ของการกำหนดกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

3.การเพิ่มให้ความเสรีในการเป็นเจ้าของ การบริหารจัดการดูแลกันเอง รวมไปถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนต่างๆ

เพราะฉะนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า กิจกรรมเพื่อสังคม หมายถึง “หน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินงานโดยใช้ยุทธศาสตร์แบบกลไกตลาดของภาคเอกชนหรือภาคส่วนที่หนึ่งเพื่อเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม มีแผนธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้เพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินงานและขยายงานให้เต็มศักยภาพได้ นั่นคือ กิจกรรมเพื่อสังคมจะมีการมองเป้าหมายทางการเงินด้วยแต่เป็นโมเดลแบบ Triple Bottom Lines ที่วางเป้าหมายการสร้างรายได้เป็นฐานที่จะเพิ่มผลประโยชน์ของสังคมหรือสิ่งแวดล้อมแทนที่จะเป็นผลประโยชน์ของบริษัทหรือผู้ถือหุ้นเหมือนกิจการภาคเอกชน แต่มีการดำเนินงานที่แตกต่าง โดยนอกจากดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป กิจกรรมเพื่อสังคม มักมีลักษณะสำคัญคือ มีแนวทางการหารายได้ด้วยตนเองเพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินงานอย่างยั่งยืนโดยไม่จำกัด” (อ้างถึงใน เฉลิมชัย บุญยะสิทธิ์พรณ, 2556 : 16)

1.2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยในเรื่องของกิจกรรมเพื่อสังคมทั้งในและต่างประเทศนั้น พบว่าได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพิสูจน์ สนับสนุนและพัฒนาแนวคิดกิจกรรมเพื่อสังคมไว้มากมาย ทางผู้วิจัยขอสรุปและเรียบเรียงดังต่อไปนี้

1.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านแนวคิดกิจกรรมเพื่อสังคม

การพัฒนาแนวความคิดทางทฤษฎีกิจกรรมเพื่อสังคมนั้น ได้มีวิวัฒนาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน นักวิจัยหลายท่าน ได้มีมุมมองและให้ความคิดเห็น ตลอดจนพิสูจน์ข้อสมมติฐานต่างๆ อาทิเช่น Austin (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006:22) ได้ทำการกำหนดข้อสรุปของนิยามกิจกรรมเพื่อสังคมว่า “กิจกรรมเพื่อสังคมคือนวัตกรรมอย่างหนึ่งที่สร้างสังคมให้มีคุณค่า ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากภายในของตัวองค์กรเอกชนเอง ตลอดไปจนถึงภาครัฐด้วย” พร้อมกันนั้นยังมีมุมมองถึงขอบเขตงานวิจัยในอนาคตว่าควรจะต้องอยู่ภายใต้กรอบการศึกษาถึง 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ช่วงระยะเวลา สถานที่ รูปแบบ ผู้ปฏิบัติ รวมถึงการดำเนินการ จากงานวิจัยเรื่อง “Three avenues for social entrepreneurship research”

ในขณะที่เดียวกัน Cho (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006:34) ได้เสนอความเห็นจากงานวิจัยเรื่อง “Politics, values and social entrepreneurship: a critical appraisal” ว่ากิจกรรมทางสังคมนั้นคือกลุ่มของสถาบันที่ร่วมกันปฏิบัติเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเงินให้ได้มาเพื่อผลประโยชน์อันมากมายในท้ายที่สุด จากนั้นการเปลี่ยนแปลงของผู้ร่วมสนับสนุนในสังคมซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้บุกเบิกคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดจนความคิดในการสร้างทัศนคติที่มีคุณภาพ สร้างองค์กรที่มีคุณภาพ ซึ่งจะมีผลต่อสังคมโดยรวม จากบทสรุปของงานวิจัยเรื่อง “Social Entrepreneurship: Innovation and Social Change Across Theory and Practice” โดย Perrini and Varro (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006: 57)

แนวความคิดที่ว่าการประเมินวิเคราะห์ถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขผลกระทบจากการประกอบธุรกิจที่มีต่อสังคมนั้น สามารถวิเคราะห์ได้จาก 3 ส่วนประกอบของแนวคิดกิจการเพื่อสังคม (Triple bottom line) จากบทความเรื่อง “Navigating social and institutional barriers to market: How social entrepreneur identify and evaluate opportunities” โดย Robinson (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006: 95) นอกจากนั้นแนวคิดทางนวัตกรรมของการใช้แหล่งทรัพยากรเพื่อโอกาสในการสร้างเป้าหมายให้ได้รับผลประโยชน์ที่ยั่งยืนแก่องค์กรและสังคมโดยรวมนั้น Mair and Noboa (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006: 121) ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “Social entrepreneurship: How intentions to create a social venture are formed”

บทสรุปของงานวิจัยของ Hockerts เรื่อง “Entrepreneurial Opportunity in Social Purpose Business ventures” (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006: 142) ได้สรุปว่า ขอบเขตทางภารกิจขององค์กรที่ดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งหวังกำไรกับองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้น มักจะไม่มีควมสอดคล้องซึ่งกันและกัน สำหรับงานวิจัยงานสุดท้ายที่ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นของ Seelos, Ganly and Mair (อ้างถึงใน Mair, Robinson and Hockerts, 2006: 235) ได้ศึกษาเรื่อง “Social entrepreneurs directly contribute to global development goals” พบว่ากิจการเพื่อสังคมคือใครคนหนึ่งหรือองค์กรหนึ่งเป็นผู้ที่กำหนดชี้ชัดและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาทางสังคม นวัตกรรมที่สรรสร้าง ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจำหน่ายใหม่ หรือรูปแบบการบริการต่างๆนั้นต้องให้ประโยชน์แก่สังคมเป็นที่ตั้ง ถึงแม้จะมีอุปสรรค

ของการดำเนินการอันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ นั้น แต่ในที่สุดองค์กรก็สามารถดำเนินการตามพันธะกิจที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่สังคมได้ในที่สุด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจการเพื่อสังคมนั้น ได้มีการปรับปรุง ค้นคว้า ทดลองเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อที่จะได้เป็นการวางกรอบแนวทางของการปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนต่อไปได้ในอนาคต

1.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินกิจกรรมในกิจการเพื่อสังคม

ผลงานการศึกษาและวิจัย ถึงตัวอย่างการประกอบกิจกรรมขององค์กรที่ใช้แนวคิดและหลักการเรื่อง กิจการเพื่อสังคม มาบริหารภายในองค์กร ซึ่งมีผลงานที่หลากหลายทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศ ซึ่งผู้วิจัยของเรียบเรียงเป็นดังต่อไปนี้

Stryjan และ Hogskola (2006) ได้ทำการศึกษาถึงมุมมองการดำเนินการในรูปแบบกิจการทางสังคมภายใต้แนวคิดผสมผสานระหว่างการจัดสรรทรัพยากรรูปแบบใหม่ โดยมีการกำหนดตัวอย่างของการศึกษาไปที่เจ้าของกิจการในระดับรากหญ้าของเมือง Huddinge ในประเทศสวีเดน วิเคราะห์ถึงรูปแบบการใช้ทรัพยากรและแหล่งปัจจัยการผลิตต่างๆ พบว่าการดำเนินกิจการทางสังคมนั้นมีพื้นฐานมาจากการร่วมมือกันของหลายผู้ปฏิบัติ อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องในบทบาทของการเป็นศูนย์กลางในการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตร่วมกัน รวมไปถึงจนถึงกิจการทางสังคมยังมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการค้าขายแลกเปลี่ยนในตลาดอย่างฝังลึกจนทุกวันนี้ นอกจากนี้การดำเนินการดังกล่าวนี้ยังมีส่วนผลักดันให้เกิดความสามารถในการถือครองทรัพย์สินไว้สำหรับกำหนดการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตต่างๆ เพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถเป็นหลักประกันได้ว่าเจ้าของกิจการจะสามารถอยู่รอดท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

Santos (2009) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างมูลค่าของประโยชน์ของการคิดค้นแหล่งทรัพยากรใหม่กับมูลค่าของการจัดสรรทรัพยากร โดยมีการจำลองสถานการณ์เมื่อภาครัฐบาลและเอกชนมีการดำเนินการที่ล้มเหลว ผลกระทบภายนอกต่างๆ จะเกิดขึ้นมี

เช่นใดบ้าง ซึ่งในที่สุดการใช้แนวทางกิจการทางสังคมจะสามารถแก้ไขและสร้างความยั่งยืนต่อทั้งสองภาคส่วนทางเศรษฐกิจได้

Timothy Besley และ Maitreesh Ghatak (2013) ได้ทำการพัฒนาแบบจำลองศึกษาผู้บริหารระดับผู้จัดการที่มีทัศนคติและแรงจูงใจที่ดีต่อการบริหารองค์กรภายใต้หลักกิจการเพื่อสังคม ผลการศึกษาและสำรวจพบว่า การดำเนินการภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการของธุรกิจในองค์กรตนเองได้ประมาณร้อยละ 10

สำหรับในประเทศไทย มีนักวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ศึกษาและมีมุมมองต่อหลักแนวคิดกิจการเพื่อสังคมมีดังต่อไปนี้

อภिरักษ์ โกชะโยธิน (อ้างถึงใน โกศล ดีศีลธรรม, 2554: 159) ว่ากิจการเพื่อสังคมคือกิจการที่มีรายรับจากการขาย การผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อเป้าหมายชัดเจนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง โดยมุ่งเป้าหมายแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก นอกจากนั้น เจลิมชัย บุญยะสิทธิ์ธรรม ได้ทำการศึกษาถึงการนำแนวคิดกิจการเพื่อสังคมมาใช้เป็นยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง เป็นแนวทางที่เหมาะสมเนื่องจากสามารถจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้ จากเรื่อง “กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ” เป็นต้น

1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมและรูปแบบของกิจการเพื่อสังคม

แนวทางการดำเนินกิจการเพื่อสังคมนั้น โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์ทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมและมีแนวทางการหารายได้ด้วยตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินงานอย่างยั่งยืน โดยที่มาของรายได้สามารถอยู่ในรูปแบบการขายผลิตภัณฑ์และ/หรือบริการ การระดมทุน โดยให้ผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุนจนถึงการขอรับบริจาคหรือการสนับสนุนทางการเงินแบบให้เปล่า

2. เน้นการใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา นั่นคือการคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผล ยั่งยืน และสามารถต่อยอดผลลัพธ์ได้

3. การดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมืออย่างกว้างขวาง เพื่อใช้ศักยภาพเฉพาะทางของหน่วยงานต่างๆ ในเครือข่ายเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน (อ้างอิงใน วิถีพิเศษ)

จากลักษณะหรือรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงยุค 20 ปีที่ผ่านมา โดยความสนใจจากหลายภาคส่วนงานต่างๆ ซึ่งสามารถพบเห็นได้บ่อยครั้งตามสื่อต่างๆ โดยในรูปแบบของกิจกรรมจะถูกดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย องค์กรอิสระที่มีแผนยุทธศาสตร์เพื่อสังคม อย่างที่เห็นได้ชัดและมีชื่อเสียงในต่างประเทศคือ มูลนิธิ Ashoka มูลนิธิ Schwab และ มูลนิธิ Skoll เป็นต้น ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่ากิจการสังคมนั้นมีที่มาจากภารกิจที่องค์กรสาธารณประโยชน์ได้เล็งเห็นความสำคัญของความก้าวหน้าทางสังคมที่มีขนาดขยายใหญ่ขึ้น มีความซับซ้อนหลายมิติ มีปัญหาที่เกิดจากผลกระทบจากการกระทำของสังคมต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก ด้วยความต้องการที่จะกำจัดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ให้หมดไป อีกทั้งสังคมได้ประโยชน์โดยทั่วถึง คำนึงถึงสภาพทางสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย ซึ่งต่อไปนี้ทางผู้วิจัยจะขอแนะนำตัวอย่างองค์กรที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงจากการใช้หลัก “กิจการเพื่อสังคม” มาใช้บริหารองค์กร ทั้งต่างประเทศและในประเทศ

ชื่อองค์กรกิจกรรม	ประเทศ	รูปแบบกิจกรรม
1.Community Shop	อังกฤษ	ให้สมาชิกที่อยู่ในชุมชนได้รับสิทธิประโยชน์จากเลือกซื้อสินค้า อาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค จาก การลดราคาสินค้าถึง 70 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 2-1 ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ชื่อองค์กรกิจกรรม	ประเทศ	รูปแบบกิจกรรม
2.TEXTBOOKS FOR CHANGE	สหรัฐอเมริกา	เป็นโครงการรับบริจาคหนังสือตำราเรียนเพื่อจัดส่งให้แก่มหาวิทยาลัยในทวีปแอฟริกา โดยมียอดบริจาคเฉลี่ยรายปีต่ำกว่า 1,000 เล่ม
3.eBatuta	โมร็อกโก	โครงการที่ก่อตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตที่จะนำเสนอขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้นำเข้าสินค้าจากทั่วโลก
4. water health	สหรัฐอเมริกา	เป็นโครงการการจัดการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคในถิ่นทุรกันดาร โดยมีวิธีเข้าไปช่วยเหลือติดตั้งเครื่องทำน้ำบริสุทธิ์ตามชุมชน ให้แก่บรรดาประเทศแถบเอเชียและแอฟริกา
5. Kiva Zip	สหรัฐอเมริกาและเคนย่า	โครงการนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อการปล่อยกู้เงินเพื่อการลงทุนให้แก่กิจการต่างๆ โดยไม่คิดอัตราดอกเบี้ย กู้ยืมเพื่อเป็นการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้กู้และผู้กู้

ตารางที่ 2-1 ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (ต่อ)

ชื่อองค์กรกิจกรรม	ประเทศ	รูปแบบกิจกรรม
6. EDGAR+JOE'S CAFÉ	แคนาดา	เป็นร้านกาแฟที่เปิดขายขนมปังอบให้แก่บุคคลในท้องถิ่นในราคาถูก อีกทั้งยังเปิดศูนย์ฝึกฝีมือให้แก่แรงงาน ให้แก่บุคคลที่สนใจในตลาดแรงงาน ชุมชนนี้
7. HUSK POWER SYSTEMS	อินเดีย	กิจการที่ดำเนินการผลิตไฟฟ้าให้ชุมชนยากจนทั่วอินเดีย มีแนวนโยบายให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนสามารถพึ่งตนเองได้และมลภาวะที่เกิดขึ้นจากการผลิตไฟฟ้าต้องไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม
8. FAIRPHONE	คองโก	เป็นบริษัททำเหมืองแร่ที่ใช้ประกอบชิ้นส่วนโทรศัพท์มือถือ โดยคำนึงถึงระบบการทำเหมืองที่ไม่กระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ให้ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่แรงงาน

ตารางที่ 2-1 ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (ต่อ)

ชื่อองค์กรกิจกรรม	ประเทศ	รูปแบบกิจกรรม
9.O-NET	แคนาดา	บริษัทที่ให้บริการระบบการสื่อสารครบวงจร ทั้ง การส่งสัญญาณ โทรศัพท์ โทรทัศน์และ อินเทอร์เน็ต ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับคือ เงินค่าสมัครสมาชิกจะถูกโอนย้ายไปพัฒนาลงทุน เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของเหล่า สมาชิกเอง
10.สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน	ไทย	เป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ที่ดำเนิน โครงการ พัฒนาประชากรและชุมชนรวมไปจนถึง สิ่งแวดล้อม โครงการที่สำคัญและมีชื่อเสียงคือ การวางแผนครอบครัวและการสาธารณสุข
11. โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์	ไทย	เป็นโรงพยาบาลของรัฐที่ทำการค้นคว้าวิจัยและ ศึกษาด้านสมุนไพร เพื่อให้สังคมยอมรับการใช้ และสามารถทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ ได้
12. โรงเรียนรุ่งอรุณ	ไทย	โรงเรียนเอกชนที่ดำเนินการสอนตั้งแต่อนุบาลไป จนถึงระดับมัธยม โดยมีหลักสูตรการสอนยึด แนวทางพุทธศาสนาและธรรมชาติให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ตารางที่ 2-1 ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (ต่อ)

ชื่อองค์กรกิจกรรม	ประเทศ	รูปแบบกิจกรรม
13.ป่าใหญ่ศรีเอชนัน	ไทย	บริษัทที่ทำรายการโทรทัศน์เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของคนชนบท โดยมีรายการชื่อดังคือ ทูงแสงตะวัน
14. โอเพ่นดรีม	ไทย	บริษัทที่ดำเนินกิจการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสร้างนวัตกรรมทางสังคมด้วยรูปแบบธุรกิจการเน้นทำงานกับองค์กรที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมเป็นหลัก
15.สยามอนเทลลิเจนซ์ยูนิค	ไทย	บริษัทที่ให้บริการทำการวิจัยประเด็นทางสังคมสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ
16.สยามบ้านดิน	ไทย	เป็นบริษัทที่เชี่ยวชาญการออกแบบและสร้างบ้านดินที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
17. โค โค้บอร์ค	ไทย	ประกอบธุรกิจไม้อัดจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและแปรรูป เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวไร่ ชาวนาน พร้อมทั้งสร้างงานและอาชีพให้แก่ชุมชน

ตารางที่ 2-1 ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (ต่อ)

ชื่อองค์กรกิจกรรม	ประเทศ	รูปแบบกิจกรรม
18. ไทยกราฟท์ แฟร์เทรด	ไทย	เป็นบริษัทที่รับงานหัตถกรรมจากชุมชนทั่วประเทศมาขายให้กับผู้ซื้อราคาเป็นธรรม และรับซื้อในค่าแรงที่เหมาะสมกับผู้ผลิต เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้
19. โรงเรียนอนันตรักษ์การบริบาล	ไทย	มีเป้าหมายเพื่อสร้างบุคคลกรให้สามารถมีความรู้และความสามารถในการออกไปช่วยเหลือสังคมทางด้านสาธารณสุข

ตารางที่ 2-1 ตัวอย่างองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (ต่อ)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

2.1 ความเป็นมาของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคตินั้น โดยได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้คำจำกัดความและตั้งสมมติฐานเพื่อสร้างทฤษฎีไว้มากมาย แต่ที่ยอมรับและนิยมใช้อ้างอิงกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งรวมถึงผู้วิจัยเองก็จะหยิบยกมาทบทวนมีดังต่อไปนี้ด้วยกันคือ

ทรุสโตนและเซฟ (อ้างถึงใน พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบุลย์, 2544 :14) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่สร้างให้บุคคลมีพฤติกรรม ความคิดเห็น หรือคำพูด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดทัศนคติได้ จากนั้น แอช (อ้างถึงใน พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบุลย์, 2544 :14) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติหมายถึงรูปแบบความคิดของบุคคลที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ในอดีต นิวคอมบ์และคอนเวิร์ส (อ้างถึงใน พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบุลย์, 2544 :14) ได้ให้

ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นการรวมของประสบการณ์ในอดีตที่สะสมและจัดเรียงเป็นระบบซึ่งจะสะท้อนออกมาเมื่อปัจเจกบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ

แต่คำจำกัดความที่เป็นที่ยอมรับในยุคปัจจุบันและนิยมใช้อ้างอิงสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางทัศนคตินั้นก็คือ (อ้างถึงใน อดุลย์ จาตุรงกกุล, 2521 และ วงศ์วิเศษ ทัศนคติฉบับที่, 2549 :14)กอร์ดอน ออลพอร์ต โดยให้คำนิยามไว้ว่า “ทัศนคติคือสภาวะทางจิตใจซึ่งแสดงถึงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อการกระตุ้น ก่อตัวขึ้นมาโดยประสบการณ์และส่งอิทธิพลให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือชี้แนะต่อพฤติกรรม”

สำหรับโครงสร้างขององค์ประกอบของทัศนคตินั้น นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งองค์ประกอบได้ 3 ส่วนคือ

1. ส่วนที่เป็นความคิด ความรู้ (Cognitive Component) คือ เป็นการจัดระเบียบข้อมูลพื้นฐานของสิ่งที่บุคคลรู้หรือเข้าใจ รวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่คิดว่าดีและมีประโยชน์ หรือคิดว่าไม่ดีและมีโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์โดยตรงที่ได้รับ อาจทำให้ความเชื่อ แนวคิด หรือการรับรู้ที่เสริมให้มีความดีขึ้น หรือเป็นประสบการณ์ในทางลบก็ได้ ส่วนที่เป็นความคิดนี้เป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ ถ้าบุคคลใดไม่มีความคิดหรือความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งๆเลย บุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งนั้น การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดต่างกันก็เนื่องมาจากบุคคลมีแนวคิดหรือความเข้าใจ ที่ต่างกัน

2. ส่วนที่เป็นอารมณ์ความรู้สึก (Affective component) นั้นเป็นกระบวนการเกิดอารมณ์และความรู้สึกต่อสิ่งที่บุคคลมีทัศนคติ ซึ่งมี 2 ทิศทางคือ ทางบวกและทางลบ เช่น โกรธ เกลียด รัก ชอบ ดี ไม่ดี ความรู้สึกนี้จะเป็นตัวเร้าความคิดอีกทอดหนึ่ง โดยการตีความตามความเชื่อเดิมที่มีอยู่แล้วโยงกับเงื่อนไขสิ่งเร้า ทำให้มีความแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

3. ส่วนที่เป็นพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นการแสดงออกตามทัศนคติหรือแนวโน้มที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์หนึ่งๆ ถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมก็จะเกิดปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะการยอมรับหรือปฏิเสธ (อ้างถึงใน พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบุลย์, 2544 :14-15)

คุณลักษณะของทัศนคติ มีดังต่อไปนี้

1) ทัศนคติเป็นสิ่งที่มือู่ภายใน กล่าวคือ เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคล

2) ทัศนคติจะมีใช้สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องต่างๆที่ตนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยในภายนอก และทัศนคติจะก่อตัวจากการประเมินหลังจากที่ได้เกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกดังกล่าว เช่นนี้แสดงว่า ทัศนคติที่มีอยู่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ กล่าวคือ เป็นผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นได้เกี่ยวข้องกับคนอื่นๆ

3) ทัศนคติจะมีลักษณะมั่นคงถาวร กล่าวคือ ภายหลังจากที่ทัศนคติได้ก่อตัวขึ้นมาแล้ว ทัศนคตินั้นจะมีความมั่นคงถาวรตามสมควรและไม่เปลี่ยนแปลงในทันทีที่ได้รับตัวกระตุ้นที่แตกต่างไป ทั้งนี้เพราะทัศนคติที่ก่อตัวขึ้นนั้น จะมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปจัดระเบียบเป็นความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงย่อมต้องใช้เวลาเพื่อปรับกระบวนการดังกล่าวด้วย

4) ทัศนคติจะมีความหมายถึงถึงตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ ทัศนคติไม่ได้เกิดขึ้นมาจากภายใน แต่เป็นสิ่งที่ก่อตัวหรือเรียนรู้จากสิ่งที่มีตัวตนที่อ้างถึงได้ สิ่งที่ใช้อ้างอิงเพื่อการสร้างทัศนคติอาจเป็นตัวบุคคล กลุ่มคน สถาบัน สิ่งของ ค่านิยม เรื่องราวทางสังคม หรือแม้แต่ความนึกคิดต่างๆ (อ้างถึงใน Myers และ Reynolds, 1967; Assael, 1995; อัญชนะนี้ วิชาภัย บุนนาค, 2540 : 36-37 และ วงศ์วิรัช ธนิชโชติอนันต์, 2549 :15)

สำหรับแหล่งที่มาของการเกิดทัศนคติ ผู้วิจัยจะขอเรียบเรียงสรุปดังต่อไปนี้

1. เกิดจากประสบการณ์ที่พบเห็นและมีความรู้สึกประทับใจโดยตรง
2. เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การอบรมจาก พ่อแม่ ครู เป็นต้น
3. เกิดจากการเรียนแบบหรือทำตามอย่างของบุคคลที่มีอิทธิพลโดยตรง
4. เกิดจากอิทธิพลของกลุ่มสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิก

5. เกิดจากการสรุป ดีความจากคุณลักษณะที่ปรากฏเห็น

6. เกิดจากการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

7. เกิดจากความผิดปกติในเรื่องการปรับตัว ในกรณีที่มีสุขภาพจิตไม่สมบูรณ์หรือมีความบกพร่องในเรื่องบุคลิกภาพและการปรับตัว (อ้างถึงใน เมธา จารัตนากร, 2552 :18)

เพราะฉะนั้นทัศนคติถือว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ในแต่ละวัน การอยู่ร่วมกันของสังคม โดยกลุ่มคนนั้นย่อมจะต้องมีทัศนคติ ความคิด ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องความคิดที่สร้างสรรค์ในแนวทางเดียวกัน หรือความคิดที่หักล้างกัน ดังนั้นสังคมจะดำเนินอยู่ได้จำเป็นที่จะต้องมีการมีกลุ่มคนที่มีแนวความคิดหรือทัศนคติที่ไปในทิศทางเดียวกัน

หน้าที่ของทัศนคติ สามารถจะแบ่งออกได้เป็น 4 หน้าที่หลักตามที่ ดารา ทีปะปาลได้สรุปไว้ (อ้างถึงใน วงศ์วิเศษ ธิติกโชติอนันต์, 2549 : 19) ดังต่อไปนี้

1) หน้าที่ในการปรับตัว (adjustment function)

ทัศนคติจะช่วยให้เราปรับตัวเข้ากับวัตถุ (สิ่งต่างๆรอบตัว) ที่จะช่วยให้ได้รับความพึงพอใจหรือได้รับรางวัลและหลีกเลี่ยงต่อวัตถุที่คิดจะให้โทษ หรือเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ นั่นคือ ยึดถือแนวคิดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด และหลีกเลี่ยงที่จะให้โทษให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด เนื่องจากผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ หรือร้านค้า ทั้งที่ได้รับความพอใจและไม่ได้ได้รับความพอใจ ดังนั้น ทัศนคติของผู้บริโภคต่อสิ่งเหล่านี้จึงมีลักษณะแปรผันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับมา

2) หน้าที่ในการป้องกันตนเอง (ego-defensive function)

ทัศนคติจะช่วยปกป้องภาพลักษณ์แห่งตน (ego or self image) ต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ หรืออันตรายที่เกิดขึ้นจากภายนอก ซึ่งจุดหมายของทัศนคติในลักษณะนี้ ก็เพื่อที่จะป้องกันส่วนขาดหรือส่วนเสียของตนเอง

3) หน้าที่ในการแสดงออกค่านิยม (value-expressive function)

ในขณะที่ทัศนคติเพื่อป้องกันตนเอง ได้สร้างขึ้นเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของตนเองเพื่อปิดบังลักษณะที่แท้จริงไม่ให้ปรากฏ ในทางตรงข้ามทัศนคติที่ทำหน้าที่ในการแสดงออกค่านิยม จะพยายามแสดงลักษณะที่แท้จริงปรากฏแทน ตัวอย่างเช่น นักอนุรักษ์นิยมอาจจะมีความเชื่อที่ไม่ดีต่อเสื้อผ้าที่ผลิตในจีน ผลิตในอเมริกา หรือผู้ที่มีความเชื่อที่มองตนเองเป็นคนสมัยใหม่ทันสมัยจะนิยมใส่เสื้อผ้าที่มีตรา ราคาแพงๆ

4) หน้าที่ในการแสดงออกถึงความรู้ (knowledge function)

หน้าที่ของทัศนคติข้อสุดท้ายนี้ บางครั้งเรียกว่า “หน้าที่ในการประเมินวัตถุ” (object appraisal) เพราะว่าบุคคลจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมรอบข้าง จึงจำเป็นต้องมีความรู้เข้าใจว่าวัตถุเหล่านี้เกี่ยวกับอะไร และเป็นลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ที่จะแสวงหาความรู้ความชัดเจนเพื่อความเข้าใจ และเพื่อให้เกิดความสามารถในการทำนุบำรุงรักษาของตนเองและผู้อื่นได้ และเมื่อบุคคลได้ทำความเข้าใจในวัตถุที่มีปัญหาครั้งหนึ่งแล้วก็จะพัฒนาเป็นความรู้รวมกับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม และด้วยวิธีดังกล่าวจะช่วยให้สามารถเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น เพราะความรู้ความเข้าใจอันเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมจะช่วยสร้างทัศนคติในการมองโลกว่า อะไรควรรับรู้ให้ความสนใจ อะไรควรหลีกเลี่ยง เป็นต้น

ประเภทของทัศนคติตามการแสดงผลของบุคคล ตามที่วีริช ลภีรัตนกุล ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) เป็นทัศนคติที่ชักนำบุคคลให้แสดงพฤติกรรมในด้านดีต่อบุคคล เรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น และนับเป็นพื้นฐานที่ดีในการยอมรับความคิดเห็นหรือข้อมูลใหม่ๆ

2) ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) เป็นทัศนคติหรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบุคคล เรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ มักเกิดขึ้นร่วมกับความไม่พอใจ และความแตกแยกทัศนคติด้านลบนี้จะก่อให้เกิดอคติขึ้น

ในใจของบุคคล นำไปสู่การด่วนสรุปตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แม้จะยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างถ่องแท้ก็ตาม

3) ทักษะคตินิ่งเฉย (Passive Attitude) บางครั้งบุคคลอาจไม่มีความคิดเห็นในเรื่องนั้นอย่างสิ้นเชิงก็เป็นได้ ส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากความห่างไกลจากผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ (อ้างถึงใน เมธา จารัตนากร, 2552 : 18-19)

พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบุลย์ ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมไว้ว่า ทัศนคติและพฤติกรรมแสดงออกต่างก็มีความสัมพันธ์และมีผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทัศนคติเกี่ยวข้องกับบุคคล ความรู้สึกและความต้องการที่จะปฏิบัติหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งกับสิ่งต่างๆ หรือสถานการณ์และการปฏิบัตินั้น ไม่ได้เกิดจากการที่บุคคลต้องการหรือชอบที่จะปฏิบัติอย่างเดียว แต่พฤติกรรมการปฏิบัติจะเกิดจากองค์ประกอบอื่นอีกหลายประการ เช่น สิ่งที่เขาคิดว่าควรกระทำซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานของสังคม ถือว่าทัศนคติเป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างการรับและการตอบสนองต่อสิ่งเราต่างๆ

ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล ข่าวสารอย่างหนึ่งอย่างใดมิใช่ถูกกำหนดขึ้นจากประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับเรื่องนั้นหรือติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางด้านครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่สร้างทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ตั้งแต่บุคคลเกิดมา สภาพแวดล้อมเป็นสถาบันที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคม ที่จะเป็นตัวกำหนดสิ่งเร้าซึ่งบุคคลควรจะได้รับรู้และตอบสนองรวมทั้งการคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่แสดงออกด้วย (อ้างถึงใน พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบุลย์, 2544 : 17-18)

สุดท้ายเป็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญมากที่สุดสำหรับงานวิจัยของผู้ศึกษา กล่าวคือวัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยฉบับนี้คือ การวัดทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา เพื่อหาความพึงพอใจและผลกระทบของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับ เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางเพื่อนำเสนอแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไปได้นั้น ได้มีนักวิชาการทำการสรุปหลักการของการวัดทัศนคติ ซึ่งเกษศิณี สำโรง ได้ทำการสรุปหัวข้อและคำอธิบายดังต่อไปนี้

1) ขอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Basic Assumption) เกี่ยวกับการวัดทัศนคติหมายความว่าถึงความคิดเห็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลนั้นจะมีลักษณะคงที่อยู่ช่วงเวลาหนึ่ง นั่นคือไม่เปลี่ยนแปลงทำให้เราสามารถวัดได้

2) การวัดทัศนคติด้วยวิธีใดก็ตามจะมีองค์ประกอบ 3 อย่างคือ ตัวบุคคล สิ่งเร้า และการตอบสนอง ดังนั้นสิ่งเร้าเป็นองค์ประกอบในการวัดทัศนคติให้รู้สึกคล้ายตามหรือคัดค้าน

3) สิ่งเร้าที่นำไปใช้เร้าเพื่อให้บุคคลแสดงทัศนคติต่อสิ่งใดออกมาคือข้อความวัดทัศนคติ (Attitude Statements) ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายคุณค่า คุณลักษณะของสิ่งนั้น เพื่อให้บุคคลตอบออกมาเป็นความรู้สึก (Scale) เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น

4) การวัดทัศนคติเพื่อทราบทิศทางความรู้สึกของบุคคลนั้นเป็นการสรุปผลจากการตอบสนองของบุคคลจากรายละเอียดหรือแง่มุมต่างๆ ดังนั้นการวัดทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องใด จะต้องพยายามถามถึงคุณค่าของเรื่องนั้นออกมาเพื่อให้ได้ผลเป็นจริงมากที่สุด

5) การวัดทัศนคติต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรง (Validity) ของผลการวัดเป็นพิเศษ กล่าวคือ ต้องพยายามให้ผลการวัดตรงกับความเป็นจริงของบุคคล ทั้งในแง่ทิศทางและระดับหรือช่วงของทัศนคติ (อ้างถึงใน พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบูลย์, 2544:18)

2.2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทัศนคติในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการเป็นหลัก ซึ่งมีผู้ทำการศึกษาไว้มากมายและผู้วิจัยจะขอเรียบเรียงผลงานที่พอจะค้นคว้ามาได้ดังต่อไปนี้ พรเพ็ญ ลิสมบัติไพบูลย์ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัย “เรื่องทัศนคติและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเติมเงิน” โดยศึกษาเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรศาสตร์กับสาเหตุในการไม่เลือกใช้และบับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้โทรศัพท์ประเภทเติมเงิน ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติสำหรับผู้ที่ยังใช้ระบบเติมเงินคือความสะดวกในการซื้อบัตรเติมเงินโดยไม่ต้องจ่ายค่าบริการ

รายเดือน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ระบบบัตรเดบิตเงินนั้นเป็นเพราะได้พิจารณาพบว่ามียาโดยเฉลี่ยแพงกว่าระบบรายเดือน

ในเรื่องการศึกษาทัศนคติของพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ยังศึกษาเกี่ยวกับเรื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้น วิวัตร หงภักดิ์ศิริ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมแบบทัศนคติผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจ Mobile Phone Rent” โดยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการของสาขาบริษัทให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่บริเวณท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการทราบพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง พบว่า ส่วนใหญ่ลูกค้าที่มาใช้บริการจะยังเป็นลูกค้าดั้งเดิมและบริษัทผู้ให้บริการยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าได้เท่าที่ควร อันเกิดขึ้นจากขั้นตอนและเอกสารเพื่อขอใช้บริการมีมากเกินไป

อนิรชา เพิ่มวิกรานต์ (2549) ได้ออกสำรวจทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดี ในกรณีศึกษา “รายการหลุมดำ” โดยกำหนดเป้าหมายของการศึกษาถึงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ชมจะมีทัศนคติเช่น มีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ชมรายการหลุมดำที่ต่างกันทำให้มีทัศนคติต่อผู้ดำเนินรายการ เนื้อหารายการ และการนำเสนอรายการต่างกัน รวมถึงพฤติกรรมการเปิดรับของผู้ชมรายการที่แตกต่างกันทำทัศนคติต่อผู้ดำเนินรายการ เนื้อหารายการและการนำเสนอรายการต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีผู้ได้ทำการศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมต่อการบริโภคอาหาร ยกตัวอย่างเช่น วงศ์วิรัช ธนิชโชติอนันต์ (2549) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง “การรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อสาหร่ายเกลียวทอง” โดยมุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของคนไทยและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อตราผลิตภัณฑ์สินค้าดังกล่าว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการบริโภคอาหารเสริมเพื่อบำรุงร่างกายและได้มีการศึกษาข้อมูลก่อนการบริโภคอยู่แล้ว และความเห็นที่มีต่อตราสินค้าดังกล่าวนั้นมีแนวโน้มที่ดีต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ เมธา จารัตนากร (2552) ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้เลือกซื้อโยเกิร์ตธรรมชาติและดรายโยเกิร์ตเสริมคุณค่าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้บริโภคนั้นคำนึงปัจจัยเรื่องของราคาอัน

เป็นอันดับแรก และมีความถี่ในการบริโภคโยเกิร์ตที่มากกว่าโยเกิร์ตแบบธรรมดา อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับคุณประโยชน์แบบธรรมดา

วิภาวี กล่าวบุตร ได้ทำการเรื่อง “ทัศนคติและความคล้อยตามสิ่งอ้างอิงของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y) ในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อความตั้งใจจะซื้อสินค้าสิ่งแวดล้อม” พบว่าทัศนคติด้านความห่วงใยสิ่งแวดล้อมและทัศนคติด้านแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจจะซื้อของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย ขณะที่ทัศนคติด้านภาพลักษณ์ต่อตนเองด้านสิ่งแวดล้อมและความคล้อยตามสิ่งอ้างอิงไม่ส่งผลต่อความตั้งใจจะซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวาย

ตอนที่ 2 ความมั่นคงของประเทศกับบทบาทของภาคเอกชนในการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะทำการเรียบเรียงเพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศที่ใช้ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พร้อมก็นำเสนอที่มาและความสำคัญของปัญหาในแผนงานการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล ของตำบลบัวใหญ่ อ.นาน้อย จ.น่าน จากนั้นจะเป็นการเรียบเรียงการเข้ามาบทบาทของภาคเอกชนของมูลนิธิสัมมาชีพ โดยการสนับสนุนของบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความมั่นคงของประเทศที่ใช้ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรได้จำแนกความหมายของคำว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ” ออกเป็น 8 ด้าน คือ 1) ด้านการเมือง(ภายในและภายนอกประเทศ) 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคมจิตวิทยา 4) ด้านการป้องกันประเทศ 5) ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี 6) ด้านการพลังงาน 7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 8) ด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ โดยความหมายแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้ (อ้างถึงในเฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ, 2557: 31-32)

ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง หมายถึง สภาพการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ประชากรมีความเชื่อถือและศรัทธาต่อระบอบการปกครอง ต่อรัฐบาลผู้บริหารการปกครอง ประชากรมีความเคารพเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่รัฐบาล มีความเชื่อมั่นในรัฐบาลว่าจะสามารถสร้างความเป็นธรรมในหมู่ประชากรและสามารถป้องกันความแตกแยกระหว่างชนในชาติ สามารถรักษาดินแดนให้ปลอดภัยจากการแบ่งแยก ชีคกรอง มีเอกภาพ และรักษาศักดิ์ศรีของชาติในวงการเมืองระหว่างประเทศ รัฐบาลมีความชอบธรรมสามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมีอิทธิพลมีอิสระปลอดจากอิทธิพลและการบงการ ในการดำเนินนโยบายของประเทศ ประชากรดินแดน รัฐบาล อำนาจอธิปไตย ตลอดจนเสถียรภาพของประเทศปลอดจากการคุกคามทั้งภายในและภายนอก และหน้าที่ปฏิบัติการภายใต้อิทธิพลของต่างประเทศ

ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ทำให้ประชากรมีงานทำและยอมรับนับถือระบบเศรษฐกิจของประเทศสามารถยกฐานะทางเศรษฐกิจทั้งส่วนตัวและส่วนรวมให้สูงขึ้นได้ในอัตราที่เหมาะสม โดยที่ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมไม่มีความแตกต่างเหลื่อมล้ำกันมากนัก ประเทศสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มีระบบภาษีอากรที่เหมาะสมและเป็นธรรม สามารถพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอิสระทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศ มีความสามารถทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การบริการ ตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ

ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา หมายถึง สภาพการณ์ทางด้านสังคมที่ทำให้ประชากรสามารถครองชีวิตอยู่ได้ด้วยความปลอดภัย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมและความเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต มีความเสมอภาพและภราดรภาพ มีความรู้ความสามารถ มีวัฒนธรรม จริยธรรม และศีลธรรม รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมืองและต่อสังคม ตลอดจนมีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและเกียรติภูมิของบรรพบุรุษ รวมทั้งยึดมั่นในอุดมการณ์ของชาติ

ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร หมายถึง ชีคความสามารถด้านการทหารที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกำลังรบของชาติ ความพร้อมรบ ความมีประสิทธิภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์และการ

ใช้อาวุธ มีวินัย ขวัญและกำลังรบอื่นๆ มีการจัด การฝึก การศึกษา การสวัสดิการ ยุทธศาสตร์ และ ยุทธวิธีที่สามารถจะเอาชนะศัตรูผู้รุกรายทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้

ความมั่นคงแห่งชาติด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หมายถึง สภาพการณ์ที่ประเทศมีการพัฒนา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ครอบคลุมต่อเนื่อง มีความพร้อมใน โครงสร้างพื้นฐานทุกด้าน ที่จำเป็น มีเป้าหมายที่ชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีศักยภาพในการทุ่มเทสรรพกำลัง เพื่อส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาภายใต้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จาก ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างทั่วถึง

ความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน หมายถึง สภาพการณ์ด้านการพลังงานของชาติที่มีการ บริหารจัดการ การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประเทศไทยสามารถเข้าถึงแหล่งพลังงานทั้งใน และต่างประเทศ ตลอดจนมีเทคโนโลยีทางด้านพลังงาน มีการจัดทำข้อตกลงเพื่อความมั่นคงในการ จัดหาพลังงาน และความร่วมมือด้านพลังงานทดแทนกับต่างประเทศ เพื่อให้มีพลังงานเพียงพอต่อความ ต้องการของประเทศ

ความมั่นคงแห่งชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ภาพการณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ มีการอนุรักษ์และการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีการปรับปรุงกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้ทันสมัยและมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างสมองค์ความรู้ และใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา มีการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการสร้างวินัยและปลูกจิตสำนึกของประชาชนต่อการมี ส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความมั่นคงแห่งชาติด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หมายถึง สภาพการณ์ของ ประเทศมีการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือเชิงรุก สังคมไทยมีการบริ โภคข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ สามารถเลือกรับข่าวสารอย่างเหมาะสมและมี เหตุผล ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ให้สื่อทุกชนิดสร้างความ

สามัคคีให้กับคนในชาติ มีองค์กรในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศและ
ค่านิยมด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าความหมายของความมั่นคงที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรได้กำหนดไว้นั้นมี
ความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันในทุกๆด้าน สอดประสานกันอย่างชัดเจน

2.2 แผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล

พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลบัวใหญ่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่
ลาดเชิงเขา อีกทั้งบริเวณดังกล่าวใกล้เคียงกับต้นกำเนิดแม่น้ำทำให้ลักษณะดินเป็นดินเหนียว ประชาชน
ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ในระยะแรกเริ่มการแก้ไขปัญหาปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจะ
ถูกหยิบยกมาพิจารณาเป็นอันดับแรก จึงทำให้มีแผนงานการฟื้นฟูทรัพยากรป่า น้ำ ดินตามมา ซึ่งจะมี
แผนการดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงาน แต่ในปัจจุบันสิ่งที่พบ
เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมคือ ปัญหาภัยแล้งที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทำให้แผนงานเดิมที่วางกรอบเอาไว้
ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ทั้งหมด

อย่างที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ถึงแม้ว่าตำบลบัวใหญ่จะมีแผนแผนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมและมีภาคร่วมแก้ไขปัญหาก็มีพื้นที่ มีกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติมาแล้วมากมายก็ตามแต่การมีกิจกรรมต่าง ๆ นั้นไม่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูล
ต่อมาก็จะมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกมิติ (มิติด้านสังคม, ด้านทรัพยากรธรรมชาติ, ด้านสุขภาพ, ด้าน
เศรษฐกิจ) และใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ด้านทรัพยากร โดยใช้ระบบ
สารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS)จนสามารถจัดทำแผนพัฒนาตำบลและ
ประกาศใช้แผน “พัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตำบล” ในวันที่ 14
พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยมีเป้าหมาย ประชาชน อยู่เย็น อยูดี มีสุขและได้กำหนดวิสัยทัศน์ตำบลบัว
ใหญ่ “โครงสร้างพื้นฐานดี วิถีชีวิตพอเพียง มีเงินออม ใส่ใจวัฒนธรรมและการศึกษา ร่วมสร้างสุข
ภาวะและสิ่งแวดล้อม”ภายใต้ยุทธศาสตร์ ฟื้นฟู พัฒนา ชุมชนท้องถิ่น โดยมีจำนวน 6 แผนงาน ซึ่ง
ประกอบไปด้วย

- 1) แผนฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่า น้ำ ดิน)
- 2) แผนฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี (การกิน การอยู่ การแต่งกาย ประเพณีพื้นบ้าน ความเชื่อ)
- 3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ (อาชีพหลัก อาชีพรอง)
- 4) แผนพัฒนาคน (การศึกษา ในระบบ / นอกกระบบ / การเรียนรู้)
- 5) แผนการพัฒนา/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
- 6) แผนการส่งเสริมการสร้างสุข (สุขภาพ สุขใจ)

ซึ่งแผนงานดังกล่าวจะต้องมีกลไกในการขับเคลื่อน โดยแผนงานดังกล่าวได้กำหนดไว้คือ “กลไก บวรส.” กล่าวคือ บ. คือ บ้าน (ห้องที่ /ห้องถิ่น/สภา ฯ/ชาวบ้าน) ว. คือวัด (พระสงฆ์) ร.คือ โรงเรียน (ครู/เด็ก) ส.คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (หมอ/อสม.) โดยมีฝ่ายสนับสนุนคือ ภาควิพัฒนา (พอช.,สสส.ฯลฯ) ภาควิภาครัฐ (เกษตร / พัฒนาชุมชน / ปกครอง /กศน./อุทยาน/กรมพัฒนาฯลฯ) ภาคธุรกิจ และได้กำหนดเป้าหมายของแผนงานต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นด้านต่างเพื่อการพิจารณาดังต่อไปนี้

1) ด้านทรัพยากร ต้องการที่จะให้ป่าต้นน้ำมีความสมบูรณ์ ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน รมรงค์ให้ชุมชนในท้องถิ่นลด ละ เลิก การใช้สารเคมี นอกจากนั้นกำหนดเขตอุทยานขึ้นเพื่อสร้างความอนุรักษ์ให้แก่ชีวิตสรรพสัตว์ในพื้นที่ต้นน้ำ

2) ด้านเศรษฐกิจได้กำหนดเป้าหมายให้ประชาชนในชุมชนสามารถลดรายจ่ายประจำวันจากการดำรงชีพ สามารถบริโภคอาหารตามธรรมชาติได้ อีกทั้งสามารถผลิตอาหารให้เพียงพอแก่ประชากรในชุมชนได้ นอกจากนั้นยังกำหนดให้ชุมชนมีเป้าหมายในการออมเงินได้โดยรวม

3) ด้านสังคม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม สำหรับเป้าหมายด้านนี้ได้กำหนดให้ชุมชนรักษาความสะอาดและความสวยงามทั้งบ้านของตนเองและพื้นที่โดยรวม อีกทั้งรณรงค์ให้ประชาชนลดการบริโภคสิ่งเสพติด เช่น สุราและบุหรี่ลงให้ได้ร้อยละ 30 อีกทั้งกำหนดให้เป้าหมายให้มีผู้ป่วยโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อลดลงร้อยละ 50 เพื่อสร้างให้สังคมมีความสุขตามมา

จากการดำเนินงานตามแผนงานกิจกรรมที่ผ่านมา มีบางกิจกรรมที่มีการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและบางกิจกรรมที่ไม่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ เพราะขาดปัจจัยการสนับสนุนหลาย ๆ อย่าง เช่น กระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีคิดของชาวบ้านและที่สำคัญคือ นโยบายของรัฐที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นการที่จะดำเนินการตามแผนงานกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานภาคีเข้ามาสนับสนุนตามแผนงานกิจกรรมที่วางไว้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเงินสนับสนุนและวิธีการจัดการ

2.3 มุลินธิสัมมาชีพ ในโครงการ “ต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อสิ่งแวดล้อม” โดย การสนับสนุนของ บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

ส่วนใหญ่กิจกรรมของภาคเอกชนในการเข้าให้การช่วยเหลือแก่ชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย นั้น จะมีรูปแบบเพียงแต่การบริจาคสิ่งเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นหลัก ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานแล้ว สามารถบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในชุมชนได้ เพียงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น การเข้ามามีบทบาทของมุลินธิสัมมาชีพนั้นถือได้ว่าเป็นมิติใหม่ของ รูปแบบองค์กรที่มีได้แสวงหากำไร แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเรียบเรียงความเป็นมา รูปแบบการดำเนินงาน รวมไปถึงจนถึงกิจกรรมที่องค์กรนี้ได้ร่วมพัฒนาสร้างเป็นโครงการต่างๆ

มุลินธิสัมมาชีพเป็นองค์กรสาธารณะ ดำเนินงานบนหลักคิด การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ผ่านแนวคิดของนายแพทย์ประเวศ วะสี ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วน ให้เป็นเครือข่ายพลัง เพื่อการเปลี่ยนผ่านประเทศไทย ในการสร้างกระบวนการทัศน์และจิตสำนึกใหม่ของการพัฒนา โดยต้องการส่งเสริมและช่วยเหลือคนไทยและผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้มีทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพและธุรกิจโดยสุจริตตามหลักสัมมาชีพ

การบริหารงานของมุลินธิสัมมาชีพนี้มียุทธศาสตร์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (อ้างถึงใน <http://right-livelihoods.org>, 2558) คือการพัฒนาอย่างบูรณาการที่เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้งเพราะชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานของประเทศและเป็นความจริงของชีวิตและการอยู่ร่วมกัน เศรษฐกิจชุมชนเป็น

เศรษฐกิจจริงจึงยิ่งยืนกว่าเศรษฐกิจข้างบนซึ่งมีส่วนของเศรษฐกิจมายาคติอยู่มากซึ่งสัมพันธ์กับความไม่
ยั่งยืนและวิกฤต

ในเมื่อการพัฒนาอย่างบูรณาการโดย เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้งเป็นยุทธศาสตร์ของการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน ก็ควรทำให้เป็นยุทธศาสตร์ชาติและหมุนทุกสิ่งทุกอย่างให้มาสนับสนุนยุทธศาสตร์นี้
โดยการสนับสนุนยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น 4 ทิศทาง 12 ประการ

ทิศทางที่ 1 โลกทัศน์และวิถีคิด โลกทัศน์และวิถีคิดก็คือสัมมาทิฐิกับการพัฒนา ถ้ามีสัมมาทิฐิ
สิ่งที่ตามมาก็คือสัมมาพัฒนา ขณะนี้ภาคส่วนต่างๆ ยังขาดความเข้าใจว่าการพัฒนา ต้องเอาชุมชน
ท้องถิ่นเป็นตัวตั้งคือการสร้างโลกทัศน์และวิถีคิดที่ถูกต้อง คือ

- 1) การสื่อสารที่ดีทุกรูปแบบ รวมทั้งสร้างนักเขียนเรื่องชุมชนท้องถิ่น (Journalists) จำนวนที่
มากพอ
- 2) ศิลปะและศิลป์ การสื่อสารด้วยศิลปะและ โดยศิลปินทุกประเภท รวมทั้งทำภาพยนตร์
ดีๆ
- 3) จัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อพาผู้คน ไปเรียนรู้เรื่องราวดีๆ ของชุมชนท้องถิ่น

ทิศทางที่ 2 ระบบรัฐ ระบบรัฐควรปรับตัวหันมาสนับสนุนบทบาทของชุมชนท้องถิ่น โดย

- 1) ปรับบทบาทจากการใช้อำนาจสั่งมาเป็นสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ
- 2) แก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองได้มากที่สุด
- 3) ปฏิรูปงบประมาณที่เอากรมเป็นตัวตั้ง ไปเป็นเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

ทิศทางที่ 3 ระบบการศึกษาและศาสนา ให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ
ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

- 1) หลักสูตรชุมชนภาคปฏิบัติ ให้ผู้เรียนไปศึกษาโดยใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน เพื่อเรียนรู้จากชีวิต
จริงปฏิบัติจริง ฐานของระบบการศึกษาควรเป็นการศึกษาในชุมชน และสัมมาอาชีวศึกษา

2) มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนพื้นที่ทางวิชาการให้ไม่น้อย 1 มหาวิทยาลัย ทำงานร่วมกับ 1 จังหวัด

3) ความมุ่งหมายทางสังคมของทุกศาสนาคือชุมชนเข้มแข็ง สถาบันทางศาสนาควรนำหลักธรรมเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง เช่น อปริหานิยธรรมมาสอนมากๆ และสนับสนุนกระบวนการชุมชน ควรสำรวจวัดและพระสงฆ์ที่สนใจงานชุมชนทั่วประเทศและส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพระสงฆ์เพื่อชุมชน

ทิศทางที่ 4 ระบบเศรษฐกิจ

1) เชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจมหภาคให้เกื้อกูลกัน เศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจแบบบูรณาการ เศรษฐกิจมหภาคเป็นเศรษฐกิจพลัง แต่อาจแยกส่วนและเสี่ยง การเชื่อมโยงทั้งสองจะเสริมประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2) 1 บริษัทต่อ 1 ตำบล เรามีตำบลประมาณ 8,000 ตำบล มีบริษัทเป็นหมื่นๆ แห่ง จึงมีความเป็นไปได้ที่ 1 บริษัทจะไปสนับสนุนความเข้มแข็งของ 1 ตำบล ในด้านสมรรถนะการจัดการ

3) ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) งานเพื่อสังคมมีมากแต่เงินเพื่อการทำงานทางสังคมมีจำกัด ถ้าทำธุรกิจที่มีกำไรด้วย มีประโยชน์ต่อสังคมด้วย การทำเพื่อสังคมก็จะก้าวข้ามความจำกัด

4) การสนับสนุนยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นทั้ง 4 ทิศ 12 ประการที่กล่าวมา เป็นยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น ที่หากได้รับการสนับสนุนให้เป็นเป็นยุทธศาสตร์ชาติ พลังต่างๆ ของประเทศต้องปรับตัวมาหนุนยุทธศาสตร์นี้ นี่เป็นสิ่งสำคัญที่เราต้องช่วยกันสนับสนุนให้ยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นกลายเป็นยุทธศาสตร์ชาติ

จากยุทธศาสตร์การดำเนินการข้างต้นนั้นผลักดันให้มีกิจกรรมก่อตัวขึ้นอย่างมีรูปธรรมโดยภาคีสนับสนุนจากบริษัท ห้างร้านต่างๆ โดยมีกิจกรรมที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

พื้นที่ ตำบลบางสน จังหวัดชุมพร เป็นเขตพื้นที่ที่มูลนิธิสยามาชีพเข้าไปร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ภายใต้ชื่อ “การวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน: บนฐานเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม” มีการให้ความสำคัญในเรื่องของการบริหารควบคุมระบบการเกษตรและอาหารเพื่อให้ชุมชนนั้นสามารถบริโภคภายในพื้นที่ของตนเองได้ ส่งผลให้รายจ่ายจากกิจวัตรประจำวันในเรื่องการหาซื้ออาหารลดลง ลดภาวะหนี้สินค่าภาคครัวเรือนในชุมชนได้

พื้นที่ตำบลโพนทอง จังหวัดชัยภูมิ เป็นเขตพื้นที่ที่มูลนิธิสยามมาชีพและบริษัทเอกชนเข้าไปร่วมการสนับสนุนการจัดหาเงินทุนให้ ภายใต้ชื่อโครงการ “ต้นแบบการสร้างเศรษฐกิจตำบล” เนื่องจากว่าผลผลิตทางการเกษตรของพื้นที่คือข้าวที่มีสายพันธุ์ที่ดี แต่ชุมชนขาดแคลนอุปกรณ์ในการผลิตข้าวกล้องงอก รวมไปถึงเงินทุนที่สามารถนำไปปรับปรุงโรงสีของชุมชนให้สามารถใช้งานได้ ส่งผลให้การผลิตเพื่อจัดจำหน่ายสามารถตอบสนองปริมาณการสั่งซื้อได้

อีกหนึ่งพื้นที่โครงการที่จะนำเสนอคือ ตำบลเขาด่าน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้ชื่อโครงการว่า “ต้นแบบของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” กลุ่มชุมชนนี้มีกลุ่มรักษาสภาพปลูกพืชสมุนไพรและผักปลอดสารพิษที่สามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืนให้แก่คนในชุมชน โดยแผนการดำเนินการคือ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อศูนย์เป็นการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนใกล้เคียงได้

จากประเด็นปัญหาของแผนการพัฒนาฯที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นนั้น มูลนิธิสยามมาชีพภายใต้การสนับสนุนของ บมจ.ไทยบฟฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานเพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ พร้อมการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนในตำบลบัวใหญ่ จังหวัดน่านคือ “การกำหนดแผนการสร้างต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ในกำหนดนั้นคือ เพื่อเป็นการคืนความสมบูรณ์ให้กับป่าไม้ น้ำ และระบบนิเวศ ด้วยกิจกรรม “1 ไร่ เกษตรอินทรีย์เพื่อสิ่งแวดล้อม” โดยให้ชาวบ้านใช้พื้นที่ทำกินของตนเองอย่างน้อยคนละ 1 ไร่ ทำการเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน เน้นแนวเขตพื้นที่ติดลำน้ำ อีกทั้งมีการสร้างฝายเพื่อนำน้ำขึ้นสู่ที่สูง และการปลูกพืชเพื่อการบริโภคในครัวเรือน โดยหวังที่จะใช้เป็นเครื่องช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่แต่ละครัวเรือน อันเป็นผลประโยชน์ให้หนี้สินแต่ละครัวเรือนลดลงได้

เพราะฉะนั้นแนวโน้มที่เป็นผลอันเกิดมาจากแผนพัฒนานับเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะสามารถสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้คนในชุมชนหรือไม่ กลุ่มชนเหล่านี้แท้จริงแล้วได้ประโยชน์ที่

ต้องการหรือไม่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงนั้นได้ตกไปอยู่กับกลุ่มคนหมู่มากหรือไม่ ดังนั้นประเด็นคำถามเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งในการที่จะออกสำรวจเพื่อนำผลของการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงสร้างเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาในอันที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ประเทศชาติต่อไปได้

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชน

การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในยุคทุนนิยม ที่มุ่งแสวงหาแต่กำไรสูงสุด หลายหน่วยของกิจกรรมส่วนใหญ่ก็จะไม่ให้ความสำคัญต่อผลกระทบภายนอก เพราะถ้ามีการนำผลกระทบดังกล่าวมาคำนวณแล้ว กำไรขององค์กรนั้นจะลดลง ทำให้ไม่เป็นที่พอใจแก่บรรดาผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ดังนั้นผลกระทบจึงเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมและสังคมอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบภายนอกหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นนั้นมีแต่จะสร้างปัญหาและจะเพิ่มทวีความรุนแรงก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

แนวคิดกิจการเพื่อสังคม เป็นแนวทางหนึ่ง que เชื่อมกันอย่างแพร่หลายว่า จะสร้างความสมดุลกลับคืนสู่องค์กรของธุรกิจเอง นอกจากนั้นยังสามารถเกื้อกูลประโยชน์สู่สังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวมอีกด้วย โดยลำพังจะให้กลไกของภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการเข้าไปช่วยเหลือหรือดูแลทุกภาคส่วนนั้น อาจจะไม่สามารถที่จะกระทำได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นภาคเอกชนจึงต้องเข้าร่วมมีบทบาทต่อการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาด้วยเช่นกัน

การศึกษาถึงประเด็นปัญหาที่เกิดจากช่องว่างของแผนการดำเนินการโดยหน่วยงานของภาครัฐที่ร่วมมือกันกำหนดกับชุมชนท้องถิ่นนั้นมีประเด็นปัญหาสำคัญหลายประการที่ทำให้ชุมชนไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ได้ โดยปัญหาหลักใหญ่มีดังต่อไปนี้คือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ไม่สะดวกของภาคของชุมชน นอกจากนั้น เป้าหมายของแผนมีมากจนเกินไป ลำดับความสำคัญของเป้าหมายที่จะทำก่อนหรือหลัง ไม่มี ก่อให้เกิดความสับสนต่อชุมชน ทำให้การดำเนินกิจกรรมของชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผลได้ จึงถือเป็นการเสียโอกาสทางสังคมและทางเศรษฐกิจรวมไปถึงทางสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อยู่คู่กับชุมชนก็ยังไม่ได้สามารถดำเนินการฟื้นฟูใดๆได้

การได้เห็นถึงสภาพความพร้อมทางด้านชุมชนซึ่งมีพื้นฐานในการเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ งานด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความหลากหลายในกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของการทำเกษตรอินทรีย์ การผลิตน้ำดื่มเพื่อใช้บริโภคและจำหน่ายในชุมชน โดยมีเป้าหมายคือ การพึ่งพาตนเอง โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ที่สำคัญยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการไม่เบียดเบียน สิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของแนวคิดกิจการเพื่อสังคม นอกจากนี้การที่หน่วยงานเอกชนได้ เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวให้มีการพัฒนาต่อเนื่องให้เป็นรูปธรรม พร้อมทั้งแนะแนวทางการดำเนินการที่มีเป้าหมายชัดเจน เพิ่มโอกาสการประกอบอาชีพหรือการฝึกฝนทักษะแรงงานเพื่อ การประกอบอาชีพ และโอกาสในการเข้าหาแหล่งเงินทุน โดยปัจจัยเหล่านี้ล้วน ภาครัฐอาจไม่มีกำลัง หรือความสามารถที่จะเข้าไปช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนได้อย่างทั่วถึง จึงเป็นหน้าที่และความ รับผิดชอบที่ดีที่ได้แบ่งปันกำไรหรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เหล่าชุมชนเหล่านั้นได้

การเป็นผู้นำร่องของมูลนิธิสามมาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสร้างพัฒนาอันยั่งยืน ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น โดยกำหนดทิศทางสนับสนุนแผนงานชุมชนท้องถิ่นออกเป็น 4 แนวทางด้วยกัน คือ 1) การสร้างโลกทัศน์และวิถีคิดที่ดีให้แก่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ให้คำแนะนำแก่ภาครัฐ ในการปรับบทบาทของตนเองให้เข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้นโยบายและวิชาการ งบประมาณที่เข้าถึงแก่ชุมชน ปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง 3) ระบบการศึกษาและศาสนานั้น ให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุด 4) เชื่อมโยงภาคเอกชนเข้ากับชุมชนให้มากที่สุดเพื่อเป็นการเกื้อกูล ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้หลักกิจการเพื่อสังคมในการดำเนินการ

ภายหลังจากที่ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน กิจกรรมของชุมชนที่ได้ร่วมกัน ปฏิบัติที่ออกมาเป็นรูปธรรมนั้น ยังเป็นข้อสงสัยที่ถามต่อว่า ประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ได้รับ ผลประโยชน์จากกิจกรรมที่แท้จริงหรือไม่ กลุ่มชนเหล่านั้นมีทัศนคติอย่างไรต่อกิจกรรมที่กำหนด จัดตั้งขึ้น ความคาดหวังที่แท้จริงของกลุ่มชนนั้นคืออะไร ผลประโยชน์ที่แท้จริงนั้นกลุ่มชนกลุ่มใดเป็น ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์เหล่านั้น ดังนั้นประเด็นคำถามเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งในการ ที่จะออกสำรวจเพื่อนำผลของการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงสร้างเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการ

พัฒนาในอันที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมให้แก่ประเทศชาติต่อไปได้

บทที่ 3

การดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

บทนี้จะแบ่งการศึกษาและวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของตำบลบัวใหญ่ อำเภอนำ้อย จังหวัดน่าน ออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 รูปแบบและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเป้าหมาย ก่อนที่จะเริ่มมีการกำหนดแผนโครงการเพื่อพัฒนาตนเอง ตอนที่ 2 ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูและการพัฒนาชุมชนเป้าหมาย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงแผนงานของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาคเอกชน ว่าเกิดผลกระทบหรือผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างไร ตอนที่ 3 ผลของการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม ในตอนนี้จะเป็นการวิเคราะห์สรุปประเด็นเพื่อกำหนดกรอบและเชื่อมโยงประเด็นกับผลกระทบที่นำไปสู่ขั้นตอนการศึกษาในพื้นที่จริง ที่เกี่ยวเนื่องกับโครงการวิจัยที่กำหนดไว้

การศึกษาและวิเคราะห์ในแต่ละตอนนั้นจะยึดเอาแนวทางการวิเคราะห์ตามแนวคิดของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) คือพิจารณาที่มุมมองของ Triple Bottom Lines ซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษามุมมองทางเศรษฐกิจ มุมมองการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการศึกษาถึงการถือคุณระหว่างกันของสังคม เป็นหลักสำคัญ

ตอนที่ 1 รูปแบบและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเป้าหมาย

พื้นที่เขตของตำบลบัวใหญ่ในปัจจุบันนั้นแต่เดิมได้แยกตัวออกมาตั้งเป็นตำบลเมื่อ 33 ปีที่ผ่านมา ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของพื้นที่ในตำบลจะเป็นที่ลาดเชิงเขาและภูเขาสูงกว่าร้อยละ 95 และอยู่ในเขตพื้นที่ของเขตอุทยานแห่งชาติ นอกนั้นเป็นพื้นที่ราบซึ่งเหมาะแก่การสร้างที่พักและการเพาะปลูกเลี้ยงเพียงร้อยละ 4 ชาวบ้านกว่าร้อยละ 90 มีอาชีพทำการเกษตร อาทิเช่น ทำไร่ข้าวโพดเพื่อเลี้ยงสัตว์ ทำนาข้าวไว้เพื่อการบริโภคเองในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการทำสวนผลไม้และการทำปศุสัตว์

เมื่อทำการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชนตำบลบัวใหญ่โดยอาศัยแนวคิดกิจการเพื่อสังคมมาวิเคราะห์หาสภาพความสมดุลในแต่ละภาคส่วน ซึ่งประกอบไปด้วย มุมมองทางเศรษฐกิจในชุมชน มุมมองทางสังคมภายในชุมชนและมุมมองทางการรักษาสถาบันในชุมชน โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1.1 มุมมองทางเศรษฐกิจในชุมชน

ความสมดุลทางเศรษฐกิจตามมุมมองของแนวคิดกิจการเพื่อสังคมนั้น สามารถพิจารณาได้จากหัวข้อต่อไปนี้คือ

- 1) มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง
- 2) ระดับอัตราการว่างงานควรอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
- 3) ค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวไม่ควรเกินรายได้ที่หาได้โดยเปรียบเทียบ
- 4) เศรษฐกิจภายในชุมชนควรมีอัตราการเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อมูลทางเศรษฐกิจของตำบลบัวใหญ่ที่จัดทำขึ้นภายใต้ชื่อว่า “แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน” ได้ระบุว่า รายได้ส่วนใหญ่ของชุมชนเกิดขึ้นจากการนำสินค้าทางการเกษตร คือ ข้าวโพดและยางพารา ไปจำหน่ายตามท้องตลาด (อ้างถึงใน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 23: 2554) ส่วนรายจ่ายที่สำคัญคือ การนำไปซื้อวัตถุดิบหลักเพื่อการเกษตร ในขณะที่วงเงินโครงสร้างภาระหนี้สินกว่าร้อยละ 50 เกิดจากการไปกู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำเงินทุนดังกล่าวมาหมุนเวียนประกอบกิจกรรมการเกษตรต่อไป ซึ่งรายละเอียดของมูลค่าแต่ละธุรกรรมทางการเงินผู้วิจัยขอเรียบเรียงการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

จากข้อมูลในตารางที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า ถึงแม้รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่จะมีมากกว่ารายจ่ายอยู่ร้อยละ 25 โดยเปรียบเทียบก็ตาม แต่ไม่ได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าประชาชนจะมีพฤติกรรมการจับจ่ายที่ประหยัดหรือมีส่วนของการออมที่ดี เนื่องจากว่าข้อมูลนี้สะท้อนต่อบุคคลมีมูลค่าถึง 50,212 บาทต่อคน ซึ่งมากกว่ารายได้ที่หามาได้ทั้งปี จากข้อมูลในแผนชุมชนได้กล่าวไว้ว่า

พฤติกรรมค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินนั้น เกิดมาจากการนำเงินไปลงทุนเพื่อการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อการเกษตรและการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย อาทิเช่น พาหนะ อุปกรณ์เครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายภายในบ้านต่างๆ เป็นต้น (อ้างถึงใน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 16: 2554)

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดของพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรของแต่ละครอบครัว โดยเฉพาะในเรื่องของพืชผลที่สามารถทำกินเพื่อหล่อเลี้ยงในครอบครัวตนเองนั้นมีน้อยมาก ส่งผลให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคยังคงสูงอยู่ เมื่อรายได้ไม่พอเพียงกับรายจ่ายส่งผลให้ภาคครัวเรือนจำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินในสถาบันการเงินและเงินกู้ยืมในระบบ ดังนั้นจึงทำให้ข้อมูลหนี้สินของภาคประชาชนมีภาวะหนี้สินล้นพ้นตัว ตามข้อมูลที่แสดงไว้ตามตารางด้านล่าง

ประเภทธุรกรรม	มูลค่า (บาท)	เฉลี่ยต่อคน (บาท) จำนวนประชากร 4,016 คน
รายได้	141,520,963	35,239.28
รายจ่าย	105,784,952	26,340.87
หนี้สิน	201,894,156	50,272.45

ตารางที่ 3-1 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ปี 2553

เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาในมิติความสมดุลจากมุมมองทางเศรษฐกิจตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมนั้นจะพบว่าชุมชนในตำบลบัวใหญ่นี้มีปัญหาของรายได้กับรายจ่ายที่ไม่สมดุลกัน ยิ่งกาลเวลาผ่านไปนานเท่าใด ภาวะการก่อหนี้สินจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้แต่ละครอบครัวยังคงประสบปัญหาและไม่มีความพอใจในชุมชนเกิดขึ้นอยู่ต่อไป

1.2 มุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

การพิจารณาความสมดุลของการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนหรือสังคมในมิติของแนวคิดกิจการเพื่อสังคมนั้นจะพิจารณาจาก (อ้างถึงในวิกิพีเดีย)

1) การบริโภคหรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ควรอยู่ในอัตราที่เหมาะสม มีการอนุรักษ์หรือการทดแทนสิ่งที่สูญเสียไป

2) การใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้นไม่ควรที่จะไปบุกรุกทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ถูกอนุรักษ์ไว้

3) การจัดการในเรื่องระบบการบำบัดของเสียและสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคจากสังคมและชุมชนนั้น ควรที่จะสามารถบำบัดและจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีสิ่งตกค้างต่อชุมชนและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

เมื่อทำการศึกษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของพื้นที่ตำบลบัวใหญ่จะพบว่ากว่าร้อยละ 95 เป็นพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ลาดเชิงเขา ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นแหล่งต้นน้ำของลำธารและแม่น้ำหลายสาย ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นมีความหลากหลายทางชีวภาพเกิดขึ้น

ประเภทพื้นที่แหล่งน้ำ	จำนวน
ลำห้วย	214 สาย
ฝายชะลอน้ำ	33 แห่ง
บ่อน้ำตื้น	44 แห่ง

ตารางที่ 3-2 ประเภทพื้นที่แหล่งน้ำของตำบลบัวใหญ่

จากตารางดังกล่าวข้างต้นเป็นที่สังเกตเห็นได้ว่าตำบลบัวใหญ่เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งน้ำเพราะมีมากกว่า 200 ลำห้วย รายล้อมทั่วตำบล แต่เมื่อฤดูหน้าแล้งมาถึง (กุมภาพันธ์-เมษายน) ลำห้วยที่มีน้ำไหลผ่านโดยตลอดปี กลับเหลือแค่เพียง 4 ลำห้วยเท่านั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากสาเหตุที่ชาวบ้านได้เริ่มทำการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ต้นน้ำเพื่อทำการเกษตรของตนเอง ส่งผลให้สภาพแวดล้อมป่าต้นน้ำนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อสภาพแวดล้อมของป่าต้นน้ำเหือดแห้งไปนั้น ฝายชะลอน้ำต่างๆก็ไม่สามารถที่จะเก็บกักน้ำเอาไว้ได้ ดังนั้นในหลายหมู่บ้านต้องประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภคและการเกษตรตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันเมื่อการบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อหาพื้นที่ทำกินด้านการเกษตรนั้นได้ส่งผลต่อการทำลายหน้าดินในบริเวณต้นน้ำอีกด้วย โดยหน้าดินนั้นได้พังทลายไหลลงสู่ลำห้วยทำให้มี

ดินทับถมกัน ลำห้วยจึงมีการตื้นเขินขึ้นและขัดขวางทางการไหลของน้ำไปด้วย เพราะฉะนั้นสาเหตุเหล่านี้จึงส่งผลให้เกิดสภาพปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำต่อชุมชนเมื่อยามฤดูแล้งมาถึง

นอกจากปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งต้นน้ำที่ส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อชุมชนในยามฤดูแล้งแล้วนั้น ปัญหาที่เกิดกับชุมชนอันเนื่องมาจากผลกระทบของการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของประชาชนในตำบลบัวใหญ่ได้ก่อปัญหาดังต่อไปนี้

1) ในช่วงฤดูแล้งนั้นชาวบ้านซึ่งไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านการกำจัดขยะและวัชพืชที่อยู่ในพื้นที่การเกษตรของตนอย่างถูกวิธี โดยวิธีการที่นิยมปฏิบัติกันก็คือการเผาไร่ เผ่าป่าชุมชน และการเผาขยะทั่วไป ซึ่งการเผาดังกล่าวได้ทำให้เกิดฝุ่นและหมอกควันกระจายไปทั่วหมู่บ้าน และยังส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศต่อชุมชน นอกจากนี้ปัญหามลพิษทางอากาศยังมีสาเหตุมาจากการสีข้าวโพล โดยผลของการสีข้าวโพลนั้นได้ก่อให้เกิดฝุ่นละอองกระจายไปทั่วหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกด้วย

2) การปลูกพืชผลทางการเกษตรของเกษตรกรในชุมชนนิยมใช้ปุ๋ยเคมีและยามาหญ้าเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้สภาพดินในพื้นที่ทำกินตลอดไปจนถึงบริเวณลำห้วยมีสภาพเสื่อมโทรมลงและมีสารพิษตกค้างอยู่ด้วย

3) เกษตรกรและชาวบ้านในชุมชนขาดสุนิษัยในการทิ้งขยะในจุดที่เหมาะสม ทำให้มีขยะตกเกลื่อนกลาดตามเส้นทางในป่าชุมชนและทางไปไร่

4) ในช่วงฤดูฝน ธารต่างๆไม่สามารถจะระบายได้ทันทั่วทั้งที่ ทำให้เกิดมีน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาอันนานและมีุงที่เป็นพาหะของโรคต่างๆเกิดขึ้น (อ้างถึงใน สภากงศ์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 14: 2554)

ดังนั้นจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลบัวใหญ่ โยยอาศัยมุมมองทางแนวคิดกิจการเพื่อสังคมเพื่อหาความสมดุลจะพบว่า ชุมชนนี้ขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง มีการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีการทำการเกษตรที่ใช้สารเคมีมากจนเกินไป ขาดความรู้ทางวิชาการเกษตรที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ได้สะสมมาเป็นระยะเวลาชานาน จนทำให้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรมลง ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ อีกทั้งจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อการทดแทนที่ยาวนาน เพราะฉะนั้นอาจจะสรุปได้ว่า ชุมชนตำบลบัวใหญ่นี้ขาดความสมดุลในเรื่องของมุมมองการรักษาสิ่งแวดล้อมของตนเองตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

1.3 มุมมองทางด้านสังคมภายในชุมชน

การวิเคราะห์ถึงมิติมุมมองทางด้านสังคมภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมนั้น ต้องพิจารณาจากกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในประจำวันว่าได้สร้างผลประโยชน์ที่เกื้อกูลต่อชุมชนในสังคมและทุกคนสามารถเข้าถึงในประโยชน์นั้น ได้อย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรม

จากผลการรายงานของแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองของตำบลบัวใหญ่ (อ้างถึงใน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 15: 2554) พบว่ามีปัญหาทางสังคมบางประการที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในชุมชนแห่งนี้ คือ

1) ชาวบ้านยังไม่มีสวัสดิการครบถ้วนทุกคน อันเนื่องมาจากการขาดความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของระบบสวัสดิการ อีกทั้งยังมีความรู้สึกเสียดายต่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นจะต้องส่งมอบเป็นประจำเดือน จึงทำให้ชาวบ้านไม่ยอมเข้าถึงระบบสวัสดิการชุมชนดังกล่าว

2) ค่านิยมในจิตสำนึกว่า การเข้าสังคมของคนนั้นคือการดื่มสุราเพื่อเป็นใบเบิกทางเข้าไปสู่สังคม และการไม่ดื่มสุรานั้นคือการเป็นคนที่ไม่เข้าสังคม จิตสำนึกหรือค่านิยมเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนและคนในชุมชนเข้าถึงแหล่งยาเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย ส่งผลให้สุราพื้นบ้าน เบียร์และบุหรี่สามารถหาซื้อได้ง่ายภายในชุมชน

เพราะฉะนั้นจากการวิเคราะห์ด้วยลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถที่จะอนุมานได้ว่า ความสมดุลทางด้านสังคมของชุมชนตำบลบัวใหญ่นี้ขาดความสมดุลภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม อันเนื่องมาจากการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากภาครัฐ พร้อมกันนั้นธรรมเนียมปฏิบัติตลอดจนแนวคิดผิดๆแบบดั้งเดิมนั้นยังคงมีการปลูกฝังมาอย่างต่อเนื่องจนถึงในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของมุมมองในแต่ละมิติจากแนวคิดกิจการเพื่อสังคม Triple Bottom Lines ที่ทำการวิเคราะห์สภาพต่างๆของชุมชนตำบลบัวใหญ่นั้นพบว่า ชุมชนกำลังประสบกับปัญหาความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นมุมมองทางด้านเศรษฐกิจจากรายได้ของประชาชนแต่ละครอบครัวนั้นไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้ต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากสถาบันการเงินและเงินกู้ยืมในระบบ ที่ย่ำที่สุดเกิดปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัวตามมา ในขณะที่เดียวกันความเสื่อมโทรมของสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนทั้งสภาพแหล่งน้ำและพื้นที่ป่า ซึ่งถือเป็นแหล่งที่ดินทำกินที่สำคัญของชุมชนนั้นได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกเพื่อประทังชีพและหารายได้จากบริเวณดังกล่าว เพราะเมื่อพื้นที่ดังกล่าวเสื่อมโทรมลงไป รายได้จากการขายพืชผลทางเกษตรนั้นลดลง ยิ่งจะ

สร้างความเดือดร้อนที่ตามมาเป็น วัฏจักรอีกด้วย นอกจากนั้นการขาดความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญต่อระบบสวัสดิการชุมชน นับว่าเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก เมื่อประชาชนในชุมชนไม่ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์อันสำคัญของหลักประกันในอนาคตเหล่านี้ ซึ่งสามารถที่จะช่วยเหลือและบรรเทาความทุกข์ได้ในยามที่ประชาชนนั้นขาดรายได้ และยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการลดรายจ่ายในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น โดยที่ไม่ได้คำนึงถึง ดังนั้นสิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่สะสมและยังคงสร้างผลกระทบต่อชุมชนอยู่ ซึ่งถ้าหากไม่มีการแก้ไข บริหารจัดการ ให้ความรู้ หรือแม้กระทั่งการเข้าไปให้ความช่วยเหลือของภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว ในท้ายที่สุดชุมชนอาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ในอนาคต

ตอนที่ 2 ยุทธศาสตร์ฟื้นฟูและการพัฒนาชุมชนเป้าหมาย

ในตอนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงแผนงานการเข้าไปร่วมพัฒนาพื้นที่ในชุมชนเป้าหมาย โดยการสนับสนุนของภาคีเอกชนซึ่งประกอบไปด้วยมูลนิธิสามมาชีพและบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด(มหาชน) ซึ่งการวิเคราะห์แผนงานนั้นจะยึดแนวคิดกิจการเพื่อสังคมด้วยมุมมองของ Triple Bottom Lines เป็นหลักสำคัญในการวิเคราะห์

ที่ผ่านมาตำบลบัวใหญ่เป็นตำบลที่มีกระบวนการเรียนรู้มาโดยตลอด โดยใช้เครื่องมือการทำงานชุมชน จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่คืบคลาน ที่อยู่อาศัย เกิดการจัดสวัสดิการชุมชน การพัฒนาคน โดยใช้การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม การฟื้นฟูทรัพยากรป่า น้ำ ดิน เกิดสภาองค์กรชุมชน จากกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตำบลบัวใหญ่จึงมีข้อมูลมากมาย มีแผนการดำเนินงานโดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือการทำงาน (มีแผนการแก้ไขปัญหา มีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต มีแผนการพัฒนาคน มีแผนการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น)

ตั้งแต่การประกาศการใช้แผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลมานั้น มีการนำแผนไปสู่การปฏิบัติตามกิจกรรมนั้นน้อยมาก จากการดำเนินงานตามแผนงานกิจกรรมที่ผ่านมามีบางกิจกรรมที่มีการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและบางกิจกรรมที่ไม่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ เพราะขาดปัจจัยการสนับสนุนหลายๆอย่าง เช่น กระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีคิดของชาวบ้านและที่สำคัญคือ นโยบายของรัฐที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนงานกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตำบลบัวใหญ่จึงจำเป็นต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เดินทางไปสู่เป้าหมาย “ประชาชนอยู่ดี อยู่เย็นเป็นสุข” ตามวิสัยทัศน์ “โครงสร้างพื้นฐานดี วิถีพอเพียง มีเงินออม ใส่ใจวัฒนธรรมการศึกษา ร่วมสร้างสุขภาวะและ

สิ่งแวดล้อม” ภายใต้แผน “ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่า น้ำ ดิน)” ภายใต้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณและองค์ความรู้จากบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด(มหาชน) และมูลนิธิ สัมชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ให้กับชุมชนดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน ไทยเบฟเวอเรจ, 20:2557)

- 1) เพื่อสร้างพื้นที่ป่าให้เกิดระบบนิเวศน์ที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ไปด้วย อาหาร สมุนไพรและสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว คนในชุมชน อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- 2) เพื่อสร้างพื้นที่ผลิตอาหารปลอดภัยไว้บริโภคสำหรับครอบครัวภายในชุมชนตำบลบัวใหญ่
- 3) เพื่อสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันทั้งคนในชุมชน (ท้องถิ่น ท้องถิ่น) หน่วยงานภาคีพัฒนาอื่นๆและภาครัฐกิจ

โดยเป้าหมายของแผนงานดังกล่าวคือ แต่ละครอบครัวสามารถทำการเกษตรเชิงอินทรีย์ได้ 1 ครอบครัวต่อ 1 ไร่ ภายใต้ชื่อแผนงานคือ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” มีการจัดเก็บข้อมูลทางสถิติในแต่ ละพื้นที่ ตลอดจนคำนวณปริมาณน้ำในลำห้วย รวมไปถึงการสร้างฝายชะลอน้ำและฝายน้ำล้นถาวร จำนวน 84 ลูก และ 16 ลูกตามลำดับ เพื่อที่จะได้นำประโยชน์จากแหล่งน้ำดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่แปลง เกษตรอินทรีย์ตามที่วางเป้าหมายไว้จำนวน 138 ไร่ จาก 66 ครัวเรือนของตำบลบัวใหญ่

นอกจากนั้นได้ทำการกำหนดกฎเกณฑ์ให้สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการจำเป็นต้องทำการคืนทุน ให้กับกองทุนการบริหารจัดการน้ำของโครงการดังกล่าวเป็นจำนวนวันละ 1 บาทต่อครอบครัว เป็น ระยะเวลาทั้งสิ้น 5 ปี ซึ่งเงินทุนที่จ่ายคืนนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้หมุนเวียนเพื่อการใช้ประโยชน์ สำหรับการซ่อมบำรุงเครื่องจักรหรือจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ได้อีกต่อไป

สำหรับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากแผนงานดังกล่าว สามารถแบ่งการวิเคราะห์โดยใช้ แนวคิดกิจการเพื่อสังคม โดยมุมมอง Triple Bottom Lines ได้ดังต่อไปนี้

2.1 มุมมองทางเศรษฐกิจภายในชุมชนจากผลของแผนงาน

จากสถานะปัจจุบันของชุมชนตำบลบัวใหญ่นั้น มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้ออาหารเพื่อการ บริโภคภายในครัวเรือนทั้งปี เป็นจำนวน 28,522,892 บาท สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้รายจ่าย เพื่อการบริโภคมีมูลค่าสูง เนื่องจากว่า เกษตรกรในชุมชนนั้นได้นำพื้นที่ในการผลิตข้าวและพืชผักสวน ครัวไปใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรเชิงพาณิชย์ เช่นข้าวโพคและยางพารา ทำให้ปริมาณข้าวและพืชผักที่

เพาะปลูกไม่เพียงพอต่อการบริโภคทั้งครอบครัว จึงจำเป็นที่จะต้องมีการซื้อขายเพื่อการค้าอาหารมาบริโภคในครอบครัวดังกล่าว (อ้างถึงใน สภากงศ์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 20: 2554)

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากแผนงาน “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นั้น สามารถได้พื้นที่เกษตรผสมผสาน “พืชอาหาร พืชเศรษฐกิจ พืชสมุนไพร” ตลอดจนสามารถสร้างความมั่นคงทางอาหาร อีกทั้งอาหารมีความปลอดภัยจากสารพิษ จำนวน 138 ไร่ ชาวบ้านได้บริโภคอาหารที่ไม่มีสารพิษตกค้างหรือเจือปน ซึ่งสามารถลดรายจ่ายได้อย่างถาวรให้แก่ครอบครัวได้ นอกจากนี้ การหันมาทำการเกษตรเชิงอินทรีย์สามารถลดต้นทุนการผลิตในการทำเกษตร โดยจากเมื่อก่อนนิยมใช้สารเคมีปุ๋ยอินทรีย์และยากำจัดวัชพืชต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้น พืชผลที่เหลือจากการบริโภคสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว คนในชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เมื่อมีการนำส่วนเกินที่ถูกแบ่งจากการบริโภคไปจำหน่ายและแลกเปลี่ยนในท้องตลาดต่างๆ ได้

2.2 มุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนจากผลของแผนงาน

สภาวะความแห้งแล้งของตำบลบัวใหญ่ในช่วงฤดูแล้งนั้นพบว่า สายน้ำที่เคยไหลทั้งหมด 214 ลำห้วยเหลือเพียง 4 ลำห้วยที่สามารถไหลได้ตลอดปี เพราะฉะนั้นปริมาณของน้ำจึงไม่เพียงพอต่อการบริโภคและการทำเกษตรของชุมชนได้ ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ การบุกรุกทำการเกษตรในพื้นที่ต้นน้ำของเกษตรกรยังได้ทำลายระบบนิเวศน์เพิ่มขึ้นอีกด้วย อีกทั้งหน้าดินในบริเวณดังกล่าวได้พังทลายไหลลงทับถมในลำห้วย ทำให้บางลำห้วยมีการตื้นเขินของลำธารและบางลำห้วยถูกปิดกั้นธารน้ำไหล

ผลประโยชน์จากแผนเกษตรอินทรีย์สามารถช่วยทำให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น เพราะเกษตรกรไม่จำเป็นต้องบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ต้นน้ำเพื่อทำการเกษตรในหน้าแล้ง เนื่องจากว่าแผนงานดังกล่าว นอกจากจะมีการทำฝายน้ำล้นแบบถาวรแล้วยังมีการต่อท่อลำเลียงน้ำไปสู่แปลงเกษตรของเหล่าสมาชิกของโครงการได้อย่างทั่วถึง การสร้างฝายชะลอน้ำและฝายน้ำล้นแบบถาวรนั้นช่วยเพิ่มปริมาณน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ทั้งทางการบริโภคและการทำการเกษตรในช่วงหน้าแล้งได้ เมื่อพื้นที่ป่านั้นมีจำนวนมากขึ้นและปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้น สามารถช่วยก่อให้เกิดระบบนิเวศน์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

2.3 มุมมองทางด้านสังคมภายในชุมชนจากผลของแผนงาน

จากการรายงานโดยแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองของตำบลบัวใหญ่ ได้รายงานว่า ชุมชนมีค่าใช้จ่ายสำหรับการรักษาพยาบาลกว่า 1.6 ล้านบาท (อ้างถึงใน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 20: 2554) นับว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากสำหรับชุมชนเล็กๆที่อยู่ในพื้นที่ชนบท สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของการมีรายจ่ายที่สูงนั้น เป็นสาเหตุมาจาก พืชสมุนไพรที่ใช้สำหรับชุมชนนั้นไม่มีเพียงพอ อีกทั้งมลภาวะทางอากาศได้ก่อปัญหาให้ประชาชนในชุมชนมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางเดินหายใจและมะเร็งเป็นต้น ซึ่งทำให้ต้องหันไปพึ่งการรักษาและยาแผนปัจจุบัน โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาโรคเหล่านี้มีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก

นอกจากนั้นการที่นโยบายการช่วยเหลือของภาครัฐที่เน้นนโยบายประชานิยมให้แก่ชุมชนต่างๆ ทำให้ชาวบ้านเคยชินกับการรอโอกาสที่ทางรัฐหยิบยื่นให้เท่านั้น และชาวบ้านก็ไม่มีภาวะกระตือรือร้นในการดิ้นรนช่วยเหลือตนเอง จนในที่สุดชาวบ้านในชุมชนไม่สามารถจะพึ่งพาตนเองได้ตลอดไป

ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าอันเป็นผลประโยชน์อันเกิดจากแผนงานดังกล่าวนี้ ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถเลือกใช้พืชสมุนไพรได้โดยการเพาะปลูกของตนเอง ซึ่งเป็นการทดแทนการใช้ยาแผนปัจจุบันที่มีราคาที่สูง นอกจากนั้นการบริโภคอาหารที่ปลอดสารพิษจากสิ่งตกค้างต่างๆ อีกทั้งมลภาวะของมลพิษที่เกิดขึ้นไปลดลงไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถช่วยให้สวัสดิภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและลดอัตราความเสี่ยงของโรคร้ายอันเกิดจากปัญหามลพิษต่างๆได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้นผลของแผนงาน คือการผลักดันนโยบายการสร้างความมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนในท้องถิ่นด้วยกันเอง เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยแผนงานได้มีกฎเกณฑ์ให้แต่ละสมาชิกจะต้องทำการคืนทุนที่ได้รับจากการสนับสนุนกลับให้แก่กองทุนช่วยเหลือเป็นระยะเวลา 5 ปี (365 บาท/ปี) อีกทั้งยังเป็นเครื่องการันตีว่ากองทุนของการจัดการในโครงการนี้จะมีความมั่นคงในการช่วยเหลือชุมชนต่อไปได้อีกในอนาคต

ตอนที่ 3 ผลของการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ความคาดหวังของแผนงานดังกล่าวต้องการให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจ ทั้งการเพิ่มรายได้โดยการนำผลผลิตที่ตนเองจัดหามาได้ไปจำหน่าย หรือจะเป็นการลดรายจ่ายภายในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาลต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งคำนึงถึงการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้มีการคงอยู่อย่างถาวรและมีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเป็นแหล่งทำมาหากินของคนในชุมชนนั่นเอง นอกจากนี้แผนงานยังมีส่วนทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี เกื้อกูลต่อกันในสังคม ไม่มีการเอาใจเอาเปรียบเพื่อเห็นประโยชน์ส่วนตน

แต่เมื่อพิจารณาจากทัศนคติของประชาชนต่อปัญหาสังคมไทยที่จัดทำการสำรวจโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่าสังคมไทยนั้นได้ให้ความสำคัญในแต่ละปัญหาดังต่อไปนี้

ประเภทปัญหา	ลำดับความสำคัญ
ปัญหาเศรษฐกิจ	1
ปัญหาการเมือง	2
ปัญหาการว่างงาน	3
ปัญหายาเสพติด	4
ปัญหาอาชญากรรม	5

ตารางที่ 3-3 ลำดับความสำคัญของปัญหาในสังคมไทย ปี 2552

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

จากตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องปากท้องใน ชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันมากกว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งผลของการสำรวจในครั้งนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ให้จัดลำดับความสำคัญของปัญหามลพิษและปัญหาความเสื่อมโทรมของ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของสังคมในลำดับที่เจ็ดและแปด (อ้างถึงใน พรเพื่อวิ
 รัชกษณ์ประเสริฐ, 2552:6) เนื่องจากว่า ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมมักจะใช้ระยะเวลา
 ยาวนานกว่าจะปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แม้แต่ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการปนเปื้อนของ
 สารเคมีในอาหารหรือการปนเปื้อนของมลพิษในสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน
 โดยตรง ก็ยังต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะปรากฏอาการของโรค ซึ่งกว่าจะรู้ตัวก็แก้ไขไม่ทันการณ์
 หรืออาจจะต้องสูญเสียงบประมาณมหาศาลในการแก้ไขปัญหา

ผลการสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติพบว่า
 ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่วิกฤติที่สุดในประเทศไทย คือ ปัญหาการสูญเสียพื้นที่
 ป่า การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง การใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย ตามลำดับ โดยแสดงรายละเอียดตาม
 ตารางที่ 3.4 สำหรับเหตุผลของการให้ความสำคัญว่าการสูญเสียพื้นที่ป่าเป็นการให้ลำดับความสำคัญ
 มากที่สุดนั้นเป็นเพราะว่า การสูญเสียพื้นที่ป่าจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม
 นอกจากนี้ การลดลงของพื้นที่ป่าจะทำให้สัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัย อาจส่งผลให้สัตว์ป่าบุกรุกเข้ามาใน
 ชุมชนพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร
 (อ้างถึงใน พรเพื่อวิ รัชกษณ์ประเสริฐ, 2552: 8-9)

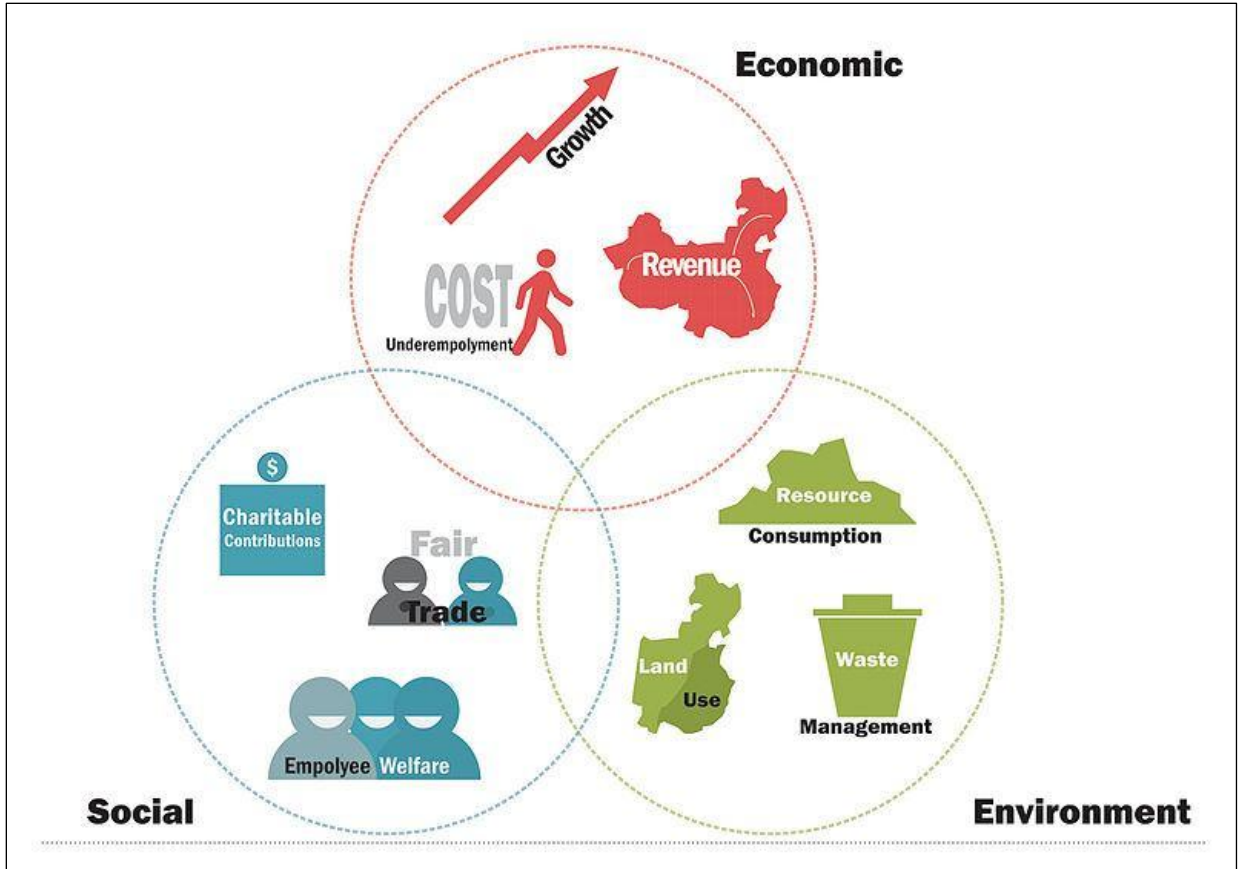
ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อม	ลำดับความสำคัญ
ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่า	1
การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง	2
การใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย	3
ปัญหาอุทกภัย	4
การขาดแคลนที่ดินทำกิน	5

ตารางที่ 3-4 ลำดับความสำคัญของปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปี 2552

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

จากผลการสำรวจที่กล่าวมานั้น เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของแผนงาน “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” จะพบว่ามีความขัดแย้งและความสอดคล้องกับสถานการณ์โดยทั่วไปของสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน กล่าวคือ ในความขัดแย้งนั้น วัตถุประสงค์ของแผนงานนั้นคาดหวังที่จะให้ความสำคัญต่อการฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำในชุมชนตำบลบัวใหญ่ แต่ผลการสำรวจของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั้งประเทศนั้นให้ความสนใจในเรื่องของสภาพเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของการดำรงชีวิตประจำวันมากกว่า ในขณะที่แผนงานดังกล่าวมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับผลการสำรวจในแง่ของการให้ความสำคัญของปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ นั่นก็คือ พื้นที่ป่านั้นเป็นปัญหาสำคัญอย่างเร่งด่วนที่ต้องได้รับการเยียวยา เพื่อที่จะทำให้พื้นที่เหล่านี้กลับมา มีความสมบูรณ์อีกครั้ง

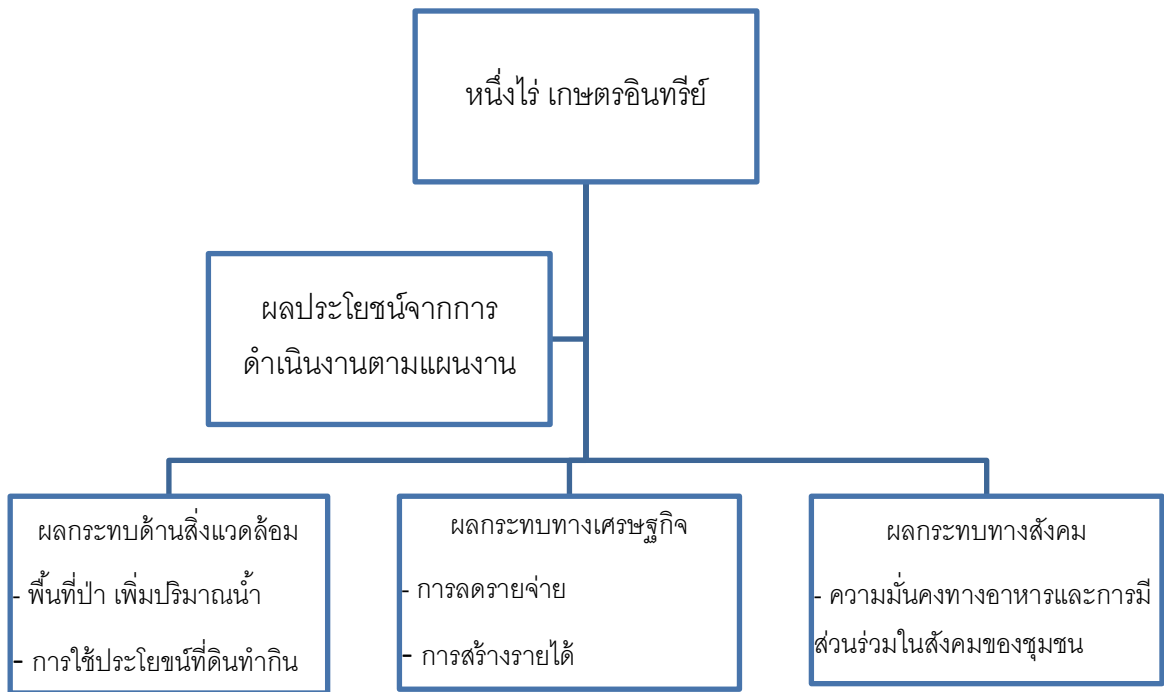
เพราะฉะนั้นการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเข้าไปสำรวจทัศนคติ และความคิดเห็นต่อแผนงาน “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ที่ได้สร้างผลกระทบต่อมิติต่างๆ ทั้งเรื่องของสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมในชุมชน เนื่องจากว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นไม่ใช่การมุ่งจะพัฒนาหรือให้ความสำคัญแต่ด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศเท่านั้น หากแต่จะต้องเป็นการพัฒนาที่แก้ปัญหาคความ ต้องการของสังคมได้ด้วย โดยเฉพาะปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในระดับชุมชน และระดับบุคคล และในขณะเดียวกัน โครงการพัฒนาก็จะต้องเป็น โครงการที่ให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนในระดับที่น่าพอใจอีกด้วย ซึ่งทัศนคติเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังกล่าว มักเกิดขึ้นและเป็นไปตามวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคมของคนในสังคมนั้น ทัศนคติเป็นตัวกำหนดความห่วงใยในปัญหา ความปรารถนา ความทะเยอทะยานของคนเรา ดังนั้นทัศนคติจึงมีอิทธิพลต่อการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบพื้นฐานสามประการ (Triple Bottom Lines) ตามภาพที่ 3.1 ที่ จะตัดสินใจว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเป็นไปได้หรือไม่ (สามารถเข้าถึงใน <https://www.nsl.mrcmekong.org>)

แผนภาพที่ 3-1 แผนภาพความสัมพันธ์ของมุมมอง Triple Bottom Lines

ที่มา http://en.wikipedia.org/wiki/File:Triple_Bottom_Line_graphic.jpg

การวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นการศึกษานี้จะกำหนดกรอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจะใช้มุมมองของ Triple Bottom Lines ตามภาพที่ 3.1 ของแนวคิดกิจการเพื่อสังคม เพื่อทำการวิเคราะห์ว่าผลประโยชน์ในแต่ละมุมมองนั้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผนงานดังกล่าวจะมีทัศนคติความคิดเห็นในการรับรู้เป็นอย่างไร ซึ่งกำหนดประเด็นเพื่อการวิเคราะห์ทัศนคติดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3-2 แผนภาพการวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชนตัวอย่างในตำบลบัวใหญ่

1) การสำรวจเพื่อหาทัศนคติและผลความพึงพอใจของชุมชนต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากผลกระทบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนตำบลบัวใหญ่ จากการดำเนินการตามแผน “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในการขับเคลื่อนแผนงาน

2) การสำรวจเพื่อหาทัศนคติและผลความพึงพอใจของชุมชนต่อการสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง เป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากผลกระทบด้านการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของชุมชนตำบลบัวใหญ่ จากการดำเนินการตามแผน “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในการขับเคลื่อนแผนงาน

3) การสำรวจเพื่อหาทัศนคติและผลของความพึงพอใจของชุมชนต่อการผลิตอาหารที่ปลอดภัยไว้บริโภคกันเองในครอบครัว เป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากผลกระทบด้านความมั่นคงของอาหารและความมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบัวใหญ่ จากการดำเนินการตามแผน “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในการขับเคลื่อนแผนงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถามถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสมาชิกโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ในเขตตำบลบัวใหญ่ อำเภอนำน้อย จังหวัดน่าน จะทำการวัดระดับความคิดเห็นโดยใช้มาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert Scale โดยแบ่งระดับความสำคัญเป็น 4 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแต่ละระดับดังต่อไปนี้ (อ้างถึง สโรชา โสประดิษฐ์, 13:2554)

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นด้วย	5
ค่อนข้างเห็นด้วย	4
ไม่ค่อยเห็นด้วย	3
ไม่เห็นด้วย	2

ตารางที่ 3-5 ระดับเกณฑ์ในการให้คะแนนในระดับความคิดเห็น

จากนั้นทำการรวบรวมคะแนนของความคิดเห็นที่ได้ในแต่ละประเด็นมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และทำการนำเสนอระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็นที่มีค่ามากที่สุดมาวิเคราะห์พรรณาต่อไป โดยช่วงระดับความคิดเห็นในแต่ละช่วงมีดังต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย
เห็นด้วย	4.50 - 5.00
ค่อนข้างเห็นด้วย	3.50 - 4.49
ไม่ค่อยเห็นด้วย	2.50 - 3.49
ไม่เห็นด้วย	2.00 - 2.49

ตารางที่ 3-6 ช่วงระดับความคิดเห็นสำหรับเกณฑ์การพิจารณา

ดังนั้นในการศึกษา กิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษา : ตำบลต้นแบบ
สัมมาชีพ ต.บัวใหญ่ อ.นาน้อย จ.น่าน โดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ตัวอย่างจากสมาชิกทั้งหมดของ
โครงการ “หนึ่งไร่เกษตรอินทรีย์” นั้น จะใช้การออกแบบสอบถามและทำการศึกษาถึงทัศนคติของกลุ่ม
ตัวอย่างสมาชิก โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ทัศนคติเชิงพรรณนา คือความถี่ร้อยละและการประเมิน
ระดับความคิดเห็นจะใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตในการแปลความหมายตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนด
ไว้

บทที่ 4

การปฏิรูปแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์และเรียบเรียงถึงผลการศึกษาที่ได้ทำการสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนโดยมูลนิธิสยามชีฟและบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด(มหาชน) โดยรูปแบบของการวิเคราะห์นั้นจะยึดรูปแบบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดผลเชื่อมโยงจากทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

การสำรวจทัศนคติของชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอวานาน้อย จังหวัดน่านนี้ สามารถสรุปใจความสำคัญของวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้คือ เพื่อตรวจสอบความรู้และความเข้าใจ พร้อมทั้งทัศนคติ ความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อผลกระทบอันเกิดจากโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ภายใต้การบริหารและการดำเนินโครงการจากมุมมองของแนวคิดกิจการเพื่อสังคม อันเป็นการที่จะช่วยให้สังคมเกิดการพัฒนาด้านที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละครอบครัว การอยู่เพื่อเกื้อกูลช่วยเหลือกันของคนในชุมชน รวมไปถึงการดูแลอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติโดยรอบชุมชนให้มีความสมบูรณ์อย่างยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นการใช้แบบสอบถามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลจากประชาชนในชุมชนตำบลบัวใหญ่ที่ตอบรับเข้าร่วมการเป็นสมาชิกจากโครงการดังกล่าว โดยมีการสุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (28 และ 32 ตัวอย่าง) มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างนี้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 61.6) กว่าร้อยละ 55 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 15,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 96 อาศัยอยู่ในพื้นที่

ของตำบลบัวใหญ่เป็นเวลามากกว่า 20 ปี สำหรับระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลของแบบสอบถามอยู่ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2558 ถึง 17 เมษายน 2558

ในส่วนของการนำเสนอข้อมูลจากการสำรวจทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ในรายงานฉบับนี้ สามารถเรียบเรียงประเด็นได้ดังต่อไปนี้

- 4.1 การมีส่วนร่วมในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.2 มุมมองของชุมชนกับปัญหาขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีพและสิ่งแวดล้อม
- 4.3 บทบาทและมุมมองของชุมชนต่อโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”
- 4.4 การปฏิรูปแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชนด้วยแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

4.1 การมีส่วนร่วมในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลพื้นฐานที่จัดทำโดยสภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่ได้กล่าวไว้ว่า สมาชิกในชุมชนจะมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี อันสืบเนื่องมาจากได้มีการร่วมกันจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมา กิจกรรมดังกล่าว อาทิเช่น การทำเกษตรแบบขั้นบันไดเพื่อลดการพังทลายของดิน การทำฝายชะลอน้ำตามลำห้วยต่างๆ และการรักษาป่าต้นน้ำเป็นต้น (อ้างถึงใน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 11:2554) ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) เคยได้รับการอบรมในเรื่องของความรู้ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าเฉลี่ยในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคนมากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป โดยในการอบรมและการจัดทำกิจกรรมในแต่ละครั้งนั้นกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าจะมีภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ การองค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้าร่วมอยู่ด้วยอย่างสม่ำเสมอซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในแผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน (อ้างถึงใน สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่, 19:2554) นอกจากนี้ผลการสำรวจทำให้ได้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจอย่างครบถ้วนทั้งในเรื่องของการอนุรักษ์น้ำ ป่าและดิน ถึงร้อยละ 48 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่ดีประการหนึ่งในอันที่จะสามารถช่วยให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดมีการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความรู้ในการอนุรักษ์	สัดส่วน
ความรู้ในการอนุรักษ์น้ำและการอนุรักษ์ป่า	ร้อยละ 18
ความรู้ในการอนุรักษ์น้ำและการอนุรักษ์ดิน	ร้อยละ 23
ความรู้ในการอนุรักษ์ป่าและการอนุรักษ์ดิน	ร้อยละ 11
ความรู้ในการอนุรักษ์ทั้งสามด้าน	ร้อยละ 48

ตารางที่ 4.1 สัดส่วนความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 มุมมองของชุมชนกับปัญหาค้นพื้นฐานต่อการดำรงชีพและสิ่งแวดล้อม

ผลสำรวจการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด นั้น พบว่าปัญหาเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่าย รายได้ในครัวเรือนมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ซึ่งพอจะสามารถทำการวิเคราะห์เชิงตรรกะถึงสาเหตุดังกล่าวได้คือ ปัญหาเศรษฐกิจและการเลี้ยงปากท้องของตนเองเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อตนเองโดยตรงและใกล้ตัวอย่างที่สุด มากกว่าเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง โดยมีการจัดลำดับมาเป็นปัญหารองลงมา ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ไกลตัวและไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้ถูกสัมภาษณ์

อีกทั้งผลของการสำรวจดังกล่าวได้สอดคล้องกับการสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อปัญหาสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2552 โดยการให้ประชากรตัวอย่างจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสังคมไทยในภาพรวมที่ควรจะเร่งดำเนินการแก้ไขให้ลำดับแรก ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับปัญหาเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ปัญหาการเมือง ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรม ตามลำดับ (อ้างถึงใน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 4:2552) นอกจากนี้ในรายงานดังกล่าวได้เผยแพร่ผลการวิจัยว่า การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพรวมทั้งประเทศที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนให้ลำดับแรก (ซึ่งครอบคลุมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหามลพิษ) ผลการสำรวจพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนให้ความสำคัญตามลำดับ คือ (1) ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่า (2) การขาดแคลนน้ำ ในฤดูแล้ง (3) การใช้พลังงานอย่างฟุ่มเฟือย (4) ปัญหาอุทกภัย และ (5) ปัญหาภาวะโลกร้อน (อ้างถึงใน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 6:2552)

ถึงแม้ว่าผลการสำรวจในครั้งนี้ได้สัมภาษณ์การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ว่าปัญหาใดควรแก้ไขอย่างรวดเร็วที่สุด พบว่า ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดควรที่จะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในขณะที่ผลการสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้รายงานว่ามีลำดับความสำคัญอยู่ในลำดับที่สองก็ตาม

ลำดับความสำคัญของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง	ลำดับ
ปัญหาเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่าย รายได้ในครัวเรือน	1
ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	2
ปัญหาการเมืองในท้องถิ่น	3
ปัญหาสุขภาพจิตและอาชญากรรมในท้องถิ่น	4

ตารางที่ 4.2 ลำดับความสำคัญของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

ลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง	ลำดับ
ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง	1
ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน	2
ปัญหาน้ำท่วม	3
ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน	4

ตารางที่ 4.3 ลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการแก้ไขให้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

พฤติกรรมดังกล่าวสามารถใช้ทฤษฎีทางทัศนคติอธิบายถึงพฤติกรรมและทัศนคติได้ทั้งหมดว่า “ทัศนคติจะช่วยให้เราปรับตัวเข้าหาวัตถุ (สิ่งต่างๆรอบตัว) ที่จะช่วยให้ได้รับความพึงพอใจหรือได้รับรางวัล และหลีกเลี่ยงต่อวัตถุที่คิดจะให้โทษ หรือเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ นั่นคือ ยึดถือแนวคิดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด และหลีกเลี่ยงที่จะให้โทษให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด” ดารา ทีปะปาลได้สรุปไว้ (อ้างถึงใน วงศ์วิรัช ฌนิทโชติอนันต์, 2549 : 19) ซึ่งผลของการลำดับความสำคัญของปัญหาที่สำคัญที่สุดในแต่ละประเด็นข้างต้น นั้นสอดคล้องและเชื่อมโยงต่อทฤษฎีทัศนคติได้โดยทั้งหมด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งใกล้ตัวของตนเองมากที่สุด กล่าวคือในเรื่องการดำรงชีวิตประจำวันของคนนั้น การประกอบอาชีพใดๆก็ตามนั้นจะสามารถช่วยเหลือให้ตนเองอยู่รอดปลอดภัยและมีความมั่นคงของชีวิตได้ นอกจากนั้นกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ เพราะฉะนั้นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดสำหรับกิจกรรมทางเกษตรคือน้ำ ทำให้สามารถจะเชื่อมโยงได้ว่าโครงการ “1 ไร่เกษตรอินทรีย์” นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อทำการอุปโภคบริโภคและเพื่อกิจกรรมทางเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มคนในตำบลบัวใหญ่ได้เป็นอย่างดี

4.3 บทบาทและมุมมองของชุมชนต่อโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”

การเป็นชุมชนต้นแบบสำหรับการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่มุมชนอื่นได้นำไปปฏิบัติตามได้นั้น คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของชุมชนนั้นก็คือ การมีสมาชิกในชุมชนที่มีองค์ความรู้และความเข้าใจในพื้นฐานทางด้านสภาพแวดล้อมของตนเองได้เป็นอย่างดี อย่างเช่น ชุมชนต้นแบบสามมาชีพนาค.บัวใหญ่นี้ เมื่อมีการสอบถามถึงปัญหาสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ได้ถูกทำการสัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้อย่างสอดคล้องกับหลักวิชาการและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันได้มากที่สุด อีกทั้งผลของระดับคะแนนในทัศนคติยังสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้มีทัศนคติน้ำทิ้งที่ถูกปล่อยระบายจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัยโดยไม่ผ่านการบำบัดเป็นสาเหตุที่ทำให้น้ำเน่าเหม็น (ระดับคะแนน 3.67) นอกจากนั้นยังมีความคิดเห็นด้วยอย่างมากในการเรียนรู้ที่จะรักษาและอนุรักษ์น้ำในแม่น้ำลำคลองของตนเองให้คงอยู่ พร้อมกับรณรงค์ให้ช่วยกันใช้อย่างประหยัด ถึงแม้ว่าพื้นที่ชุมชนของตนเองนั้นจะเป็นพื้นที่ต้นน้ำก็ตาม (ระดับคะแนน 4.47)

แต่ในขณะเดียวกันมีบางประเด็นปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการขยะและสิ่งตกค้างที่ถูกทะเลและไม่มีมาตรการที่ดีพอที่อาจจะสามารถส่งผลเสียต่อคนในชุมชนเองและพื้นที่ใกล้เคียงให้ได้รับอันตรายต่อสิ่งตกค้างที่เกิดขึ้น เช่น ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้ความคิดเห็นว่า แม่น้ำหรือลำห้วยของตนเองจะสามารถเป็นที่ระบายมูลสัตว์หรือสารเคมีได้ ทัศนคติที่เกิดขึ้นแบบนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์นั้น ไม่ได้มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะ สิ่งปฏิภูลหรือแม้กระทั่งสารเคมีได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมากนัก หรืออาจจะพิจารณาได้

ว่าชุมชนไม่มีระบบบริหารจัดการขยะพวกนี้ได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม ซึ่งทำให้ทัศนคติของกลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์จึงออกมาในทิศทางเดียวกัน (ระดับคะแนน 4.03)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	ระดับคะแนน
1. น้ำทิ้งที่ถูกปล่อยระบายจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัยโดยไม่ผ่านการบำบัดเป็นสาเหตุที่ทำให้น้ำเน่าเหม็น	3.67
2. น้ำในลำห้วยเป็นสิ่งที่มืออยู่อย่างเหลือเฟือและ ไม่มีความจำเป็นต้องประหยัดหรือต้องทำการอนุรักษ์	3.45
3. น้ำในลำห้วยเป็นที่ทิ้งและระบายของเสีย จำพวกขยะ มูลสัตว์ หรือสารเคมีที่เหลือจากการใช้งานได้	4.03
4. การใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรไม่สามารถทำให้เกิดปัญหาน้ำในลำห้วยเน่าเสียและมีสารพิษตกค้างได้	3.97
5. การอนุรักษ์น้ำในลำห้วยเป็นสิ่งที่ทุกคนในตำบลน้อยต้องทำร่วมกัน	4.47

ตารางที่ 4.4 ระดับคะแนนความคิดเห็นเรื่องความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

การที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกในโครงการฯรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมของตนเองได้เป็นอย่างดีและมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน หากพบว่าพื้นที่ของตนเองขาดแคลนหรือประสบปัญหาในประเด็นใดบ้างนั้น จะส่งผลให้การเข้ามาช่วยเหลือในภาคส่วนต่างๆสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างเช่นกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสัมภาษณ์ได้ให้ทัศนคติไปในทิศทางเดียวกันว่าพื้นที่ชุมชนของตนเองนั้นมีการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการเข้ามาแก้ไขโดยเร่งด่วน (ระดับคะแนน 4.62) นอกจากนั้นความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มองว่าการเข้าไปบูรณาการแผ้วถางพื้นที่ต้นน้ำเพื่อการประกอบการเกษตรนั้นมีผลกระทบทำให้แหล่งต้นน้ำธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลทำให้ช่วงฤดูแล้งเกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค รวมไปถึงจนถึงการทำเกษตรอีกด้วย (ระดับคะแนน 3.73)

ในขณะที่เดียวกันการเข้ามาช่วยเหลือทางด้านวิชาการและแหล่งเงินทุนของมูลนิธิสมาชิพและบมจ.ไทยเบฟเวอเรจนั้น ไม่ว่าจะเป็นโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยการเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติให้คงอยู่ รวมไปถึงจนถึงการลำเลียงปริมาณน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตรและบ้านเรือนของกลุ่มสมาชิกเองนั้น กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์ต่างก็มีความคิดเห็นว่าการโครงการช่วยเหลือดังกล่าวจะสามารถทำให้พื้นที่ของชุมชนพ้นจากปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้ (ระดับคะแนน 4.70) นอกจากนั้นผลประโยชน์จากโครงการดังกล่าวจะสามารถทำให้ตนเองและชุมชนสามารถมีน้ำเพื่อใช้ในยามฤดูแล้งได้ (ระดับคะแนน 4.62) อีกทั้ง

ทัศนคติความคาดหวังที่เล็งเห็นชอบว่าโครงการนี้จะสามารถทำให้ตนเองได้มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรได้โดยตลอดทั้งปี (ระดับคะแนน 4.78)

ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในตำบลบัวใหญ่	ระดับคะแนน
1. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน	4.62
2. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งนั้นมีสาเหตุมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำของชาวบ้าน	3.73
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นี้ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งนั้นหมดไป	4.70
4. การสร้างฝายชะลอน้ำจะสามารถช่วยทำให้ท่านมีน้ำไว้ใช้สำหรับการค้ำกินและทำการเกษตรได้ในช่วงฤดูแล้ง	4.62
5. เมื่อมีโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นี้จะสามารถช่วยทำให้ท่านสามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี	4.78

ตารางที่ 4.5 ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในตำบลบัวใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

ดังนั้นทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้เห็นชอบว่าผลประโยชน์ของโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นั้นจะสามารถช่วยเพิ่มพื้นที่ป่า เนื่องจากคนในพื้นที่ไม่จำเป็นต้องไปบุกรุกแผ้วถางในพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตร นอกจากนั้นปริมาณน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค รวมไปถึงเพื่อการเกษตรจะสามารถมีใช้ได้ตลอดทั้งปี อีกทั้งพื้นที่ทำกินที่เป็นพื้นที่แห้งแล้งเดิมก็จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้อีกต่อไป อันเนื่องมาจากการทำระบบชลประทานที่เข้าถึงบ้านเรือนของสมาชิก

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประชาชน นั่นก็คือปัญหาทางเศรษฐกิจหรือการเลี้ยงชีพ ซึ่งประกอบไปด้วยปัญหาการว่างงาน การมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นมีค่าใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นและสิ่งที่ไม่จำเป็นสูง ทำให้เกิดมีการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยเกิดขึ้น สำหรับชุมชนในตำบลบัวใหญ่ก็เช่นเดียวกัน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกๆปี นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการทางการเกษตรที่มีค่าใช้จ่ายที่สูงด้วยแล้ว ประกอบกับการมีค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงชีพประจำวันก็เพิ่มสูงขึ้นอีกด้วย ผลประโยชน์อันสำคัญยิ่งของโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นั้น นอกจากมีส่วนสำคัญที่ทำให้บ้านเรือนแต่ละครอบครัวได้มีน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคแล้ว ยังสามารถช่วยให้แต่ละครัวเรือนสามารถนำประโยชน์

จากน้ำดังกล่าวไปใช้ประกอบการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวได้อีกด้วย อันเป็นวิธีการที่จะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงชีพประจำวันของประชาชนในชุมชนได้

จากการสำรวจทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคาดหวังจากผลประโยชน์ในโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างคิดเห็นด้วยอย่างมากกว่า การที่โครงการสามารถทำระบบชลประทานให้เข้าถึงในพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่ทำกิน หรือแม้กระทั่งที่อยู่อาศัยของตนเองจะสามารถทำให้พืชผักและผลไม้เป็นสิ่งที่สามารถเพาะปลูกกินเองได้ภายในบริเวณบ้านของตนเอง (ระดับคะแนน 5.0) ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาแหล่งน้ำในลำห้วยจนมีความอุดมสมบูรณ์ อันเป็นผลมาจากโครงการดังกล่าวจะสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถที่จะตัดรายจ่ายในเรื่องของการซื้ออาหารประจำวันจากร้านค้าภายนอกได้อย่างสมบูรณ์ (ระดับคะแนน 4.98) ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มตัวอย่างยังมีทัศนคติว่าพืชผักและผลไม้ อันเกิดจากการเพาะปลูกของตนเองได้นั้น จะสามารถนำไปจำหน่ายในท้องตลาด ซึ่งจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้อีกด้วย (ระดับคะแนน 4.98)

เป็นที่ทราบกันดีว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ นั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นต้นทุนการผลิตของเกษตรกรที่สำคัญก็คือ ค่าเช่าเครื่องมือและเครื่องจักร ค่าใช้จ่ายทางด้านปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และวัชพืช ค่าใช้จ่ายทางด้านเมล็ดพันธุ์เพื่อการเพาะปลูก ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อเข้าสู่พื้นที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ทำกินของตนเอง ซึ่งจะประกอบไปด้วย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องสูบน้ำ ค่าเช่าเครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ผลประโยชน์อันสำคัญของโครงการที่ได้ชี้แจงไปแล้วในขั้นต้นนั้นก็คือ การได้ทำระบบชลประทานให้แก่ชุมชนในแต่ละครัวเรือนให้สามารถใช้น้ำได้อย่างสะดวกทั่วถึงและตลอดทั้งปีอีกด้วย ได้สร้างความมั่นใจและทัศนคติต่อกลุ่มตัวอย่างว่าโครงการนี้จะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรของตนเองได้อีกด้วย (ระดับคะแนน 4.97) กล่าวคือ เมื่อพื้นที่ของตนเองมีความอุดมสมบูรณ์เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นพื้นดินทำกินและแหล่งน้ำนั้น การเพาะปลูกใดๆก็ตามจะได้ผลผลิตที่ดีเป็นไปตามความคาดหวังทางการผลิต พืชผลที่เพาะปลูกไปนั้นได้เจริญเติบโตด้วยแร่ธาตุทางธรรมชาติเอง ไม่เหมือนกับในพื้นที่ที่ไม่มี ความอุดมสมบูรณ์ การเพาะปลูกจึงจำเป็นต้องพึ่งพาการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลงและวัชพืชเพื่อทำให้พืชผลเหล่านั้นมีความแข็งแรง สามารถต้านทานต่อสภาวะต่างๆและมีความสวยงามทางผลผลิตได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าในพื้นที่อุดมสมบูรณ์นั้นความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดวัชพืชหรือยาฆ่าแมลงจึงน้อยลงไปด้วย ในขณะเดียวกันความคิดเห็นของการใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดวัชพืชหรือยาฆ่าแมลงของกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า ไม่ค่อยมีความสำคัญต่อการใช้เพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรของตนเองนัก (ระดับคะแนน 3.43) ซึ่งอาจจะอุปมา

ได้ว่าเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างคิดเห็นแบบนี้คือ พื้นที่ทำกินของตนเองมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นจากผลของโครงการดังกล่าว ความต้องการใช้สิ่งเหล่านี้จึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

ในแต่ละช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรของเกษตรกรนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการออมเงินมาใช้จ่ายเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์หรือต้นกล้าต่างๆมาเพาะปลูก ในบางรายที่สามารถใช้เงินของตนเองที่เกิดจากการออมมาใช้จ่ายหมุนเวียนได้นั้นนับได้ว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่สำหรับเกษตรกรบางรายอาจจะมีเงินออมที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้เพื่อนำมาหมุนเวียนใช้จ่ายให้ทันกับฤดูกาลเพาะปลูกที่เกิดขึ้นได้ การสำรวจในครั้งนี้ได้สอบถามถึงทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างว่า เมื่อเกิดความจำเป็นต้องนำเงินมาหมุนเวียนใช้จ่ายในช่วงฤดูเพาะปลูกของตนเองพบว่า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์หรือ ธกส.จะเป็นแหล่งเงินกู้หลักที่จะสามารถนำมาใช้ได้ (ระดับคะแนน 4.38) ซึ่งพอจะคาดการณ์ได้ว่าอาจจะเป็นเพราะการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้ง่ายและระดับอัตราดอกเบี้ยไม่สูงมากจนเกินไป อีกทั้งยังมีมาตรการความช่วยเหลือจากทางภาครัฐ โดยผ่านทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มาร่วมอีกด้วยเป็นครั้งคราว จึงทำให้ธกส.เป็นแหล่งเงินกู้หลักเพื่อนำมาหมุนเวียนสำหรับตนเองได้ดี

หลักการบริหารโครงการภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้แต่ละโครงการสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยตลอดนั่นก็คือ สมาชิกในโครงการจะต้องร่วมกันพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยนำผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการในรูปแบบของรายได้กลับคืนสู่โครงการเพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแม้แต่โครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ก็เช่นเดียวกัน การบริหารโครงการจะยึดรูปแบบกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เป็นหลักในการบริหารงานโครงการ โดยมีความมุ่งหวังให้ชุมชนตำบลบัวใหญ่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประชาชนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์และมีความยั่งยืนอยู่คู่ชุมชนได้ตลอดไป เพราะฉะนั้นเมื่อประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสภาพแวดล้อมของชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ชุมชนและโครงการที่ก่อตั้งจะสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นที่สมาชิกทุกคนจะต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตนกลับคืนสู่ชุมชนหรือโครงการของตนเอง

ดังนั้นความคิดเห็นและทัศนคติการช่วยเหลือชุมชนของตนเองโดยโครงการดังกล่าวได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างว่า การจ่ายเงินสมทบกลับคืนให้แก่กองทุนวันละ 1 บาท (365 บาท / ปี) นั้น เป็นอัตราที่เหมาะสมและ

สามารถช่วยทำให้โครงการนี้สามารถนำมาใช้หมุนเวียนในกองทุน อีกทั้งยังสามารถช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ได้ต่อไป ความคิดเห็นนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยอย่างมากต่ออัตราการจัดเก็บดังกล่าวและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บเพื่อการหมุนเวียนช่วยเหลือของกองทุน (ระดับคะแนน 4.78) อาจจะกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างนี้มีความคิดเห็นเพื่อเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวมเพื่อที่จะทำให้โครงการนี้สามารถอยู่ช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนได้ตลอดไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างรายได้	ระดับคะแนน
1. ท่านคิดว่าเมื่อมีโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” พืชผักและผลไม้เป็นสิ่งที่สามารถปลูกกินได้ภายในบริเวณบ้านของตนเอง	5.00
2. การพัฒนาแหล่งน้ำในลำห้วยจนมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถทำให้ท่านเพาะปลูกพืชผักกินเองได้โดยไม่ต้องไปซื้อจากร้านค้า	4.98
3. พืชผักและผลไม้อันเกิดมาจากการเพาะปลูกของท่านนั้นสามารถจะสร้างรายได้ให้แก่ท่าน เมื่อมีการนำออกไปจำหน่ายในท้องตลาดได้	4.98
4. โครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นี้ สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรของท่านได้	4.97
5. ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงยังคงมีความสำคัญต่อท่าน สำหรับการร่วมใช้ในการเพาะปลูกพืชผลของท่านได้เป็นอย่างดี	3.43
6. แหล่งเงินกู้ที่ท่านคิดว่าเมื่อมีความจำเป็นต้องนำมาหมุนเวียนใช้จ่ายในการทำการเกษตรคือ ธกส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)	4.38
7. การจ่ายเงินสมทบคืนให้แก่กองทุนวันละ 1 บาท (365 บาท/ปี) นับว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม และสามารถช่วยทำให้โครงการนี้สามารถนำมาใช้หมุนเวียนในกองทุนและยังสามารถช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ได้ต่อไป	4.78

ตารางที่ 4.6 ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างรายได้

ที่มา: จากการสำรวจ

การสอบถามถึงทัศนคติในเรื่องของอาหารเพื่อการบริโภคและสุขอนามัยขั้นพื้นฐานต่อกลุ่มตัวอย่างสามารถวิเคราะห์เชิงพรรณนาได้ว่า กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างเห็นด้วยว่า การใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงจะสามารถทำให้พืชผลสวยงามและมีความสมบูรณ์ (ระดับคะแนน 3.70) ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความคิดเห็นเป็นเช่นนั้นก็ตาม แต่เมื่อมีการสอบถามว่าพืชผลที่ตนเองเพาะปลูกเพื่อบริโภคเองนั้น กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติไม่เห็นด้วยที่จะใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงร่วมด้วย (ระดับคะแนน 2.83) นอกจากนั้นทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้เห็นด้วยว่า

ยาแผนปัจจุบันจะสามารถรักษาโรคได้ดีกว่ายาแผนโบราณที่เป็นพืชสมุนไพร (ระดับคะแนน 4.27) อาจจะอธิบายได้ว่ายาแผนปัจจุบันมีประสิทธิภาพทางการรักษาหรือบรรเทาอาการได้ทันถ่วงที แตกต่างจากยาสมุนไพรที่จะต้องใช้เวลาในการบรรเทาอาการที่นานกว่า อีกทั้งขั้นตอนหรือวิธีการปรุงยาที่มีหลายขั้นตอนและใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่ายาแผนปัจจุบันที่ใช้ระยะเวลาแค่เฉพาะการหาซื้อจากร้านขายยาหรือร้านสะดวกซื้อเพียงเท่านั้น หรืออีกเหตุผลเพิ่มเติมคือกลุ่มตัวอย่างนี้อาจจะไม่มีพื้นฐานของความรู้ในการใช้ยาสมุนไพรก็เป็นได้ แต่เมื่อมีการสอบถามถึงความคิดเห็นว่าพืชสมุนไพรนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเพาะปลูกกินเองในบริเวณบ้านของตนเองนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยเป็นอย่างมากกว่าควรที่จะเพาะปลูกไว้ในบริเวณบ้านของตนเอง (ระดับคะแนน 4.68) อาจจะพออุปมาได้ว่าสาเหตุพฤติกรรมหรือทัศนคติดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษในเรื่องพืชสมุนไพรที่บอกกล่าวและแนะนำลูกหลานให้ปลูกไว้ในบริเวณบ้านเรือนเพื่อสร้างความอุ่นใจให้แก่ตนเองเมื่อยามมีการเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นกับสมาชิกในครัวเรือน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารปลอดสารพิษ	ระดับคะแนน
1. การใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงเป็นสิ่งที่สามารถทำให้พืชผลมีความสมบูรณ์และสวยงามตามความต้องการของท่าน	3.70
2. พืชผักและผลไม้ที่ท่านเพาะปลูกกินเองในครอบครัวนั้น ท่านได้ใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงร่วมอยู่ด้วย	2.83
3. ท่านคิดว่ายาแผนปัจจุบันจะสามารถรักษาโรคได้ดีกว่ายาแผนโบราณที่เป็นพืชสมุนไพร	4.27
4. พืชสมุนไพรที่ใช้สำหรับรักษาโรคนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเพาะปลูกกินเองในบริเวณบ้านของท่าน	4.68

ตารางที่ 4.7 ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารปลอดสารพิษของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

สุขอนามัยภายในชุมชนจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนในครัวเรือนต่างๆมีสุขภาพอนามัยที่ดี อีกทั้งการบริหารจัดการความสะอาด ขยะสิ่งปฏิกูลต่างๆในชุมชนนับเป็นหน้าที่สำคัญของภาคองค์กรส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาดูแลรักษาให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ห่างไกลจากมลพิษและสิ่งปฏิกูลที่ก่อให้เกิดโรคระบาดหรือโรคอันตราย ในขณะที่เดียวกันสุขอนามัยภายในบ้านนั้นจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่หัวหน้าครอบครัวจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในอันที่จะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวสามารถมีสุขภาพดีและร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคร้ายที่มีสาเหตุมาจากการมีสุขลักษณะและสุขอนามัยที่ผิดปรกติ

เมื่อมีการสอบถามถึงทัศนคติความรู้และความเข้าใจต่อกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของอนามัยในครอบครัวตนเองและชุมชนนั้น พบว่า ความเข้าใจในเรื่องของการกำจัดขยะในบริเวณที่พักอาศัยของตนเองด้วยวิธีการเผา นั้น กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างไม่เห็นด้วยต่อวิธีการดังกล่าว (ระดับคะแนน 2.95) สามารถสรุปประเด็นในพฤติกรรมและทัศนคติดังกล่าวได้ว่า เนื่องด้วยพื้นที่ชุมชนในภาคเหนือต่างประสบปัญหาหมอกพิษทางอากาศบ่อยครั้งในแต่ละปีอันเนื่องมาจากสาเหตุการเผาป่าบนภูเขาสูงของชาวบ้านที่ไม่รู้เท่าถึงสถานการณ์ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ตามข่าวในสื่อโทรทัศน์และอื่นๆ ดังนั้นการแก้ไขเหตุการณ์นี้จึงจำเป็นต้องมีการณรงค์ให้ความรู้และความเข้าใจต่อชาวบ้านในเรื่องพฤติกรรมดังกล่าวไม่ให้เกิดขึ้น ดังนั้นชาวบ้านในตำบลบัวใหญ่นี้จึงมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของการละเว้นการกำจัดขยะด้วยวิธีการเผา

นอกจากนั้นทัศนคติในเรื่องของน้ำดื่มที่ใช้สำหรับการดื่มกินในครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่ค่อนข้างเห็นด้วยว่าควรที่จะมีการต้มสุกเพื่อฆ่าเชื้อก่อนนำมาดื่มกินอย่างสม่ำเสมอ (ระดับคะแนน 3.73) เป็นที่ทราบกันดีว่าในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในพื้นที่ทางภาคเหนือและภาคอีสานที่อยู่ในพื้นที่ชนบทต่างไม่ให้ความสำคัญต่อการปรุงสุกของอาหาร จึงทำให้มีข่าวออกมาอย่างสม่ำเสมอถึงการเจ็บป่วยของระบบทางเดินอาหาร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาก็ได้ถูกสอบถามถึงทัศนคติเรื่องการกินอาหารแบบ “กินสุก กินดิบ” นั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินอาหาร พบว่าค่อนข้างเห็นด้วยต่อบอกกล่าวในคำถามดังกล่าว (ระดับคะแนน 4.18) อีกทั้งยังมีความคิดเห็นด้วยว่าการที่ครอบครัวตนเองได้รับประทานอาหารปรุงสุกอย่างสม่ำเสมอเป็นเรื่องที่ดีต่อตนเองและคนในครอบครัว อีกทั้งยังสามารถป้องกันการเจ็บป่วยได้อีกด้วย (ระดับคะแนน 4.58)

ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวสรุปได้ว่า ในเรื่องของทัศนคติต่อเรื่องสุขอนามัยในครอบครัวของตนเองและชุมชนของกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ทันกับปัจจุบัน อันเนื่องมาจากสาเหตุของการเข้าถึงและรับรู้ในข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอมาจากผู้นำท้องถิ่นเอง อีกทั้งมีกลุ่มอาสาสมัครที่สนใจสุขภาพชาวบ้านและมีกิจกรรมต่างๆที่ชวนให้ชาวบ้านสนใจและใส่ใจสุขภาพของตัวเอง รวมไปถึงจนถึงการรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขอนามัยภายในชุมชน	ระดับคะแนน
1. การกำจัดขยะของท่านในทุกวันนี้ วิธีที่ดีที่สุดคือการเผาขยะในเขตบริเวณบ้านของท่าน	2.95
2. น้ำดื่มที่ใช้สำหรับการดื่มกินในครอบครัว ก่อนที่จะมีการดื่มกิน ท่านได้ทำการนำมาต้มให้สุกก่อนดื่มอย่างสม่ำเสมอ	3.73
3. ท่านคิดว่าการกินอาหารแบบ “กึ่งสุก กึ่งดิบ” นั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินอาหาร	4.18
4. ท่านคิดว่าการกินอาหารปรุงสุกอย่างสม่ำเสมอเป็นเรื่องที่ดีสำหรับตัวท่านเองและคนในครอบครัวและสามารถป้องกันการเจ็บป่วยได้	4.58

ตารางที่ 4.7 ระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขอนามัยภายในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

4.4 การปฏิรูปแนวทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนของชุมชนด้วยแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

4.4.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ของโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”

การนำแนวคิดกิจการเพื่อสังคมมาประยุกต์ใช้สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ของตำบลบัวใหญ่ อำเภอนำ้อย ภายหลังได้ทราบถึงทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างนั้น ขั้นตอนแรกที่สำคัญคือ ต้องทำการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมของโครงการ โดยวิธีการที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายคือการใช้หลักการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง (S-Strengths) จุดอ่อน (W-Weakness) โอกาส (O-Opportunity) และภาวะคุกคาม (T-Threat) ของโครงการที่มาจากทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถสรุปในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

จุดแข็ง (S-Strengths)

1. กลุ่มผู้นำชุมชนหรือสภาองค์กรชุมชนตำบลมีความเข้มแข็ง รู้รักสามัคคีและมีความร่วมมือต่อคณะกรรมการหมู่บ้านในเรื่องของการวางแผนการปกครองและการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ตลอดไปจนถึงการรับฟังปัญหาและสถานการณ์ในทุกหมู่บ้าน

2. มีพื้นที่ป่าที่เป็นต้นน้ำมากกว่า 40,000 ไร่ และมีป่าชุมชน จำนวนกว่า 3,000 ไร่ ทำให้ชาวบ้านสามารถหากินของป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ สมุนไพร และมีไม้สำหรับการใช้สอยคือ ไม้ไผ่ทุกชนิด ฯลฯ

3. มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ลำน้ำและลำห้วยมากกว่า 200 ไร่ รวมไปถึงจนถึงแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นกว่า 80 แห่ง ซึ่งสามารถนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภคได้ 5 ตำบล 29 หมู่บ้าน

4. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS: Geographical Information system) เพื่อใช้กำหนดการวางแผนและกำหนดขอบเขตทางพื้นที่ เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนบริหารจัดการดิน น้ำ ป่า การวางแผนด้านการเกษตรและการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของตำบล รวมไปถึงการวางแผนด้านสุขภาพ

5. มีกลุ่ม อสม. ที่สนใจสุขภาพชาวบ้านและมีกิจกรรมต่างๆที่ชวนให้ชาวบ้านสนใจและใส่ใจสุขภาพของตัวเอง

6. มีการฝึกอบรมเฉพาะเรื่องเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนในชุมชน เช่น การอบรมสตรีแม่บ้าน การฝึกทำข้อมูลโดยใช้ระบบ GIS รวมไปถึงจนถึงการศึกษาดูงานพื้นที่ตำบลเข้มแข็ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้รู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น หมอสู่วัชญ หมอสมุนไพร หมอเป่า

จุดอ่อน (W-Weakness)

1. ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารจัดการขยะ สิ่งปฏิกูลและสารเคมีตกค้าง แม้กระทั่งมีการเผาป่าชุมชนในช่วงหน้าแล้ง ทำให้ชุมชนมีฝุ่นหมอกควันปกคลุมทั่วบริเวณ

2. เกษตรกรยังพึ่งพาปุ๋ยเคมีและยากำจัดวัชพืช รวมไปถึงจนถึงยาฆ่าแมลงร่วมในกรรมวิธีการเพาะปลูกพืชผล และมีแนวโน้มในการใช้เพิ่มขึ้นทุกปี

3. ขาดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้วิธีการเกษตรแบบพอเพียง ซึ่งในปัจจุบันนิยมทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ในอัตราที่สูง โดยส่วนใหญ่จะเพาะปลูกพืชแบบเกษตรเชิงเดี่ยว (ข้าว ข้าวโพด ถั่ว)

4. ชาวบ้านบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อทำไร่เกษตรเชิงพาณิชย์มากขึ้น ทำให้ป่าต้นน้ำมีสภาพเสื่อมโทรมลง

5. ชาวบ้านบางรายยังไม่มีสวัสดิการครอบคลุม

6. การศึกษาอบรมในแต่ละกิจกรรมของชาวบ้านขาดความต่อเนื่องและไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผล ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับชุมชนของตนเอง

7. พฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยของชาวบ้าน (พฤติกรรมเห็นช้างงี้ จี้ตามช้าง) ทำให้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

8. ระบบโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน/ซอยในหมู่บ้านบางแห่งยังสัญจรไปมาไม่สะดวก ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึงทุกครัวเรือน น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคยังไม่เพียงพอต่อการใช้และไม่มีความสะอาด

โอกาส (O-Opportunities)

1. ความเข้มแข็งของชาวบ้านและผู้นำชุมชน ได้ร่วมกันสำรวจพื้นที่เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่า น้ำ ดิน) ที่เสื่อมโทรมลงไปจากกิจกรรมการทำการเกษตรของตนเอง แต่ด้วยแนวทางของชาวบ้าน อาจมองเพียงปัญหาในระยะสั้นเท่านั้น จึงนับเป็นโอกาสอันดี ที่ภาคเอกชนหรือภาครัฐที่เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ รวมไปถึงการมีความรู้ทางเทคโนโลยีที่จะสามารถชี้แนวทางให้ชาวบ้าน ได้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและยั่งยืน

2. การหันมาสนใจจัดทำไร่นาสวนผสมตามรอยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีความยืดหยุ่นต่อการทำการเกษตรเลี้ยงตนเองได้

ภาวะคุกคาม (T-Threats)

1. ปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยมจะเป็นตัวบั่นทอนขวัญและกำลังใจของชุมชน เนื่องจากวิถีทางของกิจการเพื่อสังคมนั้นจะเน้นเรื่องการไม่เบียดเบียนตนเองและลดการบริโภคสิ่งฟุ่มเฟือยลง ซึ่งจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อชุมชนเมื่อจะหันไปสู่วิถีทางการบริหารตามแนวคิดดังกล่าว

2. เสถียรภาพทางการเมืองไม่มั่นคงทำให้เห็นนโยบายจากภาครัฐที่ส่งผ่านมายังภูมิภาคจึงมีผลโดยตรงต่อการดำเนินโครงการ

3. ภาคเอกชนที่หันมาสนับสนุนโครงการเพื่อช่วยเหลือสังคมเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะมีวาระซ่อนเร้นเพื่อหาประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี

4. แนวคิดกิจการเพื่อสังคมยังเป็นสิ่งที่เพิ่งเริ่มต้นในการรณรงค์ในประเทศไทย ทำให้ข้อมูลสำหรับการค้นคว้าเพื่อนำมาประยุกต์ใช้จึงมีน้อยและอยู่ในวงแคบ

4.4.2 แนวทางปฏิรูปด้วยยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืนของโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามหลักการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) จะนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้ในการกำหนดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้ TOWS Matrix ซึ่งเป็นเทคนิคการสร้างแผนยุทธศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับด้วยการนำเอาปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ตามที่กล่าวมาข้างต้น มาจับคู่กันตามหลักการของ TOWS Matrix นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ภายใต้แนวคิดดังต่อไปนี้ (อ้างถึงในเฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ, 2557: 85-86)

ยุทธศาสตร์เชิงรุก (SO Strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ตำบลบัวใหญ่และทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ภายใต้เงื่อนไขตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมในส่วนที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน

ยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน (ST Strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ตำบลบัวใหญ่และทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ภายใต้เงื่อนไขตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมในส่วนที่เป็นจุดแข็งและสถานะที่ถูกคุกคามมาพิจารณาร่วมกัน

ยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข (WO Strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ตำบลบัวใหญ่และทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ภายใต้เงื่อนไขตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมในส่วนที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน

ยุทธศาสตร์เชิงรับ (WT Strategy) เป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ตำบลบัวใหญ่และทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ภายใต้เงื่อนไขตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมในส่วนที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน

ผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและทัศนคติจากการสอบถามทำให้สามารถที่จะกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเพื่อความมั่นคงภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมได้ ผู้วิจัยขอเสนอยุทธศาสตร์เชิงป้องกันเนื่องจากข้อเท็จจริงและทัศนคติที่ได้การสอบถามพบว่า ประชาชนในพื้นที่และผู้นำชุมชนของตำบลน้อยมีความเข้มแข็งและความสามัคคี ประกอบกับได้มีการระดมความคิดเห็นร่วมกันพัฒนาแผนแม่บทชุมชนมาได้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว ทำให้ประชาชนในพื้นที่ล่วงรู้ถึงปัญหาได้เป็นอย่างดี แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการ

ประกอบกิจกรรมทางการเกษตรในอดีตส่งผลให้พื้นที่ป่าและพื้นที่แหล่งน้ำถูกทำลายลงไป ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นและภัยแล้งยังได้สร้างความลำบากในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นการอุปโภคบริโภคก็มีปัญหาตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองนั้นไม่สามารถจะประกอบกิจกรรมใดๆได้ในฤดูแล้งของแต่ละปี ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะสามารถจะช่วยลดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของพื้นที่ สร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายของแต่ละครอบครัวได้ ชุมชนมีสุขอนามัยที่ดีขึ้น จนทำให้เกิดความผาสุกและความมั่นคงในชุมชนได้

ยุทธศาสตร์ : การเสริมสร้างทัศนคติให้แก่ชุมชนและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

สภาพปมหลังของปัญหา : การประกอบอาชีพทางการเกษตรของกลุ่มประชาชนในพื้นที่ชนบทนั้นส่วนใหญ่จะมีแนวคิดเพียงเพื่อจะหาวิธีการที่จะเพาะปลูกพืชผลให้ได้ผลผลิตมากหรือเกินความคาดหวังและมีความสวยงามเป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ดังนั้นการพึ่งพาปุ๋ยและสารเคมีจึงเป็นหนทางที่ดีที่สุดตามความเชื่อของตนเอง ทำให้ปริมาณในการใช้สิ่งดังกล่าวมีปริมาณเพิ่มขึ้นในทุกปี ในขณะที่เดียวกันเป็นที่ทราบกันดีว่าระดับราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนมากที่สุดชนิดหนึ่ง ปีใดก็ตามถ้าได้ราคาขายที่ดีแล้วกำไรของเกษตรกรก็ดีตามไปด้วย แต่เมื่อใดก็ตามราคาสินค้าเกษตรมีราคาตกต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนการเพาะปลูกที่มีอยู่ในระดับสูง เมื่อมาขายในราคารับซื้อต่ำส่งผลให้เกิดการขาดทุนแก่เกษตรกร เมื่อแนวโน้มเกิดขึ้นเช่นนี้ก็จำเป็นที่เกษตรกรต้องเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกเพื่อที่จะทำให้ตนเองขายได้ในปริมาณมากขึ้นเพื่อชดเชยรายได้ที่ขาดทุนไป

เป็นที่ทราบกันดีว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในเรื่องของการถือครองพื้นที่ทำกิน ดังนั้นเมื่อพื้นที่เพาะปลูกตนเองไม่เพียงพอต่อความต้องการในการเพาะปลูก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องบุกรุกแผ้วถางเข้าไปในพื้นที่ป่าเพื่อที่จะได้ทำการเพาะปลูกได้ เมื่อเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นแล้วจะทำให้สภาพแวดล้อมก็เปลี่ยนแปลงและทรุดโทรมลงไป เกิดความแห้งแล้งในพื้นที่ต่างๆขึ้น สภาพแวดล้อมที่ปกติก่อนที่จะถูกทำลายเคยมีหน้าที่เป็นแหล่งทรัพยากรน้ำ อาหารให้แก่สิ่งมีชีวิตต่างๆ ทำหน้าที่เป็นปราการป้องกันภัยพิบัติยามฤดูน้ำหลากให้แก่ชุมชน เมื่อสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป หน้าที่ดังกล่าวจึงไม่มีอีกต่อไป ชุมชนและสิ่งมีชีวิตจึงต้องเผชิญกับสภาพน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน น้ำแห้งขาดตามลำน้ำในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งการยึดแนวทางการประกอบอาชีพ

ทางการเกษตรแบบเดิมก็จะเผชิญปัญหาเช่นนี้ต่อไปไม่สิ้นสุด จนทำให้ประชาชนในชุมชนเองจะไม่สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตามนับว่าเป็นความโชคดีที่ภาคเอกชนได้เริ่มหันมาสนใจต่อชุมชนมากขึ้นอันเนื่องมาจากแนวคิดของกิจการเพื่อสังคม ที่มุ่งหวังให้สังคมมีความสุข มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการคืนรายได้กลับไปสู่สังคมด้วยรูปแบบและกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังมีการใส่ใจถึงสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ซึ่งภาคธุรกิจได้เล็งเห็นว่าแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่จะช่วยสังคมให้สามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่เดียวกันภาครัฐก็เริ่มให้ความสำคัญต่อแนวความคิดดังกล่าว มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับองค์กรหรือโครงการของตน ซึ่งเมื่อในหลายทุกภาคส่วนได้มีวัตถุประสงค์และความตั้งใจจริงต่อการนำแนวความคิดกิจการเพื่อสังคมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารขององค์กรแล้ว ในท้ายที่สุดประเทศก็必将มีความเจริญและความมั่นคงเกิดขึ้นได้ต่อไป

แผนกลยุทธ์

กลยุทธ์ การสร้างทัศนคติที่ดีและการเรียนรู้ที่ถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวกับแนวคิดกิจการเพื่อสังคมให้แก่ชุมชน

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในหลักการของแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ซึ่งจะสามารถจะช่วยให้ทัศนคติและมุมมองของกลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

วิธีการที่ 1: เผยแพร่แนวคิดกิจการเพื่อสังคมให้แก่กลุ่มชุมชนในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในหลักแนวคิดได้อย่างถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ พร้อมกับความรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งโดยปกติแล้วชาวบ้านจะมีพื้นฐานความรู้เพียงแต่ผิวเผินในลักษณะของวิถีชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น

วิธีการที่ 2: เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกลุ่มชาวบ้านสามารถเล็งเห็นประโยชน์ และสามารถศึกษาในแนวทางการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพื่อที่จะทำให้เป็นการยกระดับการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

วิธีการที่ 3: เมื่อมีการปฏิบัติได้อย่างเชี่ยวชาญและเป็นรูปธรรมจะสามารถต่อยอดให้ชุมชนของตนเองสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสามารถถ่ายทอดความรู้ระหว่างกลุ่มของตนเองกับกลุ่มที่ยึดหลักการปฏิบัติภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมอื่นๆด้วยกันได้ อาจจะอยู่รูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรกลาง

วิธีการที่ 4: จัดทำศูนย์กลางการอบรมและการเผยแพร่ข้อมูลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดแนวความคิดกิจการเพื่อสังคมให้แก่กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่กำลังจะก้าวไปเป็นแรงขับเคลื่อนของชุมชนในอนาคต

วิธีการที่ 5: การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ชุมชนผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางกิจการเพื่อสังคม อาจจะอยู่ในรูปแบบของการมอบรางวัลในผลการปฏิบัติเพื่อที่จะทำให้เกิดตัวอย่างที่ดีที่จะสามารถชักจูงทัศนคนอื่นให้ยอมรับในแนวคิดนี้และเกิดความต้องการในการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นได้

วิธีการที่ 6: สร้างเครือข่ายพันธมิตรต่อกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของกลุ่มชนตนเองเพื่อประโยชน์ต่อการต่อยอดในแนวทางปฏิบัติการได้ในอนาคต

แผนงานการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะไม่สามารถสำเร็จได้โดยถ้าปราศจากกลุ่มผู้สนับสนุน คือ

1. ภาครัฐและภาคเอกชนในด้านข้อมูลทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติ รวมไปถึงจนถึงหลักแนวทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุดคือแหล่งเงินทุนสนับสนุน
2. กลุ่มคนในชุมชนที่ต่างพร้อมใจกันยอมรับแนวความคิดกิจการเพื่อสังคมนำไปปฏิบัติให้เกิดผลขึ้นอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะป็นทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะกับแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง “กิจการเพื่อสังคมเพื่อความความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษา: ตำบลต้นแบบ สัมมาชีพ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน จ.น่าน” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิ สัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน จ.น่าน 2. เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจ ของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อก่อนให้เกิดการพัฒนาภายในชุมชน จากบมจ.ไทยเบฟเวอเรจ และมูลนิธิสัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน จ.น่าน 3. เพื่อเสนอแนวทางการ พัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนภายใต้กรอบแนวคิด “กิจการเพื่อสังคม” เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทาง สังคมของประเทศ สำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จะใช้ข้อมูลเชิงปฐมภูมิจากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม ซึ่งก็คือสมาชิกในโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” โดย เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าว นอกจากนั้นจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าจาก บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัยและกรณีศึกษาอื่นๆที่หาได้จากแหล่งข้อมูลสาธารณะ โดยเนื้อหาของ เอกสารดังกล่าวจะครอบคลุมในส่วนของแนวความคิดของกิจการเพื่อสังคม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน การพัฒนาแนวคิด การการบริหารกิจการเพื่อสังคม บทความและรายงานทางเอกสารที่เป็นผลจาก การดำเนินงานภายใต้กรอบแนวทางการบริหารกิจการเพื่อสังคมจากมูลนิธิสัมมาชีพเป็นต้น

การวิจัยในครั้งนี้จะทำอย่างพื้นฐานด้วยการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างในกรณี ที่ ข้อมูลเป็นตัวเลขจะมีการวิเคราะห์ด้วยการคำนวณทางสถิติเพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มหรือการ เปลี่ยนแปลง ในส่วนของข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลข จะวิเคราะห์ด้วยเชิงคุณภาพให้เห็นรูปแบบของ พฤติกรรมหรือแนวคิดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้

ข้อสรุปและแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอแนวคิดกิจการเพื่อสังคมไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้เกิดความผาสุกและความมั่นคงแห่งชุมชนและชาติได้ต่อไป ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาบีบบังคับต่อการขับเคลื่อนในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ได้สร้างผลเสียต่อภาคส่วนต่างๆของประเทศ เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งทำมาหากินของภาคครัวเรือน (ที่ใกล้แหล่งการผลิต) ปัญหาสุขอนามัยและสาธารณสุข อันมีสาเหตุมาจากการผลิตซ้ำแล้วซ้ำเล่าของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าและบริการที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบหรือมลภาวะที่เกิดขึ้นมาจากกระบวนการผลิต นอกจากนี้การผูกขาดของกลุ่มธุรกิจที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและการผูกขาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูป ส่งผลให้การกระจายรายได้ในภาคประชาชนมีปัญหา เกิดช่องว่างทางรายได้ ก่อให้เกิดสภาวะระบบเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะถดถอย ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องให้เกิดปัญหาอาชญากรรม การคุกคามชีวิตและทรัพย์สินตามมา สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมและของชาติ

2. กิจการเพื่อสังคมนั้นมีต้นกำเนิดมาจากแนวคิดที่ว่า ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในยุคทุนนิยมที่มุ่งจะแสวงหาแต่กำไรสูงสุด หลากๆหน่วยขององค์กรธุรกิจส่วนใหญ่ มักจะไม่ให้ความสำคัญต่อผลกระทบภายนอก เพราะถ้ามีการนำผลกระทบมาคำนวณแล้วกำไรขององค์กรนั้นจะลดลง ทำให้ไม่เป็นที่พอใจแก่บรรดาผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ดังนั้นผลกระทบจึงเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมและสังคม ผลกระทบภายนอกหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นนั้นมีแต่จะสร้างปัญหาและยิ่งทวีความรุนแรงก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทำให้หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งหาวิถีทางมาใช้ต่อยอดสร้างความสมดุลในการทำธุรกิจ โดยใช้ยุทธศาสตร์แบบกลไกตลาดของภาคเอกชนและมีเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม มีแผนธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้เพื่อหล่อเลี้ยงการดำเนินงาน มีมุมมองการบริหารกลยุทธ์ให้เกิดความสมดุลทั้ง 3 ภาคส่วนอันประกอบไปด้วย ความสมดุลทางเศรษฐกิจ ความสมดุลทางสิ่งแวดล้อมและความเกื้อกูลระหว่างกันของสังคม

3. การนำหลักแนวคิดกิจการเพื่อสังคมมาวิเคราะห์สภาพภูมิหลังของพื้นที่ชุมชน ต.บัวใหญ่ อ.นาน้อย จ.น่าน โดยพิจารณาจากสามมุมมอง คือ 1. มุมมองทางเศรษฐกิจพบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนในชุมชนที่หาได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งค่าใช้จ่ายในการทำเกษตรและค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้แนวโน้มการก่อหนี้สินเพิ่มขึ้นในทุกปี 2. มุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ชุมชนขาดการดูแลเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง มีการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีการทำการเกษตรที่ใช้สารเคมีมากเกินไป ขาดความรู้ทางวิชาการเกษตรที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกของเกษตรกรในพื้นที่ 3. มุมมองทางด้านสังคมนั้นพบว่า การขาดความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของระบบสวัสดิการชุมชนทำให้ชาวบ้านไม่ยอมเข้าถึงระบบสวัสดิการชุมชน เมื่อได้ทำการสรุปการวิเคราะห์สภาพต่างๆของชุมชน ต.บัวใหญ่

พบว่า ชุมชนกำลังประสบปัญหาความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งถ้าหากไม่มีการแก้ไขบริหารจัดการ ให้ความรู้หรือแม้กระทั่งการเข้าไปให้ความช่วยเหลือของภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว ในท้ายที่สุดชุมชนอาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้

4. การศึกษายุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ ต.บัวใหญ่ ภายใต้แนวทางการบริหารกิจการเพื่อสังคม ซึ่งแผนงานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ต้องการให้ระบบชลประทานสามารถเข้าถึงพื้นที่เพาะปลูกและที่อยู่อาศัยของสมาชิกได้และเป็นการผลักดันแนวคิดของเกษตรกรให้หันมาทำการเกษตรเชิงอินทรีย์ผสมผสาน ลดการพึ่งพาการเกษตรเชิงเดี่ยว ภายใต้ชื่อโครงการว่า “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 มุมมองทางเศรษฐกิจ พบว่าแผนงานดังกล่าวมีผลประโยชน์ทำให้สามารถมีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น เพราะมีการกระจายความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น มีการจัดการเกษตรเชิงผสมผสาน จนสามารถสร้างความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งผลประโยชน์นี้ได้ช่วยลดรายจ่ายของแต่ละครอบครัวได้อย่างถาวรและที่สำคัญเกษตรกรได้หันมาทำการเกษตรเชิงอินทรีย์จะสามารถช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี อันจะเป็นการช่วยทำให้รายจ่ายของเกษตรกรเพื่อการทำการเกษตรมีแนวโน้มที่ลดลง

4.2 มุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าผลประโยชน์จากแผนเกษตรอินทรีย์จะสามารถช่วยทำให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น เพราะเกษตรกรไม่จำเป็นต้องบุกกรุกเข้าไปในพื้นที่ต้นน้ำเพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้งเหมือนดังที่ผ่านมา การสร้างฝายชะลอน้ำและฝายน้ำล้นแบบถาวรสามารถช่วยเพิ่มปริมาณน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในช่วงฤดูแล้งได้ และยังได้สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ระบบนิเวศน์และได้เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้นตามไปด้วย

4.3 มุมมองทางด้านสังคม พบว่าวัตถุประสงค์ของแผนงานที่สำคัญประการหนึ่งคือนโยบายการสร้างควมมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน สร้างความสามัคคีและความเกื้อกูลกัน โดยแผนงานได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้แต่ละสมาชิกดำเนินการจ่ายเงินสมทบให้แก่โครงการตลอดระยะเวลา 5 ปี เพื่อที่จะได้เงินในส่วนนั้นมาช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นได้อีกต่อไปและยังเป็นการระคับระครองโครงการให้คงอยู่เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนตนเองได้ต่อไป

5. ผลการศึกษาวิจัยทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” สามารถเรียบเรียงประเด็นการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

5.1 ทัศนคติการมีส่วนร่วมในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี อันเนื่องมาจากการได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและการเข้าร่วมอบรมในความรู้การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกจัด โดยหน่วยงานทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

5.2 ทักษะคิของชุมชนกับปัญหาขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีพและสิ่งแวดล้อมพบว่า ปัญหาเศรษฐกิจและค่าใช้จ่าย รายได้ในครอบครัวมีความสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่างเป็นอันดับแรก อันเป็นผลมาจากเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและได้รับผลกระทบมากที่สุด ซึ่งต่างจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นเรื่องใกล้ตัวและไม่มีการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นมากนัก การจัดลำดับความสำคัญของประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดพบว่า เป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เนื่องจากกว่าร้อยละ 50 ของประชาชนในพื้นที่ต่างประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ดังนั้นทรัพยากรน้ำจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ที่ต้องการให้ชุมชนมีน้ำเพื่อใช้บริโภคและสามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี

5.3 ทักษะคิของชุมชนต่อโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาการในเรื่องของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่บางประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีความรู้ทางวิชาการที่ดีในบางเรื่องคือ การบริหารจัดการขยะ สิ่งตกค้างต่างๆในบ้านเรือนของตนเองและพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังสามารถรับรู้ถึงวิกฤตการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด.บัวใหญ่ ของตนเองได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัญหาการขาดแคลนน้ำ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการฯ ที่จะสามารถทำให้ตนเองสามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้ทั้งปี

เมื่อมีการสอบถามถึงทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหรือการเลี้ยงชีพพบว่าโครงการดังกล่าวจะสามารถทำให้ตนเองสามารถตัดรายจ่ายในการซื้ออาหารประจำวันได้ อันเนื่องมาจากการเพาะปลูกพืชผลที่สามารถบริโภคเองได้ในบริเวณบ้าน นอกจากนี้การมีระบบชลประทานที่ดีจะสามารถทำให้ค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรของตนเองลดลงได้เพราะไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาน้ำเป็นต้น ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องการเงินทุนมาหมุนเวียนเพื่อใช้จ่ายสำหรับการทำการเกษตรของตนเองพบว่า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์จะเป็นแหล่งกู้หลักของกลุ่มตัวอย่าง และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบกลับคืนสู่โครงการเพื่อเป็นการรักษาโครงการให้คงอยู่และสามารถช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นได้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อนโยบายดังกล่าวและมีความยินดีที่จะจ่ายในอัตราที่จัดเก็บ

ทัศนคติเกี่ยวกับสุขอนามัยขั้นพื้นฐานของชุมชนจากกลุ่มตัวอย่างยังคงมีความเห็นว่า ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช ยังมีส่วนทำให้พืชผลทางการเกษตรมีความสวยงามและมีความสมบูรณ์อยู่ แต่กลับกันถ้าถามว่าพืชผักที่ตนเองต้องบริโภคเองภายในครอบครัวนั้น การเพาะปลูกดังกล่าวจะหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืชและยังมีความคิดเห็นในเรื่องการบริโภคอาหารปรุงสุกต้องมีความสำคัญสำหรับตนเองและครอบครัวอยู่เสมอ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าสุขอนามัยของตนเองเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างยังคงให้ความสำคัญและหลีกเลี่ยงอันตรายต่อสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อตัวเองและครอบครัวอยู่เสมอ

6. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน พบว่าจุดแข็งของตำบลคือความเข้มแข็ง รู้รักสามัคคีและมีความร่วมมือของกลุ่มผู้นำชุมชน สามารถวางแผนการปกครองและการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ตลอดไปจนถึงการรับฟังปัญหาและสถานการณ์ในทุกหมู่บ้าน ในขณะที่เดียวกันชุมชนมีพื้นที่ป่าต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณต่างๆ ส่วนจุดอ่อนนั้นชาวบ้านยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการขยะและสิ่งตกค้างจากกิจกรรมทางการเกษตร ซึ่งความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้านได้ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมตามมา นอกจากนั้นเกษตรกรยังขาดกระบวนการเรียนรู้วิธีการเกษตรเชิงผสมผสาน ทำให้ไม่มีความยืดหยุ่นในการประกอบอาชีพหรือการเลี้ยงตนเอง ซึ่งในปัจจุบันยังคงเน้นการพึ่งพาการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยวกันอยู่ ส่วนโอกาสนั้นพบว่าการรับรู้ถึงสถานการณ์ปัญหาของตนเองได้เป็นอย่างดีจะสามารถทำให้โอกาสในการช่วยเหลือโดยการสนับสนุนของภาคส่วนอื่นจะสามารถทำให้แผนงานมีประสิทธิผล ส่วนข้อจำกัดของชุมชนคือ พฤติกรรมวัตถุนิยมจะเป็นตัวบั่นทอนขวัญและกำลังใจของชุมชน นอกจากนั้นปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจะส่งผลให้นโยบายของภาครัฐที่มีผลต่อชุมชนเกิดความไม่แน่นอนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนด้วยยุทธศาสตร์ภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและทัศนคติจากการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาและเพิ่มความมั่นคงภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม โดยยุทธศาสตร์เชิงป้องกันจะเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับชุมชนดังกล่าวเนื่องจากว่า ประชาชนในพื้นที่และผู้นำชุมชนของตำบลน่าน้อยมีความเข้มแข็งและความสามัคคี ร่วมมือกันในการร่วมรับรู้ถึงสภาพปัญหาในพื้นที่ แต่ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการประกอบอาชีพทางกิจกรรมทางการเกษตร ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมของตนเองต้องได้รับผลกระทบตามไปด้วย ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะสามารถช่วยลดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของพื้นที่ สร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นและลดรายจ่ายของแต่ละครอบครัวได้เป็นอย่างดี ชุมชนได้รับสุขอนามัยที่ดีขึ้น โดยแผนงานที่ควรเข้าไปปรับปรุงแก้ไขสภาพปัจจุบันของพื้นที่ตำบลน่าน้อยมีดังต่อไปนี้

1.1 เผยแพร่แนวคิดกิจการเพื่อสังคมและวิชาการทางความรู้ในเรื่องการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรเพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้แก่เกษตรกร โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเกษตรแบบเชิงเดี่ยวอย่างที่เคยทำในปัจจุบัน นอกจากนั้นการอบรมให้ความรู้อย่างใกล้ชิดและเป็นรูปธรรมที่สามารถเข้าใจง่ายในเรื่องการจัดการด้านสุขอนามัยในพื้นที่อย่างเป็นระบบและถูกต้อง

1.2 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของกิจการเพื่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เหล่าสมาชิกในชุมชนสามารถทำการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

1.3 ผลักดันให้เกิดมีความเชี่ยวชาญชำนาญการในเรื่องของการปฏิบัติงาน ภายใต้แนวคิดกิจกรรมเพื่อสังคม อันที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนภายนอกได้

1.4 จัดตั้งศูนย์กลางอบรมเพื่อเป็นพื้นฐานรองรับแก่คนรุ่นใหม่ที่กำลังจะก้าวมาเป็นแรงขับเคลื่อนของชุมชนในอนาคต

1.5 มอบรางวัลเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อสมาชิกที่ได้ปฏิบัติดีและปฏิบัติชอบภายใต้แนวคิดกิจกรรมเพื่อสังคม

1.6 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเครือข่ายที่เป็นพันธมิตรกับชุมชนของตนเองเพื่อประโยชน์ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อมูลทางวิชาการและงานวิจัยทางการปฏิบัติการภายใต้แนวคิดกิจกรรมเพื่อสังคมในประเทศไทยยังคงขาดแคลนอยู่มาก ซึ่งถือเป็นอุปสรรคประการหนึ่งต่อการเป็นแหล่งความรู้ที่ดีต่อองค์กรที่สนใจและอยากนำไปประยุกต์ปรับใช้ให้เข้ากับองค์กรของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากให้มีการณรงค์หรือให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ อาทิเช่น เงินทุนหรือผู้ชำนาญการสำหรับการทำวิจัยให้แก่กลุ่มคนที่สนใจเพื่ออยากจะนำไปต่อยอดสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชนได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

โกศล ดิสิลธรรม. องค์กรทำดีเพื่อสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ MGR 360, 2554.

นคร ยิ้มศิริวัฒนะ. การคลังท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

โรจน์ ศรีวิวัฒน์ สุจิตตา สุระภี และบงอร กุมพล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอาญาในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ : การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ, 2548.

วิสุทธิ ตันติตยาพงษ์. Marketing Taste ได้ใจ – เข้าใจ – กำไร. กรุงเทพฯ : บจก.แอกเซสแอนด์แอสโซซิ

เอช. 2556.

วารสารและหนังสือพิมพ์

ไทยเบฟเวอเรจ, บมจ. “ThaiBev”. นิตยสารรายเดือนสำหรับพนักงาน เล่มที่ 233. กรุงเทพฯ, 2557.

ไทยเบฟเวอเรจ, บมจ. “รายละเอียดโครงการ ร่วมสร้างตำบลต้นแบบสามาชีพ พื้นที่ตำบลบัวใหญ่

อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน”. กรุงเทพฯ, 2557.

สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่. แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย

จังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2554.

วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย เอกสารวิจัย

เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ. กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2556.

เมธา จารัตนากร. ทักษะคิดและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโยเกิร์ตธรรมดาและโยเกิร์ตเสริมคุณค่าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

พรเพ็ญ สีสสมบัติไพบุลย์. ทักษะคิดและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบเดิมเงิน.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

พรเพ็ญ วิกฤษณ์ประเสริฐ. “การสำรวจทัศนคติของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2552.

วิภาวี กล้าพบุตร. ทักษะคิดและความคล้อยตามสิ่งอ้างอิงของผู้บริโภคเจเนอเรชันวาย (Generation Y)

ในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อความตั้งใจจะซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

วิวัตร หงษ์ทรรี. พฤติกรรมและทัศนคติผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจ Mobile Phone Rent. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

วงศ์วิเศษ chnik ไซดือนันต์. การรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อสาหร่ายเกลียวทอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ศโรชา โสประดิษฐ์. ทัศนคติด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อการสร้างทางหลวงจากจินตอนใต้ผ่านลาวมาสู่ไทย (R3A) ของประชาชนในเขต อ.เชียงของ จ.เชียงราย.

เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554.

อโนราชา เพิ่มวิกรานต์. การสำรวจทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดี กรณีศึกษา : รายการหลุมดำ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“กิจการเพื่อสังคม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org/>, 2556.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “การกระจายรายได้”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131> , 2557.

พับลิซ่า, สำนักพิมพ์. “กรมควบคุมมลพิษเผยสถานการณ์มลพิษปี 2554 ชะนะน่าห่วงทั้งปี”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://thaipublica.org/2011/12/report-pollution-2554/>, 2554.

เพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, สถาบัน. “สถิติอาชญากรรมกับการเพิ่มขึ้นของคดีวิ่งราว”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.tijthailand.org/main/th/content/105.html>, 2556.

“มูลนิธิสัมมาชีพ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://right-livelihoods.org/about-us/history.html>. 2558.

โลกสีเขียว, มูลนิธิ. “ขยะถุงพลาสติก”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenworld.or.th/relax/statistic?page=3>, 2552.

โลกสีเขียว, มูลนิธิ. “ปริมาณขยะของไทย”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenworld.or.th/relax/statistic>, 2555.

โลกสีเขียว, มูลนิธิ. “ปริมาณขยะกล่องโฟมและสารพิษจากกล่องโฟม”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenworld.or.th/relax/statistic?page=1>, 2552.

โลกสีเขียว, มูลนิธิ. “มลพิษทางอากาศ – ภัยใกล้ตัวที่มองไม่เห็น”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenworld.or.th/relax/statistic?page=3>, 2552.

โลกสีเขียว, มูลนิธิ. “สถานการณ์มลภาวะในแหล่งน้ำของไทย”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <http://www.greenworld.or.th/relax/statistic?page=3>, 2552.

“วิกฤตินิยม สังคมมีโอกาส?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.hiso.or.th/>, 2553.

“เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nsl.mrcmekong.org>, 2558.

อัมรินทร์ นัฏราคม, “ความล้มเหลวของตลาด (Market Failure)”. (ออนไลน์)

เข้าถึงได้จาก : http://www.mining.eng.chula.ac.th/CU_ETM_EnergyIssues

/MarketFailure_ThaiConcept.pdf, 2555.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Besley, T. and Ghatak, M. (2013). “Profit with Purpose? A Theory of Social Enterprise with Experimental Evidence”. London: LSE.

Duff, R., Bull, M. and Seanor, P. (2008). “Understanding Social enterprise: Theory and Practice”. London: Sage Publications.

Mair, J., Robinson, J. and Hockerts, K. (2006). “Social Entrepreneurship”. Newyork: Palgrave Macmillan.

Santos, F. (2009). “A Positive Theory of Social Entrepreneurship”. Fontainebleau: INSEAD Social Innovation Centre.

Stryjan, Y. and Hogskola, S. (2006). “The Practice of Social Entrepreneurship: Theory and the Swedish Experience”. Journal of Rural Cooperation, 34(2):195-224.

Electronic Data Base

“22 Awesome Social Enterprise Business Ideas”. (Online). Available :

“Community Shop”. (Online). Available : <http://community-shop.co.uk/>, 2014.

<http://www.thesedge.org/whats-new/22-awesome-social-enterprise-business-ideas>

“eBatuta”. (Online). Available :

<http://www.thesedge.org/whats-new/ebatuta-the-adventures-of-a-moroccan-traveler,2015>.

“EDGAR+JOE’S”. (Online). Available : <http://edgarandjoes.ca/#menu-item-102>. 2014.

“FAIRPHONE”. (Online). Available : <http://www.fairphone.com/roadmap/mining/>. 2015.

“HUSK POWER SYSTEM”. (Online). Available :

http://www.huskpowersystems.com/index.php?pageT=Home&page_id=1. 2015.

“Kiva Zip”. (Online). Available : <https://zip.kiva.org/about>. 2015.

“O-NET”. (Online). Available : <http://o-net.ca/about-us/>. 2015.

“TEXTBOOK FOR CHANGE”. (Online). Available : <http://textbooksforchange.ca/>, 2013.

“water health”. (Online). Available : <http://www.waterhealth.com/our-solution>. 2011.

ผนวก ก

รายงานการดำเนินงานกิจกรรมของแหล่งชุมชนตำบลบัวใหญ่

แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ตำบลบัวใหญ่

อำเภอนาเยีย จังหวัดน่าน

จัดทำโดย: สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่ สนับสนุนการจัดพิมพ์: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
บรรณาธิการ: อัมพร แก้วหนู/ตีพิมพ์พร กองสอน/อุดมศรี ศิริลักษณ์ภาพ กองบรรณาธิการ: ดวงมณี เครื่องร้อน/สุธิดา บัวสุขเกษม/มิ่งขวัญ กันธา/
นภาพร สุวรรณศักดิ์/อรอนงค์ พลอยวิเลิศ/ภัทรภาภา เพชรแก้ว ออกแบบ-พิมพ์: บริษัท วิสคอมเซ็นเตอร์ จำกัด

แผนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

เขตตำบลบัวใหญ่ปัจจุบันเดิมอยู่ในตำบลสันทะ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ทุกหมู่บ้านของตำบลสันทะซึ่งอยู่ในการปกครองของท่าน กำนันบุญรัตน์ กาผื่น เห็นการปกครองลำบากเพราะแต่ละหมู่บ้านอยู่ห่างไกลกัน และการคมนาคมสมัยนั้น ถนนยังเป็นถนนลูกรังอยู่ จึงขอแยกการปกครองออกเป็น ๒ ตำบล โดยใช้เขตลำห้วยแบ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบ ตั้งแต่บ้านนาแดง ไปถึงขุนสถาน รวม ๘ หมู่บ้านยังอยู่ในเขตรับผิดชอบของตำบลสันทะ และตั้งแต่บ้านนาไค้ขึ้นมาจนถึงบ้านหนองห้า รวม ๘ หมู่บ้าน มาเป็นตำบลบัวใหญ่ในปัจจุบันนี้ ตำบลสันทะได้เลือกตั้งกำนันขึ้นมาใหม่ ส่วนตำบลบัวใหญ่คงใช้กำนันคนเดิมชื่อ นายบุญรัตน์ กาผื่น ซึ่งอยู่ในเขตบ้านนาแหวน

การที่ได้ตั้งชื่อตำบล “บัวใหญ่” เพราะที่บ้านอ้อย หมู่ที่ ๑ มีหนองน้ำธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองมาหลายร้อยปี ชื่อว่า หนองปวน หนองน้ำนี้จะมีสิ่งแปลกอยู่คือ จะมี “ดอกบัวหลวง” ขึ้นอยู่เต็มทั้งหนอง ซึ่งเป็นดอกบัวที่สวยงามมาก จึงได้ลงความเห็นให้ชื่อตำบลเป็นตำบลบัวใหญ่ เพื่อจะได้เป็นที่ระลึกแก่คนทั่วไป ต่อมากำนันบุญรัตน์ กาผื่น ได้หมดวาระลง ได้มีการเลือกตั้งขึ้นมาใหม่ คือ กำนันสว่าง สีตะ เมื่อกำนันสว่าง สีตะหมดวาระลง ได้กำนันบรรยง ยะเสน เป็นกำนันมาจนถึงกำนันบรรยง ยะเสนได้ลาออกได้กำนันคนใหม่ คือ กำนันอำนาจ กองสอน ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบัน

ตำบลบัวใหญ่ อยู่ห่างจากจังหวัดน่าน ไปทางทิศใต้เป็นระยะทาง ๗๒ กิโลเมตร โดยเส้นทางจากจังหวัดน่านถึงอำเภอนาน้อย จะผ่านทางอำเภอเวียงสา ลักษณะเส้นทางลาดยางคดเคี้ยวไปตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา และอยู่ห่างจากอำเภอนาน้อย เป็นระยะทางประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

พื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนมากเป็นพื้นที่ภูเขาลาดเชิงเขา ระดับความสูงประมาณ ๖๐๐-๑,๐๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลบัวใหญ่สามารถแบ่งได้เป็นพื้นที่ราบประมาณร้อยละ ๔ พื้นที่ลาดเชิงเขาร้อยละ ๑๙ พื้นที่ภูเขาร้อยละ ๗๖

ตำบลบัวใหญ่มีเขตการปกครองแบ่งออกเป็น ๘ หมู่บ้านดังนี้ หมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่มงคล หมู่ที่ ๓ บ้านนาแหน หมู่ที่ ๔ บ้านทัพมาน หมู่ที่ ๕ บ้านนาไค้ หมู่ที่ ๖ บ้านต้นม่วง หมู่ที่ ๗ บ้านสันพยอม และหมู่ที่ ๘ บ้านหนองห้า

ชาวบ้านบัวใหญ่อ้อยละ ๙๕ ทำการเกษตร คือ ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำนาข้าวไว้บริโภค สวนยางพารา สวนผลไม้ (มะขาม มะม่วง ลำไย) เลี้ยงสัตว์ (หมู ควาย วัว ไก่ ปลา)

ข้อมูลพื้นฐาน ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน

- พื้นที่ ๖๑,๒๙๑ ไร่
- ประชากร ๑,๑๓๔ ครีวเรือน ๔,๐๑๖ คน
- การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าสงวน ๗๑% ของพื้นที่ทั้งหมด ที่ทำกิน ๑๗% ที่อยู่อาศัย ๑% และป่าชุมชน ๙%
- โรงเรียน ๓ แห่ง นักเรียน ๕๗๓ คน
- วัดและสำนักสงฆ์ ๕ แห่ง
- แหล่งน้ำและการจัดการน้ำ ลำห้วย ๒๑๔ สาย ฝายชะลอน้ำ ๓๓ แห่ง บ่อน้ำตื้น ๔๔ แห่ง และสระน้ำ ๗๖ แห่ง
- ป่าชุมชน ๑๓ แห่ง พื้นที่ ๓,๐๑๓ ไร่

ปฏิทินการผลิต ประเพณีและวัฒนธรรม

ม.ค. - เม.ย. หลังฤดูเก็บเกี่ยว
พ.ค. - ก.ย. ฤดูการผลิต
ต.ค. - ม.ค. ฤดูเก็บเกี่ยว

กฎระเบียบตำบลบัวใหญ่

๑. เรื่องข้อห้ามบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปยุ่งเกี่ยวกับยาบ้า ถ้าฝ่าฝืนจะทำโทษ ซึ่งแยกออกเป็น ๒ ประเภท คือ
 - ๑.๑ ผู้เสพ จะตักเตือนก่อน ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะทำโทษต่อไป
 - ๑.๒ ผู้ค้า/ผู้ขาย-ตัดน้ำประปา ตัดไฟฟ้า-ตัดห้ามใช้บัตรทองในการรักษาพยาบาล
 - ตัดสมาชิกในหมู่บ้าน/ตัดกิจกรรมอื่นๆ (ถ้าครอบครัวนั้นมีงานสีดำ พระก็จะไม่รับนิมนต์)
๒. ห้ามตัดไม้ทำลายป่าชุมชนห้วย/ห้ามตัดไม้ในป่าสงวน/ห้ามตัดไม้ในป่าชุมชน/ห้ามมีการตัดไม้ทำไม้แปรรูปข้ามเขตแดนของแต่ละบ้าน ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับรายละ ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป และจะยึดของกลางที่ทำนตัดไม้และทำไม้แปรรูป (ช้อยกเว้น)
 - กรณีมีการตัดไม้ในเหล่าเอามาสร้างบ้าน ให้แจ้งกับผู้นำหมู่บ้านทุกครั้ง
 - กรณีที่มีการทำไม้แปรรูปสร้างบ้าน ห้ามนำไปขายให้กับบุคคลต่างหมู่บ้าน
๓. ห้ามตัดไม้ที่มีมดแดงอาศัยอยู่/ห้ามเผาป่า ถ้าฝ่าฝืน มีโทษปรับรายละ ๑๐,๐๐๐ บาท
๔. ห้ามเล่นการพนันทุกชนิดในหมู่บ้าน ตำบล ไม่ว่าจะเป็งานประเพณีต่างๆ ถ้าฝ่าฝืนจะมีโทษปรับรายละ ๕๐๐ บาท
๕. ห้ามมีการทะเลาะวิวาทชกต่อยกันในงานมหรสพ หรืองานประเพณีต่างๆ ถ้าฝ่าฝืนมีโทษดังนี้
 - กรณีชกต่อยในงานมหรสพ หรืองานประเพณีต่างๆ จะปรับครั้งละ ๕,๐๐๐ บาท ต่อ ๑ กรณี
 - กรณีทำให้งานของเจ้าภาพเกิดความเสียหายจะยกงานนั้นให้ และชดใช้ค่าเสียหายทั้งหมด
๖. ห้ามให้มีการซื้อตปลา กบ เขียด ในลำห้วย ทุ่งนา ลำน้ำแห้ง ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับครั้งละ ๕,๐๐๐ บาท
 - กรณีถ้าจับได้และว่าความที่ทำการกำนันมีโทษปรับ ๑๕,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท พร้อมยึดของกลางทั้งหมด
๗. ห้ามมีการยิงนกในเขตหมู่บ้าน และเขตป่าชุมชนที่ใกล้บ้าน ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับครั้งละ ๕๐๐ บาท
๘. ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ สองข้างทางถนนตำบลบัวใหญ่ถึงอำเภอนาน้อย เขตป่าสงวน ถ้าฝ่าฝืนปรับรายละ ๕,๐๐๐ บาท
๙. ห้ามมีการปิกเบ็คกบในนาทุกหมู่บ้าน ดังนี้
 - ปิกในนาของตัวเอง ปรับหลังละ ๑๐๐ บาท
 - ปิกในนาของคนอื่น หรือทั่วไป ปรับครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท
๑๐. ห้ามมีการยิงปืนในหมู่บ้าน ถ้าฝ่าฝืนปรับครั้งละ ๕๐๐-๑,๐๐๐ บาท
๑๑. ห้ามมีการลักเล็กขโมยน้อย ถ้าจับได้มีโทษปรับครั้งละ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท
๑๒. ห้ามขับซิ่งรถมอเตอร์ไซค์โดยใช้ความเร็วเกินมาตรฐาน จะมีโทษ ดังนี้
 - ครั้งที่ ๑ เรียกมาตักเตือน
 - ครั้งที่ ๒ ปรับ ๑๐๐ บาท
๑๓. กรณีควายขึ้นบนถนน ซอย ให้เจ้าของเก็บกวาดให้สะอาด ถ้าไม่ทำ คณะกรรมการจะเรียกมาปรับกองละ ๑๐๐ บาท
๑๔. ถ้ารถไถคันไหนทำให้ถนนในหมู่บ้านเกิดความเสียหายให้กระทำการซ่อมแซม ถ้าฝ่าฝืน คณะกรรมการหมู่บ้านเรียกจ่ายค่าเสียหายตามความเป็นจริง และปรับอีกครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท
๑๕. ห้ามส่งเสียงดัง หรือมีการร้องรำทำเพลงในตอนกลางคืนเลยเวลาตั้งแต่ ๔ ทุ่มเป็นต้นไป
 - ครั้งที่ ๑ จะเรียกมาตักเตือนก่อน
 - ครั้งที่ ๒ จะปรับเจ้าของบ้านและผู้ร่วมวงคนละ ๑๐๐ บาท
๑๖. คณะกรรมการหรือผู้ที่มีหน้าที่ ถ้าไม่ทำตามกฎระเบียบดังกล่าวถือว่ากระทำความผิดต่อหน้าที่ มีโทษปรับครั้งละ ๕,๐๐๐ บาท และปรับตามกรณีที่ทำผิดทุกประการ

บ้านมั่นคงชนบท

ข้อมูลจากการทำแผนชุมชนพบว่า มีชาวบ้านจำนวนมากมีความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย จึงได้เริ่มกิจกรรมโดยบริจาคเงินสมทบช่วยสร้างบ้านนางปริศนา เข้มทอง บ้านสบหลบ เป็นจำนวนเงิน ๔,๙๐๐ บาท อบต. สมทบอีก ๒,๐๐๐ บาท ต่อมาพัฒนาเป็นเครือข่ายคนจนจัดทำโครงการบ้านมั่นคงชนบท มีสมาชิกทั้งตำบล ๑๒๑ ครอบครัว ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจำนวนเงิน ๓.๖ ล้านบาท สำหรับสมาชิก ๖๐ ราย

เพื่อให้สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้มากขึ้น ชุมชนได้นำเงินดังกล่าวมาจัดตั้งเป็นกองทุนบ้านมั่นคง ต.บัวใหญ่ ใช้เงิน ๓ ล้านบาท เป็นกองทุนซ่อมสร้างบ้าน อีก ๓๐๐,๐๐๐ บาท เป็นกองทุนอาชีพ และส่วนที่เหลือสำหรับการบริหารจัดการ

การสร้างบ้านใหม่ กองทุนจะสนับสนุน ๓๐,๐๐๐ บาท ให้คืนกองทุนปีละ ๕๐๐ บาท เป็นเวลา ๕ ปี กรณีซ่อมแซมบ้าน สนับสนุนหลังละ ๑,๘๐๐๐ บาท ผ่อนคืนกองทุนปีละ ๓๐๐ บาทเป็นเวลา ๕ ปี ระหว่างปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓ สามารถช่วยเหลือสมาชิกเรื่องที่อยู่อาศัยรวม ๑๕๘ ราย สำหรับกองทุนพัฒนาอาชีพให้กู้ดอกเบี้ยวร้อยละ ๑๒ ต่อปี คืนปีละครั้ง มีสมาชิกกู้ยืมกว่า ๑๐๐ ราย

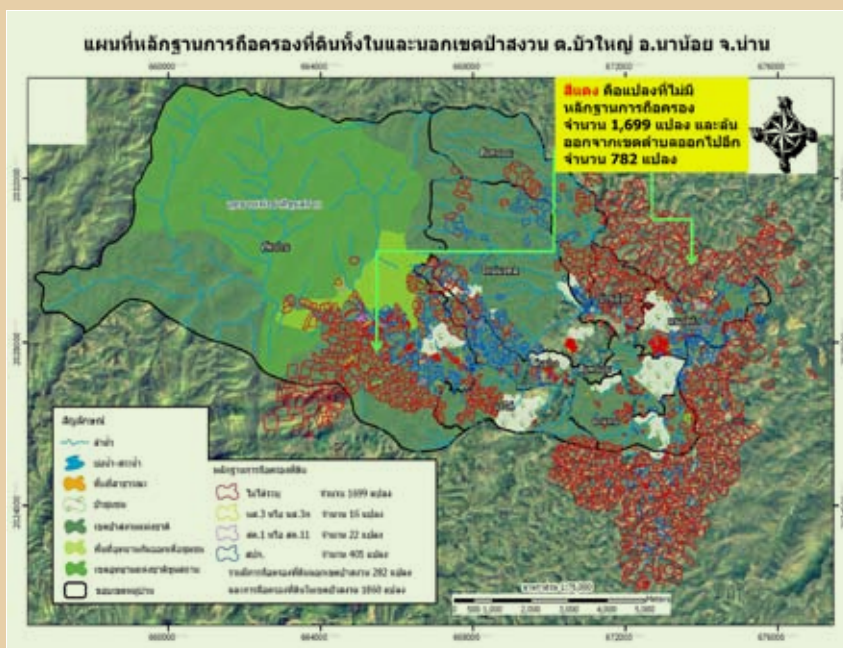

การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน และโฉนดชุมชน

การสำรวจข้อมูลเพื่อทำแผนชุมชนทำให้ทราบว่าชาวบ้านกว่าร้อยละ ๘๙ มีปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน เพราะที่ดินส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งๆ ที่ตามประวัติชุมชนมีการตั้งถิ่นฐานในแถบนี้มาตั้งแต่ประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้ว โดยมีหลักฐานการตั้งวัดนาแดง ต.สันทะ ในปี ๒๓๖๓

หลังการทำแผนชุมชน ได้สำรวจข้อมูลการครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ ๘ หมู่บ้าน ได้นำข้อมูลการแจ้งครอบครองและการสำรวจแปลงที่ดินมาจัดทำเป็นเอกสารรับรองการครอบครองที่ดินรายแปลงโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ลงชื่อร่วมกัน เป็น “หนังสือรับรองการครอบครองที่ดิน” ในปลายปี ๒๕๔๙ จำนวน ๗๓๔ ราย จำนวน ๑,๕๓๖ แปลง โดยผู้ครอบครองจะต้องทำประโยชน์ต่อเนื่อง ไม่มีการบุกรุกเพิ่ม ห้ามขายที่ดินให้คนภายนอก และต้องช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยการไม่ทำการเกษตรติดพื้นที่ลำห้วย ปลูกแฝกกันดินพังทลาย และปรับพื้นที่ปลูกพืชแบบขั้นบันได

สถาบันการเงินชุมชน

ตำบลบัวใหญ่มีองค์กรการเงินประเภทต่างๆ อยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดแนวความคิดว่าน่าจะมีการบูรณาการกองทุนต่างๆ เข้าด้วยกัน จึงมีการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้นในปี ๒๕๕๐ โดยการสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชนและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) มีสมาชิก ๘๘๕ รายจาก ๘ หมู่บ้าน ปัจจุบันมีเงินสะสมกว่า ๑๑ ล้านบาท

สถาบันการเงินตำบลบัวใหญ่ เปิดทำงานทุกวันพฤหัสบดี บริการให้เงินกู้แก่สมาชิก รายละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒ ต่อปี เงินกำไรจากการดำเนินงาน แบ่งเป็นส่วนต่างๆ คือ ปันผลคืนหุ้น ร้อยละ ๔๐ บริหารจัดการ ร้อยละ ๒๐ ทุนสาธารณประโยชน์ ร้อยละ ๒๐ สบทบกองทุนสถาบันการเงินชุมชน ร้อยละ ๕

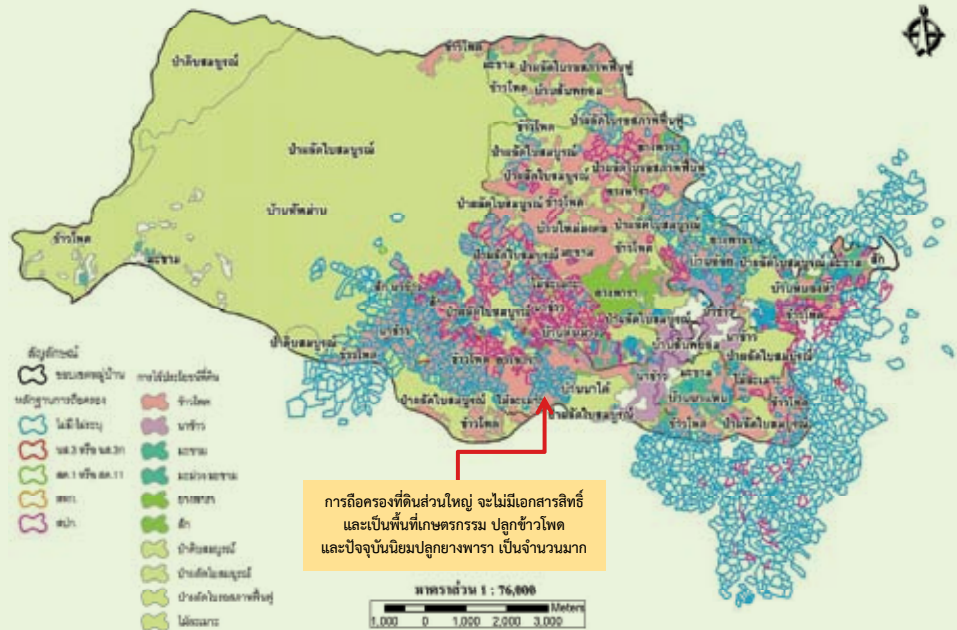
สวัสดิการชุมชน

เป็นกองทุนสวัสดิการระดับตำบล จัดตั้งในปี ๒๕๔๘ สมาชิกจะจ่ายเงินสมทบเดือนละ ๑๐ บาท (ผู้สูงอายุ ๕ บาท) พอช. สมทบ ๑๐๐,๐๐๐ บาท อบต. สมทบปีละ ๒๐,๐๐๐ บาท มีระเบียบการจ่ายสวัสดิการคือ นอนโรงพยาบาลจ่ายคืนละ ๕๐ บาท ไม่เกิน ๓ คืน คลอดบุตรช่วยเหลือ ๕๐๐ บาท พิการจ่ายรายละ ๒,๐๐๐ บาท อุบัติเหตุจ่ายเงิน ๑,๐๐๐ บาท เสียชีวิต ๒,๐๐๐ บาท ทุนการศึกษานักเรียนจบ ม.๖ เรียนต่อจ่ายคนละ ๕๐๐ บาท จบการศึกษาปริญญาตรี จ่ายเงินไปรับปริญญา ๑,๐๐๐ บาท

ปัจจุบัน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลมีสมาชิก ๗๕๐ ราย จาก ๓๑๕ ครัวเรือน เงินกองทุนประมาณ ๖๔๕,๐๐๐ บาท

สิทธิการถือครองแปลงที่ดินในพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ

องค์กรชุมชน และสภาองค์กรชุมชน คือ ตัวขับเคลื่อนพัฒนาตำบล

ผู้นำชุมชนในตำบลต้องการให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำทุกเดือน โดยนัดกันทุกคืนวันเพ็ญ ทำได้สามครั้งก็เลิกไป มารื้อฟื้นเมื่อมีการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน แต่คนมาน้อยก็เลิกไปอีก กลางปี ๒๕๕๙ นำกิจกรรมยกย่องคนทำความดี และการบวชป่ามาเป็นประเด็นพูดคุย มีผู้อาวุโส พระ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้นำชุมชน เข้าร่วม มีการประชุมปรึกษาหารือประเด็นปัญหาต่างๆ ของตำบลอย่างต่อเนื่อง เช่น ปรับปรุงกติกาของชุมชน ปัญหาการบุกรุกป่าต้นน้ำ การซ่อมแซมถนน การวางแผนชุมชน ฯลฯ มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรตำบลบัวใหญ่” ในปี ๒๕๕๙ สืบเนื่องมาในปี ๒๕๕๑ พรบ. สภาองค์กรชุมชนมีผลบังคับใช้ จึงมีการรวมตัวกันจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน มีองค์กรสมาชิกจำนวน ๑๐๕ องค์กร มีคณะกรรมการสภา ๕๕ คน ที่ปรึกษา ๙ คน

เป้าหมายของสภาองค์กรชุมชน คือ การบูรณาการคน เงิน และงานของทั้งตำบล ปัจจุบันสภาองค์กรชุมชนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนงานของประชาชนในตำบลในทุกด้าน ทั้งเรื่องการจัดการที่ดิน ประสานงานปรับปรุงถนน องค์กรการเงิน แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การวางกติกาตำบล และประกาศห้ามการทำกิจกรรมที่จะเป็นอันตรายต่อประชาชน การรื้อฟื้นศิลปวัฒนธรรม เช่น รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เป็นต้น

ป่าชุมชนและการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ

เครือข่ายองค์กรชุมชนบัวใหญ่ร่วมกับอุทยานแห่งชาติขุนสถาน ได้ร่วมกันกันพื้นที่นอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ป่าชุมชนซึ่งดูแลและใช้ประโยชน์ของ ๘ หมู่บ้าน เป็นพื้นที่กันชนระหว่างที่ดินทำกินและพื้นที่อนุรักษ์

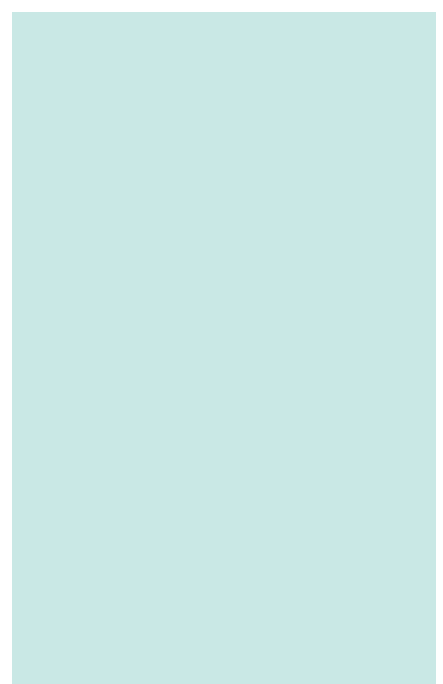
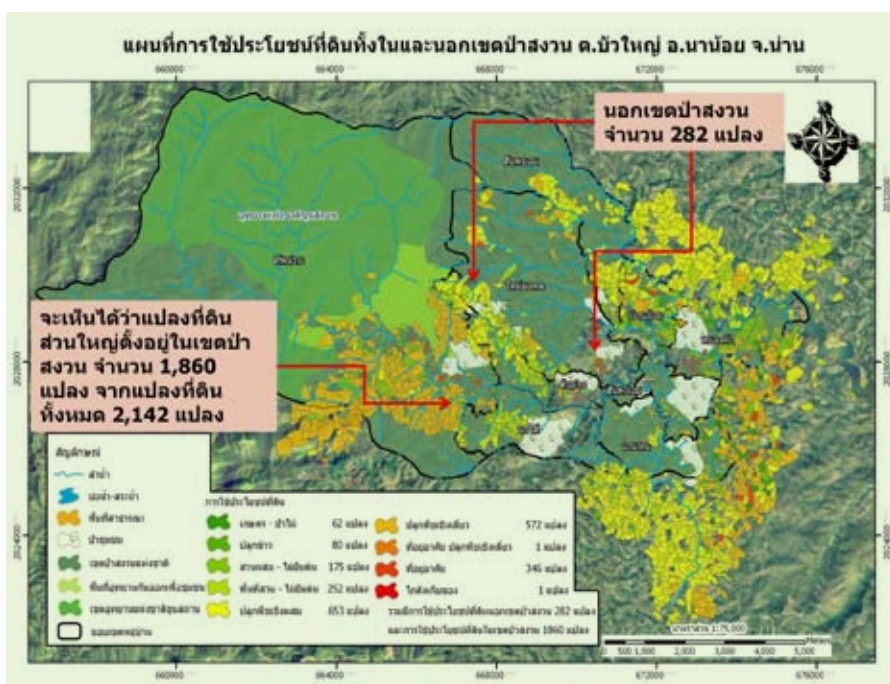
นอกเหนือจากกิจกรรมป่าชุมชนแล้ว เครือข่ายองค์กรชุมชนได้ดำเนินการกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การรณรงค์รักษาป่าต้นน้ำซึ่งสืบเนื่องมาจากลำน้ำแห่ง หนึ่งในปี ๒๕๕๒ การส่งเสริมการทำเกษตรแบบขั้นบันไดเพื่อลดการพังทลายของดิน การทำฝายชะลอน้ำตามลำห้วยต่างๆ เป็นต้น

เมื่อชาวไร่ชาวนาสวนทำแผนที่ จีไอเอส (GIS) เพื่อวางแผน พัฒนาตำบลด้วยตนเอง

องค์กรชุมชนในตำบลบัวใหญ่เห็นความสำคัญของการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาจากการเก็บข้อมูลทำแผนชุมชนในปี ๒๕๔๒ เป็นต้นมา และต้องการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาที่ดินทำกินและการวางแผน จึงร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS: Geographical Information System) โดยให้ผู้นำชุมชน เยาวชน และชาวบ้านในชุมชน ซึ่งเป็นชาวไร่ชาวนาทำแผนที่จีไอเอสด้วยตนเอง คณะทำงานใช้เวลากว่า ๑ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔ ในการศึกษาเรียนรู้ ลองผิดลองถูก จนสามารถเก็บข้อมูลและจัดทำแผนที่แสดงสภาพต่างๆ ของตำบลได้ทุกด้าน เป็นการทำให้ใช้เทคโนโลยีระดับสูงด้วยมือของชาวไร่ชาวนาอย่างแท้จริง

ข้อมูลจากการทำแผนที่ดังกล่าวสามารถนำไปเพื่อแสดงที่ตั้งและขอบเขตหมู่บ้าน ป่าชุมชน และสถานที่ต่างๆ เพื่อการวางแผนการจัดการดิน น้ำ ป่า การวางแผนด้านการเกษตร และการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของตำบล และการวางแผนด้านสุขภาพ

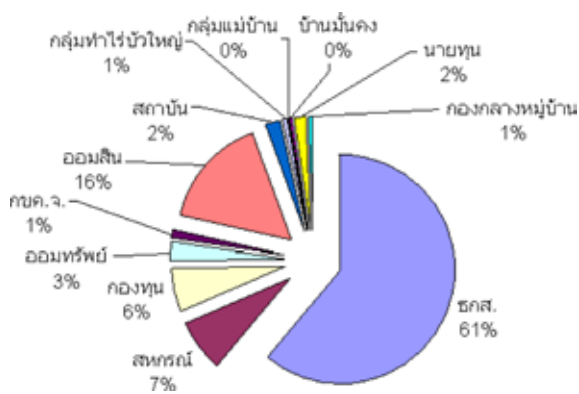

แผนชุมชน คือต้นธารของกิจกรรมพัฒนา

กระบวนการแผนชุมชนเริ่มต้นที่บัวใหญ่ ประมาณปี ๒๕๔๐ แต่แกนนำยังไม่เข้าใจชัดเจนนักจึงหยุดชะงักไป จนกองทุนเพื่อสังคม (SIF) มาสานต่อในปี ๒๕๔๑-๒๕๔๒ และการไปดูงานในตำบลอื่นๆ เครือข่ายองค์กรชุมชนและผู้นำชุมชนในตำบลบัวใหญ่ได้เริ่มจัดทำแผนชุมชนในปี ๒๕๔๒ และมีการเก็บข้อมูลอย่างจริงจังในปี ๒๕๔๖ โดยทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้าน จัดตั้งคณะทำงาน ประชุมชาวบ้านทำความเข้าใจเรื่องแผนชุมชน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล คั้นข้อมูลให้ชุมชนและวางแผนการแก้ปัญหาชุมชน จากข้อมูลที่จัดเก็บมาและวิเคราะห์ แล้วจึงเขียนโครงการแก้ไขปัญหาเรียงตามลำดับความสำคัญโดยใช้เวทีประชาคมหมู่บ้าน ถัดจากนั้นจึงดำเนินการในส่วนที่ทำได้เองและเสนอโครงการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล

กิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่ดินที่อยู่อาศัย การพัฒนาอาชีพ สวัสดิการ องค์กรการเงิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคน/ผู้นำ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคมต่างๆ ล้วนมาจากกระบวนการจัดทำแผนชุมชนทั้งสิ้น

แหล่งเงินทุนในระบบ

หมายเหตุ: รายละเอียดของแผนชุมชนที่นำมาลงในหนังสือฉบับนี้เป็นชุดสรุปจากแผนทั้งหมด

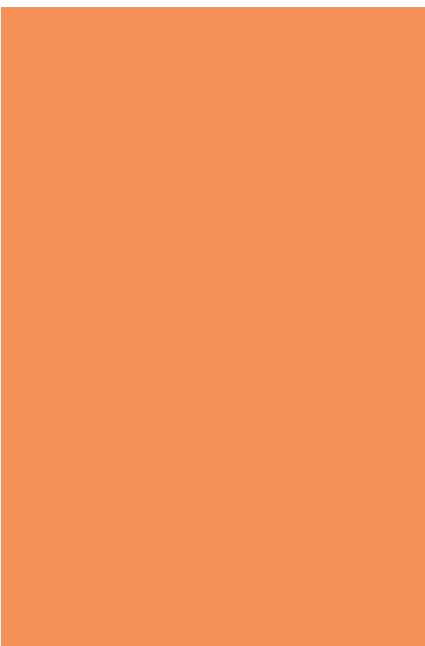

เครือข่ายองค์กรชุมชนได้พัฒนาแผนชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ๒๕๕๔-๒๕๕๗ มีรายละเอียดดังนี้

ปัญหาสำคัญของตำบลบัวใหญ่

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- บางหมู่บ้านไม่มีแหล่งน้ำไหลผ่านน้ำในลำห้วย ๒๑๔ ลำห้วยพอถึงฤดูแล้งน้ำจะแห้งน้ำแห้ง, น้ำหลม, ห้วยจอย, ห้วยแต ของทุกปี จะแห้งในเดือน ก.พ.-เม.ย.
- ฤดูแล้งชาวบ้านเผาไร่มีฝุ่นหมอกควันมีการเผาป่าชุมชนในช่วงหน้าแล้ง
- มีการทิ้งขยะในเขตป่าชุมชน/และตามเส้นทางไปไร่
- ในช่วงฤดูฝนน้ำท่วมขังและมีุงเยอะมาก
- มีฝุ่นละอองจากการสีข้าวโพด
- มีการใช้ปุ๋ยเคมีมากขึ้นทุกปี มีการใช้ยาฆ่าหญ้ามากขึ้นมากการเกษตรเชิงเดี่ยวใช้สารเคมีมากเกินไป พื้นที่ทำการเกษตรดินเสื่อมสภาพ ขาดการส่งเสริม, การเรียนรู้ทำเกษตรแบบพอเพียง
- ป่าต้นน้ำเริ่มมีสภาพเสื่อมโทรมลงและถูกพี่น้องชาวบ้านบุกรุกแผ้วถางทำไร่ซิง, ไร่กะหล่ำปลี, ไร่ข้าวโพด
- สภาพดินในพื้นที่ทำกิน (ไร่ข้าวโพด) เสื่อมโทรม การทำไร่ของชาวบ้านถางป่าจนถึงลำห้วย

สังคม วัฒนธรรม การศึกษา

- มีครอบครัวผู้สูงอายุที่ขาดคนเลี้ยงดู ลูกหลานไปทำงานต่างจังหวัด
- มีปัญหาเรื่องสิ่งเสพติด มีแหล่งจำหน่ายยาบ้า, เสพยาบ้า มีการดื่มเหล้าเยอะ ทั้งผู้หญิง และผู้ชาย เด็ก
- ชาวบ้านยังไม่มีสวัสดิการครบทุกคน
- คนรุ่นใหม่ (วัยทำงาน, เยาวชน) เริ่มห่างเหินและไม่เห็นความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้ คือ ๑. ไม่ชอบไปทำบุญตักบาตร ๒. ไม่สืบสานประเพณี/วัฒนธรรมบางอย่าง เช่น การเลี้ยงผีปู่ย่า, การรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่, การแต่งกาย, การกิน, การพูดจา ๓. ขาดคุณธรรมจริยธรรม ๖ ประการ (ขยัน, สะอาด, ประหยัด, ซื่อสัตย์, เสียสละ, กตัญญู)
- หลักสูตรการศึกษาปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่อิสระกับเด็กเกินไป เด็กที่สนใจก็เก่ง ส่วนเด็กที่ไม่สนใจก็ไม่เก่ง จึงทำให้เด็กเก่งกับเด็กไม่เก่งมีช่องว่างเยอะ
- การเรียนรู้บางเรื่องบางอย่างไม่มีความต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมสตรีแม่บ้าน ๑ ครั้ง/ปี
- ขาดการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชนทุกเรื่อง
- ชาวบ้านส่วนมากชอบเรียนแบบ ไม่ชอบเรียนรู้ด้วยตัวเองหรือไปเรียนรู้กับคนอื่น ๆ และยังขาดการเรียนรู้โลกภายนอกที่รู้เท่ารู้ทัน
- คนรุ่นใหม่, เยาวชน ที่มีใจอาสาในการฝึกเรียนรู้มีจำนวนน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่มีอยู่ และขาดองค์กรหน่วยงานที่รับผิดชอบทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ศูนย์การเรียนรู้ จำนวน ๑๐ ศูนย์ ขาดคนเข้าไปเรียนรู้และการขยายผล
- การศึกษาที่ต้องออกไปศึกษานอกพื้นที่ เช่น รร. ในอำเภอ รร. ในจังหวัด, เวลาของพ่อแม่ที่ต้องมุ่งแต่เรื่องการทำมาหากิน ลืมสั่งสอนลูกหลานให้รักกมลสงวนตัว และโลกของสื่อไร้พรมแดนทำให้เด็กใจแตก เด็กแต่งงานก่อนวัยอันสมควร และท้องก่อนแต่ง
- การเข้าใจของคำว่า “สังคม” ในหมู่บ้าน ถ้าคนไหนไม่ดื่มเหล้า ไม่ชอบสนุก คนในหมู่บ้านก็จะใช้คำว่า “ไม่เข้าสังคม” และมีแหล่งจำหน่ายสุราที่บ้าน/เปียร์/บุหรืที่หาซื้อได้ง่าย
- เป็นพื้นที่เสี่ยงอยู่ใกล้แหล่งจำหน่ายยาบ้า (คืออยู่บริเวณเขตติดต่อกับชุมชนสถาน) และทางเจ้าหน้าที่ก็ไม่มีมีการปราบปรามอย่างแท้จริง
- ชาวบ้านไม่ยอมเข้าถึงระบบสวัสดิการชุมชน
- คนสมัยใหม่ละเลยประเพณีดั้งเดิม นำวัฒนธรรมตะวันตกที่ผ่านสื่อต่างๆ เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์เข้ามาเปลี่ยนแปลงมาก ครอบงำจนทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม
- ขาดการสนับสนุนให้เกิดการทำกิจกรรมพื้นบ้านเรื่องดนตรีพื้นเมือง, การตีกลองสะบัดชัย, การฟ้อนเจิง, การตัดตุง, การตีกลองปู่จา, การฝึกปฏิบัติศาสนพิธี เช่น การนำสวดมนต์ การจุดเทียน-ธูป, ฝึกทำเครื่องไทยทานในการทานสลากภัตร (ทำกล้วยสลาก) ไม่ค่อยต่อเนื่อง
- เด็กอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ส่วนหนึ่งมาจากหลักสูตรการศึกษาที่เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา และอีกประการหนึ่งคือ ตัวของเด็กเองไม่สนใจการเรียน
- เด็กจบการศึกษามาเยอะ แต่ไม่มีงานตามความถนัดและความสามารถของเด็ก
- ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองอย่างต่อเนื่อง และขาดการพัฒนาศักยภาพและการยกระดับความรู้ของแกนนำระดับหมู่บ้าน/ตำบล

สาธารณสุข

- ชาวบ้านอายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไป ส่วนมากเป็นโรคประจำตัว คือ ความดันโลหิตสูง, โรคเบาหวาน, โรคอ้วน
- ในช่วงฤดูฝนมีมียุงเยอะทำให้เกิดโรคระบาด เช่น ไข้เลือดออก/ฉี่หนู/ไข้หวัด
- พฤติกรรมเสี่ยงของชาวบ้าน คือ ต้มเหล้า สูบบุหรี่ เสพยาบ้า มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เสี่ยงต่อโรคเอดส์ การใช้สารเคมีทางการเกษตรมาก ชาวบ้านไม่ค่อยใส่ใจในการสร้างสุขภาพ รอให้ป่วย จะเน้นการรักษาพยาบาล
- ชาวบ้านขาดความตระหนักเรื่องการป้องกันโรคต่างๆ ขาดการรณรงค์และสร้างความตระหนักการป้องกัน การดูแลการรักษาสุขภาพของชาวบ้าน

เศรษฐกิจ

- มีค่าใช้จ่ายสิ่งที่จำเป็น และสิ่งที่ไม่จำเป็นสูง การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยของชาวบ้าน (เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง) ทำให้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- ราคาน้ำมันแพง/เศรษฐกิจโลกปั่นป่วน

โครงสร้างพื้นฐาน

- ถนน/ซอยในหมู่บ้านบางแห่งยังสัญจรไปมาไม่สะดวก มีเส้นทางเดิน/ถนน/เส้นทางขนส่งพืชผลทางการเกษตร ในหมู่บ้านมีมากและชำรุดเสียหาย ไม่มีงบประมาณในการขนผลผลิตทางการเกษตร ไม่สะดวก/ไม่ปลอดภัย ถนนสายนาราบ-สันทะลำบากมากที่สุด
- น้ำอุปโภคไม่พอใช้/น้ำบริโภคไม่สะอาด
- ไฟฟ้ายังเข้าไม่ถึงทุกครัวเรือน (ครอบครัวที่ขยายใหม่) ไฟกึ่งที่ติดตั้งเสีย/บางจุดยังไม่มีไฟกึ่ง

การเมืองการปกครองและองค์กรชุมชน

- การประชุมในระดับหมู่บ้าน, ระดับตำบล ชาวบ้านส่วนมากรอฟังข่าวสารจากผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน, นายก อบต. แต่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาของในชุมชน
- การใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของชาวบ้านส่วนมากยังมองคนไม่ดีกว่าคนไหนเป็นคนดี และคนไหนเป็นคนไม่ดี การเลือกตั้งผู้แทนทุกระดับทำให้สังคมแตกแยก เป็นฝักฝ่าย การเมืองในประเทศทำให้ชาวบ้านเบื่อการเลือกตั้ง
- ชาวบ้านส่วนมากยังขาดการวางแผนที่ดี บางหน่วยงานยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนชุมชน
- การเมืองระดับชาติยังปั่นป่วนและยังแบ่งพรรคแบ่งพวก ทำให้ชาวบ้านฐานล่างต้องเดือดร้อน
- เป็นนิสัยของชาวบ้านที่ไม่กล้าแสดงออก

จุดเด่นและทุนทางด้านต่างๆ ของตำบล

- กลุ่มผู้นำชุมชน/สภาองค์กรชุมชนตำบลเข้มแข็ง/ผู้นำท้องที่, ผู้นำท้องถิ่น, ผู้นำชุมชน มีความสามัคคี มีความร่วมมือ
- คณะกรรมการหมู่บ้านทุกหมู่บ้านวางแผนการปกครอง/การพัฒนาอยู่ตลอดเวลา
- ประชุมคณะกรรมการ/ชาวบ้านทุกเดือน ชาวบ้านทุกหมู่บ้านทราบข่าวสารจากทางราชการอย่างสม่ำเสมอ
- ชาวบ้านทุกหมู่บ้านส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ระดับตำบลประชุมสภาองค์กรทุกเดือนทำให้รู้ถึงปัญหาทุกหมู่บ้าน และรู้ถึงสถานการณ์ต่างๆ ในระดับตำบล ชาวบ้านร่วมการจัดทำแผนชุมชนและแผนพัฒนาตำบลตลอด
 - มีพื้นที่ป่าที่เป็นป่าต้นน้ำ ๔๔,๘๐๔ ไร่ มีป่าชุมชน จำนวน ๑๓ ป่า ๓,๐๓๓ ไร่ ๘ หมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถหากินของป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ สมุนไพร และมีไม้ใช้สอย คือ ไม้ไผ่ทุกชนิด ฯลฯ
 - มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติลำน้ำ ลำห้วย ๒๑๔ สาย และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ๘๙ แห่ง มีลำน้ำแห่งที่หล่อเลี้ยงและใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคจำนวน ๕ ตำบล ๒๙ หมู่บ้าน
 - ราคาข้าวโพด, ยางพาราแพง ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - มีเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านเกือบครบครันทุกครัวเรือน
 - มีข้อมูล GIS ที่ครอบคลุม ๒๓ ชั้นข้อมูล
 - มีกลุ่ม อสม. ที่สนใจสุขภาพชาวบ้านและมีกิจกรรมต่างๆ ที่ชวนให้ชาวบ้านสนใจ และใส่ใจในสุขภาพตัวเอง เช่น การรับประทานอาหารเช้าที่มีคุณค่า การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน การออกกำลังกาย ฯลฯ
 - มีกองทุน สปสช. ทุกหมู่บ้าน
 - ชาวบ้านในช่วงอายุ ๑-๔๐ ปี มีร่างกายแข็งแรง มีการตรวจสุขภาพประชาชนทุกปี
 - มีโรงเรียน จำนวน ๓ โรง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๓ ศูนย์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน ๑๐ ศูนย์
 - มีการฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง เช่น การฝึกทำข้อมูลโดยใช้ระบบ GIS, การเข้าค่ายธรรมะ, การศึกษาดูงานพื้นที่ตำบลเข้มแข็ง, การอบรมสตรีแม่บ้าน, การฝึกอบรมการเป็นวิทยากรกระบวนการ, การพัฒนากะตักศักยภาพผู้นำทุกหมู่บ้าน
 - มีวัด จำนวน ๕ วัด
 - มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีทุกอย่างจากบรรพบุรุษ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่/การเลี้ยงผีปู่ผีย่า/การเลี้ยงผีชาวบ้าน/การกินสลากภัตร/สืบทอดชาข้าว/การถวายเป็นผ้าป่า/การทอกลูจลิน/งานบวชนาค
 - มีผู้รู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น หมอสู่วัชญ์ หมอสะเดาะเคราะห์ หมอเป่า หมอสมุนไพร
 - การนับถือและสักการะเจ้าพญาเมืองน้อยทุกปี
 - ตำบลบัวใหญ่เป็นสังคมชนบท ยังรักษาความเป็นครอบครัวใหญ่
 - มีความเอื้ออาทร/มีการช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันทุกด้าน เช่น การปลูกบ้านใหม่/งานบวช/งานแต่ง/งานศพ
 - มีความร่วมมือในกิจกรรมงานพัฒนาหมู่บ้าน/ตำบล
 - มีสวัสดิการชุมชน มีการดูแลผู้สูงอายุ, คนพิการ, ผู้ด้อยโอกาสจากรัฐ

เป้าหมาย

ประชาชน อยู่เย็น อยู่ดี มีสุข

วิสัยทัศน์

“โครงสร้างพื้นฐานดี วิถีชีวิตพอเพียง มีเงินออม ใส่ใจวัฒนธรรมและการศึกษา ร่วมสร้างสุขภาวะและสิ่งแวดล้อม”

ยุทธศาสตร์

ฟื้นฟู พัฒนา ชุมชนท้องถิ่น

- แผนฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่า น้ำ ดิน)
- แผนฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี (การกิน การอยู่ การแต่งกาย ประเพณีพื้นบ้าน ความเชื่อ)
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจ (อาชีพหลัก อาชีพรอง)
- แผนพัฒนาคน (การศึกษาในระบบ/นอกระบบ/การเรียนรู้)
- แผนการพัฒนา/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
- แผนการส่งเสริมการสร้างสุข (สุขภาพ สุขใจ)

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ

รวมคน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์

กลไกหลัก บวรส.

บ้าน (ท้องที่/ท้องถิ่น/สภาฯ/ชาวบ้าน) วัด (พระสงฆ์) โรงเรียน (ครู/เด็ก) ส. (หมอ/อสม.)

ฝ่ายสนับสนุน

ภาคีพัฒนา (พอช., สสส. ฯลฯ) ภาคีภาครัฐ (เกษตร/พัฒนาชุมชน/ปกครอง/กชน./อุทยาน/กรมพัฒนาที่ดิน ฯลฯ)

ข้อมูลชุมชน

ข้อมูลรายได้รายจ่าย

รายได้	๑๔๑,๕๒๐,๙๖๓	
ค่าใช้จ่าย		
• ต้นทุนการผลิต		๓๓,๓๖๗,๖๕๐
• อาหาร		๒๘,๕๒๒,๘๙๒
• ยารักษาโรค/การรักษาพยาบาล		๑,๖๑๗,๔๐๐
• การศึกษา		๑๗,๑๘๙,๐๗๒
• ของใช้สิ้นเปลือง		๙,๖๙๕,๕๐๑
• ของใช้ฟุ่มเฟือย		๓,๓๐๐,๓๗๖
• ของใช้ครัวเรือน		๘,๖๕๕,๔๒๐
• ค่าใช้จ่ายทางสังคม		๓,๔๓๖,๙๔๑
รวม	๑๔๑,๕๒๐,๙๖๓	๑๐๕,๗๘๘,๙๕๒

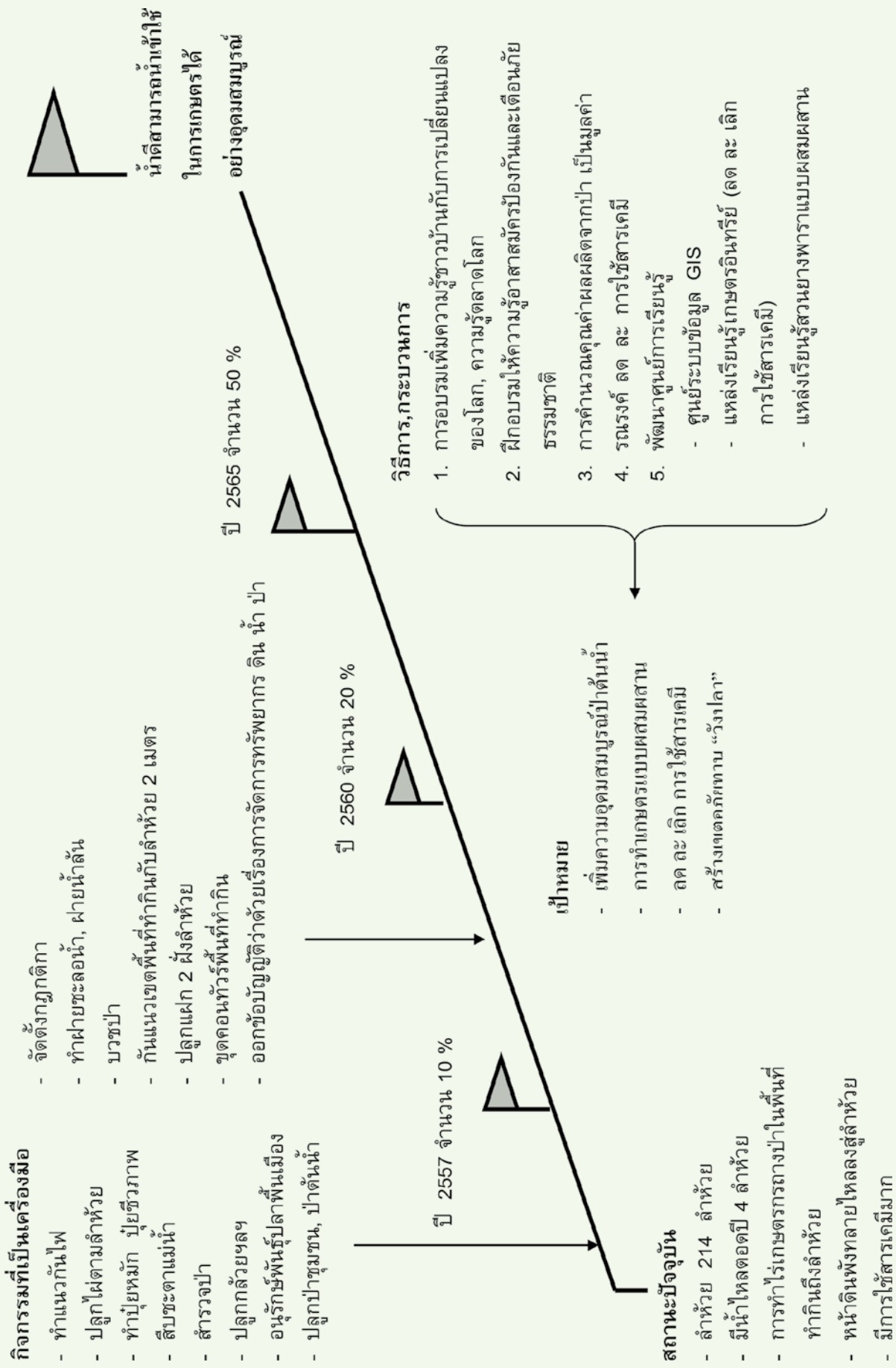
หมวดทรัพย์สินครัวเรือน

รายการ	จำนวน	รายการ	จำนวน
• วัว	๔๖ ตัว	• รถอีแต๋น	๑๐๓ คัน
• ควาย	๑๐๑ ตัว	• เครื่องพ่นไฟ	๕๕๔ เครื่อง
• หมู	๑๙๗ ตัว	• รถมอเตอร์ไซด์	๑,๗๓๐ คัน
• เป็ด	๑,๐๕๐ ตัว	• รถยนต์	๓๙๕ คัน
• ไก่	๑๑,๘๕๘ ตัว	• รถจักรยาน	๔๑๓ คัน
• สุนัข	๑,๒๐๑ ตัว	• รถไถ	๙๓ คัน
• แมว	๘๖ ตัว	• เครื่องตัดหญ้า	๖๙๙ เครื่อง
• เครื่องพ่นยา (เครื่องโซโล)	๘๕๓ เครื่อง	• เครื่องนวดข้าว	๒๔ เครื่อง
• เครื่องหยอดข้าวโพด	๔๐ เครื่อง	• คอมพิวเตอร์	๓๔๖ เครื่อง
• เครื่องซักผ้า	๖๙๐ เครื่อง	• ทีวี	๙๙๕ เครื่อง
• ตู้เย็น	๙๔๒ เครื่อง	• สเตอริโอ	๕๓๓ เครื่อง

หมวดหนี้สิน

รายการ	จำนวนเงินต้น (บาท)
• หนี้ ธ.ก.ส. (ระยะสั้น/ระยะปานกลาง/ระยะยาว)	๑๒๒,๙๔๔,๓๒๒
• สหกรณ์	๑๔,๗๔๖,๘๔๐
• กองทุนหมู่บ้าน	๑๒,๓๘๐,๒๔๐
• กลุ่มออมทรัพย์	๕,๙๗๓,๐๐
• กขค.จ	๒,๐๘๑,๘๐๐
• ธนาคารออมสิน	๓๒,๔๙๔,๒๐๐
• สถาบันการเงินตำบลบัวใหญ่	๔,๕๙๗,๖๐
• กลุ่มทำไร่บัวใหญ่	๑,๐๘๙,๒๐๐
• กลุ่มแม่บ้าน	๕๖๕,๘๐๐
• บ้านมั่นคงชนบท	๕๒๕,๘๐๐
• นอกระบบ (นายทุน)	๓, ๓๐๘,๐๐๐
• กองทุนกลางหมู่บ้าน	๑,๑๘๗,๓๔๕
รวม	๒๐๑,๘๙๔,๑๕๖

ด้านทรัพยากร

ด้านเศรษฐกิจ

กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ

- กั้นพื้นที่ 2 เมตร ระหว่างลำห้วยกับพื้นที่ทำกิน
- ปลูกข้าวไร่
- อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ, สัตว์บก
- ปลูกทุกอย่างที่กินและกินทุกอย่างที่ปลูก
- สร้างกฎกติกาชุมชน
- เลี้ยงไก่, เป็ด, ปลา, กบ ฯ
- อนุรักษ์พันธุ์พืชตามธรรมชาติ
- แปรรูปอาหาร
- ออกข้อบัญญัติว่าด้วยการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า

ปี 2559 จำนวน 50%

มีความมั่นคงทางอาหาร

- เป้าหมาย**
- อาหารตามธรรมชาติอุดมสมบูรณ์
 - ผลิตอาหารกินเองให้เพียงพอประชากร

วิธีการ, กระบวนการ

1. การอบรมเพิ่มความรู้อาหารบ้านกับการเปลี่ยนแปลงของโลก, ระบบผลกระทบของเศรษฐกิจโลก
2. การคำนวณคุณค่าผลผลิตจากป่า เป็นมูลค่า
3. ศึกษา, อนุรักษ์พันธุ์ผัก, พันธุ์ข้าวพื้นบ้าน
5. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้
 - ศูนย์ระบบข้อมูล GIS
 - แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันติพะยอม
 - แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ระดับครัวเรือน

สถานะปัจจุบัน

- ค่าใช้จ่ายซื้ออาหาร จำนวน 28,522.892 บาท
- พื้นที่การผลิตข้าวกินเองลดลง เพราะเอาพื้นที่ไปผลิตพืชเกษตรเพื่อขาย เช่น ข้าวโพด ยางพารา

ด้านเศรษฐกิจ

กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ

- จัดทำบัญชีครัวเรือน
- ทำปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยชีวภาพ
- ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด เพาะพันธุ์ยางพารา
- รวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต
- รวมกลุ่มขายสินค้าทางการเกษตร
- ออมทรัพย์
- อาชีพเสริมนอกภาคการเกษตร เช่น ทอผ้า, จักสาน, ทำขนม, ตัดเย็บ ฯลฯ
- กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน

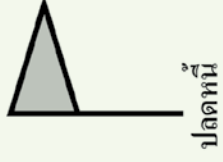
ปี 2562

เป้าหมาย
มีเงินออม 44 ล้านบาท

สถานะปัจจุบัน

- หนี้สิน จำนวน 201,894,156 บาท
- รายจ่าย จำนวน 105,784,952 บาท
- ทุนชุมชน (สถาบันการเงินชุมชน) 11,000,000 บาท
- กลุ่มองค์กรการเงินระดับหมู่บ้าน 29 กลุ่ม
- แหล่งหนี้สินที่ใหญ่ที่สุดคือ ธกส. ซึ่งมาจากการลงทุนด้านการเกษตร

ปลดหนี้

วิธีการ,กระบวนการ

1. ลดต้นทุนการผลิต
2. ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
3. เพิ่มรายได้
4. ออมทรัพย์
5. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์ระบบข้อมูล GIS

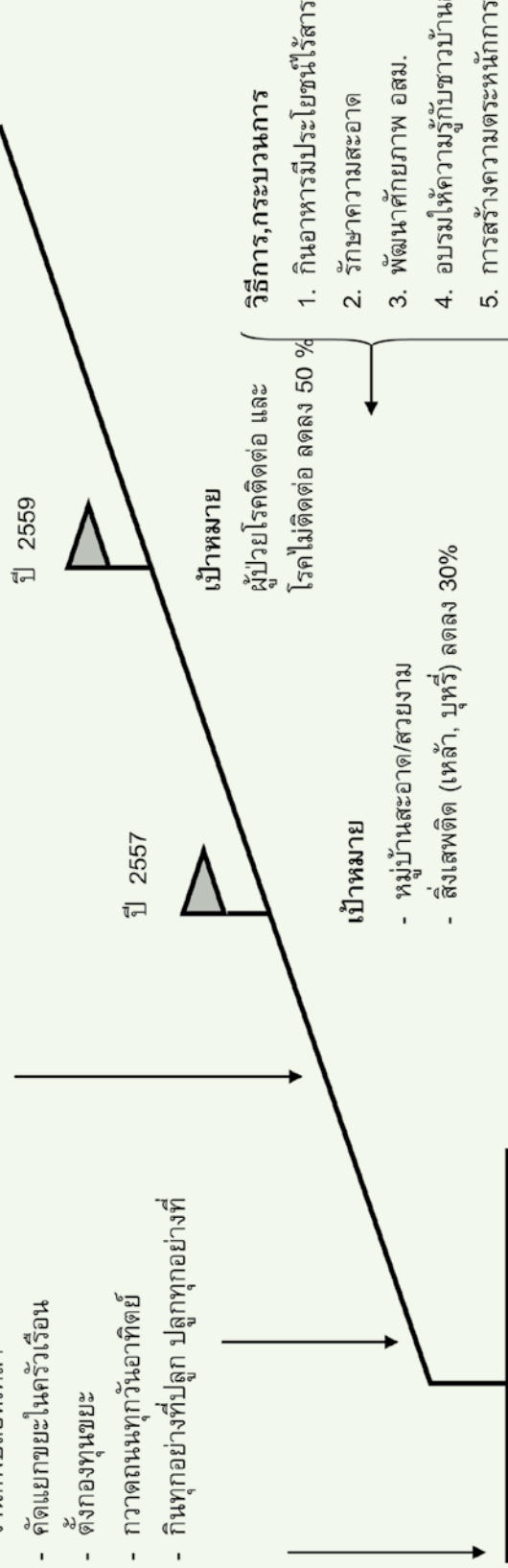
- แหล่งเรียนรู้เครือข่ายเพื่อเพียงบ้านสันพะยอม
- แหล่งเรียนรู้เครือข่ายเพื่อเพียง ระดับครัวเรือน
- แหล่งเรียนรู้ เกษตรอินทรีย์ (ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี)
- แหล่งเรียนรู้สวนยางพาราแบบผสมผสาน

ด้านสังคม/ สุขภาพ/ สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ

- ตรวจสอบภาพทุกปี
- ออกกำลังกายเป็นประจำ
- ปลูกพืชสมุนไพรใช้
- กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงทุกวันศุกร์
- ลดเหล้าเข้าพรรษา
- งานศพปลอดเหล้า
- คัดแยกขยะในครัวเรือน
- ตั้งกองขยะ
- กวาดถนนทุกวันอาทิตย์
- กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่

- ตั้งด่านเข้าเวร ตรวจตราในหมู่บ้าน
- เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ
- งานศพปลอดการพนัน
- เข้าค่ายธรรมะ
- ประกาศหมู่บ้านน่าอยู่

สถานะปัจจุบัน

- โรคระบบหายใจ 1,831 คน
- โรคระบบกล้ามเนื้อ 922 คน
- โรคระบบย่อยอาหาร 642 คน
- โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อได้ผิวหนัง 543 คน
- อาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทางคลินิกและทางห้องปฏิบัติการ 512 คน
- โรคระบบไหลเวียนเลือด 331 คน
- โรคติดเชื้อและปรสิต 255 คน
- โรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา 142 คน

เป้าหมาย

ผู้ป่วยโรคติดต่อ และโรคไม่ติดต่อ ลดลง 50 %

- หมู่บ้านสะอาด/สวยงาม
- สิ่งเสพติด (เหล้า, บุหรี่) ลดลง 30%

วิธีการ, กระบวนการ

1. กินอาหารมีประโยชน์ไร้สารพิษ
2. รักษาความสะอาด
3. พัฒนาศักยภาพ อสม.
4. อบรมให้ความรู้กับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง
5. การสร้างความตระหนักการรักษาสุขภาพ
6. การสร้างชมรมดูแลสุขภาพ
7. สร้างกฎกติการ่วม
8. การรณรงค์อย่างต่อเนื่อง
9. ยกย่องคนทำความดี 9 ด้าน

โครงการภายใต้แผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ด้านสังคม

แผนงาน	แนวทางการจัดการ	โครงการ	กิจกรรม	เป้าหมาย	แผน			บรรจุแผน อบต.	ภาคที่เกี่ยวข้อง
					ทำเอง	เข้าร่วม	ทำให้		
1. การป้องกันภัยคุกคามของสังคม	1. การสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสังคม	1. โครงการหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง	<ul style="list-style-type: none"> -อบรมให้ความรู้ชาวบ้าน -สร้างกฎกติการ่วม -ตั้งด่านเข้าเวร ตรวจตราในหมู่บ้าน -ลดเหล้าเข้าพรรษา -งานศพปลอดเหล้า -งานศพปลอดการพนัน 	ประชาชน 8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต., พนจ., สสจ., สช., ฯลฯ	
2. การดูแลผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ	2. การบรรณรศ	2. โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนำการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> -ลานศพ ลานธรรม -ยกย่องคนทำความดี 9 ด้าน -เชิดหุ่นวันพระ -เปิดบ้านคุณธรรม -เข้าค่ายธรรมะ 1 ปี/ครั้ง -ยกย่องคนดีศรีสังคม -อบรมพัฒนาจิตใจผู้นำ 	แกนนำชุมชน 8 หมู่	/	/	/	อบต., พนจ., ฯลฯ	
	3. การสร้างความร่วมมือของทุกฝ่ายและทุกภาคส่วน	3. โครงการครอบครัวอบอุ่นตัวอย่าง	<ul style="list-style-type: none"> -ค้นหาครอบครัวอบอุ่นตัวอย่าง -ยกย่องครอบครัวกตัญญู 	40 ครอบครัว	/	/	/	อบต., พนจ., ฯลฯ	
	4. ส่งเสริมและสร้างกิจกรรมทำร่วมกันทุกภาคส่วน	4. โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เยาวชนดี	<ul style="list-style-type: none"> -คัดสรรเยาวชนดี มีคุณธรรม -เข้าค่ายเยาวชน 	เยาวชน 20 คน	/	/	/	อบต., พนจ., สท.	
		5. โครงการสานสายใยรักแห่งครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> -อบรมให้ความรู้ -เข้าค่ายครอบครัว พ่อแม่ ลูก 	ครอบครัวกลุ่มเสี่ยง	/	/	/	พนจ., อบต. ฯลฯ	
		6. โครงการผู้สูงอายุสุดใจเสื่อรักวงกต	<ul style="list-style-type: none"> -ออกกำลังกาย -เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ -ทำสมาธิทุกวันพระ -ไหว้พระ 9 วัด ทุกปี 	ผู้สูงอายุ	/	/	/	อบต., พนจ., สท. ฯลฯ	
		7. โครงการคนตำบลบัวใหญ่ห่างไกลยาเสพติดและสิ่งเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> -กึ่งงาเยาวชน -ดนตรีพื้นบ้าน, ดนตรีสากล -เข้าค่ายเยาวชน -ยกย่องเชิดชูความดีของเยาวชน 	ประชาชนทั่วไป/เยาวชน	/	/	/	อบต., พนจ., สท. ฯลฯ	
		8. โครงการผู้ปกครองรู้ทั่วโลก	<ul style="list-style-type: none"> -อบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับโลกการสื่อสารไร้พรมแดน 	ผู้ปกครอง/เยาวชน	/	/	/	อบต., พนจ., สท. ฯลฯ	
		9. จัดสวัสดิการชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> -อบรมทำไข่ 25 บ./ค. -จัดสวัสดิการ เกิด-ตาย 	ประชาชนตำบลบัวใหญ่	/	/	/	อบต., พนจ., พอช. ฯลฯ	

การศึกษา

แผนงาน	แนวทางการจัดการ	โครงการ	กิจกรรม	เป้าหมาย	แผน			บรรจุแผน อบต.	ภาคที่เกี่ยวข้อง
					ทำเอง	เข้าร่วม	ทำให้		
1. พัฒนาระบบการศึกษาในระบบ	1. พัฒนาองค์ความรู้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น	1. โครงการจัดทำสื่อการเรียนการสอนท้องถิ่น		ร.ร. 3 โรงเรียน	/	/	/	คทช., กศน. ฯลฯ	
2. พัฒนา/ส่งเสริมการเรียนรู้คนทุกระดับ	2. การศึกษาดูงาน	2. โครงการนัดศึกษาดูงาน	<ul style="list-style-type: none"> -สร้างอาชีพทางเลือก -ศึกษาดูงาน 	เยาวชน 10 คน	/	/	/	อบต., กศน., พอช. มหาวิทยาลัยต่างๆ ฯลฯ	

3. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้	3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ	3. โครงการส่งเสริมสตรีในพื้นที่	- จัดทำเรื่องแม่ศึกษาทำงานช่วงปิดภาคเรียน - สนับสนุนงบประมาณทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	5 คน	/	/	อบต. ศพฐ., มหาวิทยาลัยต่าง ๆ
4. การอบรม/พัฒนาศักยภาพ แกนนำ/เสริมความรู้ในการ ประกอบอาชีพ	4. โครงการพัฒนาระดับแกนนำ/ คนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง	4. โครงการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรศูนย์การเรียนรู้	- อบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำเชิงปฏิบัติการ	สภาเด็กเยาวชน	/	/	ศพฐ., กศน., พอช./สสส./สช., พมอ. ฯลฯ
5. ส่งเสริมสนับสนุนการ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	5. โครงการสนับสนุนการ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	5. โครงการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรศูนย์การเรียนรู้	- พัฒนาศูนย์การเรียนรู้การประจักษ์คุณการเรียนรู้ - สนับสนุนงบประมาณ - จัดทำสื่อ/ชุดความรู้ - จัดทำหลักสูตร	10 ศูนย์	/	/	พอช./สสส./สช./พช. ฯลฯ
	6. โครงการเรียนรู้ตลอดชีวิต	6. โครงการเรียนรู้ตลอดชีวิต	- ฝึกฝนการทบทวนความรู้ เช่น หนังสือนำอ่าน, หนังสือนำไปใช้, หนังสือนำไปสอน	สภาเด็กเยาวชน	ทำเอง	ทำให้	อบต., พมอ., พอช./สสส./สช.
	9. โครงการอบรมการวัดเชิงพารา	9. โครงการอบรมการวัดเชิงพารา	- ฝึกอบรมการวัดเชิงพารา	เกษตรผู้ปลูก ยางพารา 8 หมู่	/	/	อบต./กองทุนสวนยางบ้าน, เกษตร ฯลฯ
	10. การพัฒนาระบบฐานข้อมูล GIS	10. การพัฒนาระบบฐานข้อมูล GIS	- ทบทวน, จัดเก็บข้อมูล - บันทึกข้อมูล เข้าสู่ระบบข้อมูล GIS	8 หมู่บ้าน	/	/	อบต./ พชช., พช. ฯลฯ

ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

แผนงาน	แนวทาง/วิธีการ	โครงการ	กิจกรรม	เป้าหมาย	แผน			อุปค.	ภาคีที่เกี่ยวข้อง
					ทำเอง	ทำร่วม	ทำให้		
1. ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น	1. จัดทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม/ประเพณี	1. โครงการสืบสาน "ฮีตเก่า ฮอยเดิน"	- แฉงกายพื้นเมือง (ผู้หญิงใส่ผ้าถุง) - พุดคำเมือง - รำนันทักทำผู้เฒ่าผู้แก่ - คนตรีพื้นบ้าน-ดีดล่องโจง - ฝึกปฏิบัติศาสนพิธี - แฉงสับ สี่ง่า - งานไหว้สาพญาเมืองน้อย - งานทานบักน้ำหอม - ลอยกระทง - แฉงสั้งต้นน้ำ-ทานปากแค - เจ้าพ่อพราหมิน - พระธาตุหนองบัว - การกินข้าวครอบครัวใหญ่ - ฯลฯ	ทุก ครอบครัว	/	/	/	อบต., ศพฐ., พมอ., พช. ฯลฯ	
2. รักษาวินัยธรรมท้องถิ่น	2. รมร้งคักการแต่งกาย, การกิน, การพูด		- รมร้งคักการแต่งกาย, การกิน, การพูดอย่างต่อเนื่อง - ประกวดคำสุภาพจิตไทย - ประกวดการเขียนบทความเพื่อการรักษาวินัยธรรม	เด็ก เยาวชน	/	/	/	อบต., ศพฐ., พมอ., พช. ฯลฯ	

ด้านสาธารณสุข

แผนงาน	แนวทาง/วิธีการ	โครงการ	กิจกรรม	เป้าหมาย	แผน			อุปค.	ภาคีที่เกี่ยวข้อง
					ทำเอง	ทำร่วม	ทำให้		
1. การป้องกันโรคติดต่อและ ติดต่อ	1. รมร้งคัก/ประชาสัมพันธ์	1. โครงการลด ละ เลิก สิ่งเสพติดเพื่อชีวิต	- ทำป้ายรณรงค์, เติมนร้งคัก 2 ครั้ง/ปี - ลดเหล้าเข้าพรรษา - อบรมให้ความรู้	ประชาชนทุกคน	/	/	/	อบต., รพ.สต., สสส., สช., สป.สช. ฯลฯ	

9. แผนการแก้ไขปัญหาดิน น้ำ ป่า ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	9. โครงการฟื้นฟูสภาพป่าปลูกทุกอย่างทั้งโลก	- ปลูกพืชที่เป็นอาหารทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก - ปลูกพืชหมุนเวียนทุกชนิด	ทุกครอบครัว	/		อบต., เกษตร, พืช, สสส., ฯลฯ
	10. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	- ออมเงินทุกเดือนๆ ละ ๓๐ บาท - ออมเงินเพื่อใช้เพื่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	ทุกครอบครัว	/		สถาบันการเงินชุมชน ฯลฯ
	11. โครงการปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร	- อบรมเชิงปฏิบัติการปรับปรุงผลผลิตทางการเกษตร	กลุ่มเกษตรกรทำไร่	/		อบต., เกษตรอำเภอ, พืช, สสส. ฯลฯ
	12. โครงการลด ปลูก หนึ่ อย่างยั่งยืน	- ปลูกข้าวไร่	20 ครอบครัว	/		อบต., เกษตร, พืช, สสส., ฯลฯ
	13. โครงการปลูกข้าวไร่	- ปลูกข้าวไร่	150 ครอบครัว	/		อบต., เกษตรอำเภอ ฯลฯ
	14. โครงการจัดทำเอกสารรับรองสิทธิ์ที่ดิน	- ออกเอกสารรับรองที่ดินทำกิน "โฉนดชุมชน"	1,328 แปลง	/		ป่าไม้, อุทยานฯ, ที่ดิน, สปบ., ฯลฯ
	15. โครงการพัฒนาฝีมือกลุ่มอาชีพ	- ยกระดับพัฒนาฝีมือกลุ่มอาชีพ, กลุ่มตัดเย็บ (อ้อม)	กลุ่มอาชีพ	/		อบต., พืช, กรมพัฒนาฯ ฯลฯ
	16. โครงการตลาดชุมชน		1 หมู่บ้าน	/		อบต., พืช ฯลฯ
	17. โครงการกลุ่มอาชีพเสริม (เลี้ยงวัว/เลี้ยงควาย/เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่/เลี้ยงปลา/เลี้ยงงา/ปลูกผักสวนครัว/จักสาน/เย็บผ้า/ดอกไม้แห้ง/โหวด/ซ่อมเครื่องยนต์/เสริมสวย/เพาะเห็ด)	- พัฒนามีวิทยุยกระดับความรู้สมาชิกกลุ่ม - อบรมการบริหารจัดการที่ดี - อบรมการบริหารความเสี่ยงของกลุ่ม - สนับสนุนงบประมาณ	กลุ่มอาชีพ	/		อบต., พืช, กรมพัฒนาฯ ฯลฯ
	18. โครงการกองทุนเมล็ดพันธุ์	- ทำปุ๋ยหมัก	กลุ่มเลี้ยงวัว	/		เกษตร ฯลฯ
	19. โครงการเกษตรผสมผสานแบบปราณีตและยั่งยืน	- อบรมพัฒนาระดับความรู้เกษตรกร - ยกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรยั่งยืน	20 ครอบครัว	/		เกษตร, พืช, สสส. ฯลฯ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนงาน	แนวทาง/วิธีการ	โครงการ	เป้าหมาย	แผน		อุปค.	ภาคีที่เกี่ยวข้อง
				ทำเอง	ทำร่วม		
1. การฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่า	1. สร้างจิตสำนึก สร้างความตระหนัก	1. ฟื้นฟูจิตสำนึกแห่งจิตสองมือเรา	ประชาชนตำบลบัวใหญ่	/	/		อบต. อบจ. ป่าไม้, อุทยานฯ, ที่ดินอำเภอ, สปบ., เกษตร, กองทุนสวนยางบ้าน, กรมพัฒนาฯ, กรมที่ดิน, หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ
2. การป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ	2. คำนวณจากมูลค่า เป็นมูลค่า	2. โครงการลด ละ เลิก การใช้สารเคมี	กลุ่มเกษตรกร	/	/		ป่าไม้, อุทยานฯ, ที่ดินอำเภอ, สปบ., เกษตร ฯลฯ
3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า	3. จัดทำข้อมูลเปรียบเทียบทุกปี	3. ออกแบบคู่มือด้วยเรื่องการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า และการรับรองแนวเขตที่ดินทำกิน, ภูเข้าน้ำ	ประชาชนตำบลบัวใหญ่	/	/		อบต. ฯลฯ

4. การวิจัยสิ่งแวดล้อม		4. โครงการบ้านน้อย	- ประกาดเรื่องความสะอาด - การจัดภูมิทัศน์ในหมู่บ้าน	8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต. รพ.สช. ๓๑
5. แผนการป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ		5. โครงการคำนวณการใช้ประโยชน์จากป่า "คุณค่าป่าเป็นมูลค่า"	- จำนวนปริมาณของคาร์บอน - จำนวนมูลค่าของออกซิเจน - จำนวนมูลค่าของพืชอาหาร - จำนวนมูลค่าของพืชสมุนไพร - อบรมเพิ่มศักยภาพหมู่บ้าน	13 ป่า	/	/	/	พชช. ศพช. ๓๑
		6. โครงการอบรมเพิ่มความรู้ชาวบ้านกับการเปลี่ยนแปลงของโลก		กรรมการหมู่บ้าน 8 หมู่	/	/	/	อบต. พชช., สสส., พช., สช. ๓๑
		7. กิจกรรมให้ความรู้อาสาสมัครป้องกันและเตือนภัย	- กิจกรรมเชิงปฏิบัติการป้องกันภัยธรรมชาติ	กลุ่ม อพป. อสม., อพม.	/	/	/	อบต. พชช., สสส., พช., สช. ๓๑

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

แผนงาน	แนวทาง/วิธีการ	โครงการ	กิจกรรม	เป้าหมาย	แผน			อบต.	ภาคีที่เกี่ยวข้อง
					ทำเอง	ทำร่วม	ทำให้		
1. การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค	สนับสนุน/สร้าง/ซ่อมแซม	1. ผ่าขุดลำน้ำแห้ง 2. ปรับปรุงขุดลอกลำน้ำแห้ง 3. ปรับปรุงขยายท่อประปาหมู่บ้าน 4. ขยายเขตไฟฟ้า/ซ่อมแซมไฟฟ้า 5. ติดตั้งหม้อต้ม รังริน 6. อ่างเก็บน้ำลำน้ำแห้ง 7. ซ่อมเครื่องกรองน้ำขนาดใหญ่ 8. ซ่อมระบบน้ำ	- ทำฝาย - เปลี่ยนระบบท่อประปาในหมู่บ้าน ท่อขนาด 2 นิ้ว - ระบบท่อประปาจากลำน้ำแห้งถึงทุกหมู่บ้าน (สายหัก) - สร้างรั้วเก็บน้ำประปา	บ้านแพง, น้ำหอม 8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต., ชลประทาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
				8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต.	
				8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต./การไฟฟ้าเชิงสา	
				ฝายปี	/	/	/	อบต./ชลประทาน	
				ลำน้ำแห้ง	/	/	/	อบต./กรมทรัพยากรน้ำ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
				8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต.	
				8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต.	
				8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต.	
				45 สาย	/	/	/	อบต.	
				สนามกีฬา อบต., สนามกีฬาหมู่ 8	/	/	/	อบต.	

		12. ซ่อมแซม/สร้างถนนเชื่อมระหว่างอำเภอ-ต.บัวใหญ่ ตำบล	ถนนสาย นม1006		/	/	อบต./กรมทางหลวงชนบท/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		13. โครงการถนนเชื่อมระหว่างตำบล	- ซ่อม/ปรับปรุงถนน	- ต.บัวใหญ่ - ต.สันตะ - ต.บัวใหญ่ - ต.น้ำตก - ต.บัวใหญ่ - ต.นวมน้อย 8 หมู่บ้าน	/	/	อบต./กรมทางหลวงชนบท/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		14. ซ่อมแซมเครื่องจักรจากเสียงหรือมลพิษ/เครื่องยนต์/ระบบเสียงตามสาย		8 หมู่บ้าน	/	/	อบต.
		15. ซ่อมแซมถนนคอนกรีตที่ชำรุด		8 หมู่บ้าน	/	/	อบต. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		16. สร้างถังเก็บน้ำฝนกว้าง 1.50 เมตร สูง 3 เมตร		7 หมู่บ้าน	/	/	อบต. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		17. โครงการแปรรูปข้าว		หมู่ 2, 4, 5, 6	/	/	อบต. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		18. โครงการขุดบ่อน้ำดื่ม		8 หมู่บ้าน	/	/	หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด้านการเมืองการปกครอง

แผนงาน	แนวทาง/วิธีการ	โครงการ	กิจกรรม	เป้าหมาย	แผน		อบต.	ภาคีที่เกี่ยวข้อง
					ทำเอง	ทำร่วม		
1. การสร้างประชาธิปไตยชุมชน	1. สร้างจิตสำนึกสร้างความตระหนักรู้ที่พลเมือง	1. โครงการสัมมนาและเพิ่มศักยภาพผู้นำกลุ่มองค์กร/คณะกรรมการหมู่บ้าน	- อบรมเชิงปฏิบัติการ - ศึกษาดูงาน	คณะกรรมการหมู่บ้าน/ผู้นำ 8 หมู่	/	/	/	ปกครอง, อบต., หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
	2. รมรณรงค์สื่อสารประชาสัมพันธ์	2. ประชุมสภาองค์กรชุมชน/ประชุมชาวบ้านทุกเดือน	- ประชุม	สภาองค์กรชุมชน	/	/	/	อบต., หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		3. โครงการบูรณาการแผนชุมชนและแผนพัฒนาของทุกองค์กร	- จัดเวทีหวนถามระดับตำบล	8 หมู่บ้าน	/	/	/	ปกครอง, อบต., พอช., สภาพัฒนา หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		4. โครงการจัดทำทบทวนและพัฒนาแผนชุมชน	- จัดเวทีหวนถามระดับหมู่บ้าน	8 หมู่บ้าน	/	/	/	อบต., พช., หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		5. โครงการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ใส่ใจหน้าที่พลเมือง	- อบรมให้ความรู้	กลุ่มเยาวชน	/	/	/	อบต., สพม., หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
		6. โครงการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ	- จัดเวทีระดมความคิดเห็นเสนอสมบัติ การเป็นผู้นำ	สภาองค์กรชุมชนตำบล, สออบต., ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน 8 หมู่บ้าน	/	/	/	สภาองค์กรชุมชน/ปกครองท้องถิ่น, อบต., สตา ปกครอง, อบต., สตา
		7. โครงการคืนหัวผู้นำ		8 หมู่บ้าน	/	/	/	ปกครอง, อบต., สตา
		8. โครงการวิจัยหารูปแบบประชาธิปไตยชุมชน		8 หมู่บ้าน	/	/	/	ปกครอง, อบต., สพม., สตา

สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่

๘๒ หมู่ ๘ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนำน้อย จังหวัดน่าน ๕๕๑๕๐

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

๙๑๒ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๓๗๘ ๘๓๐๐ โทรสาร ๐ ๒๓๗๘ ๘๔๐๓

E-mail: codi@codi.or.th Website: www.codi.or.th

พอช. - CODI

ผนวก ข

แบบสอบถาม

เรื่อง ทัศนคติของสมาชิกโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์”

จากการสนับสนุนของมูลนิธิสัมมาชีพและ

บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

ในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย

จังหวัดน่าน

แบบสอบถาม

เรื่อง ทักษะคติของสมาชิกโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” จากการสนับสนุนของมูลนิธิธัมมาชีพและบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในพื้นที่ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน หรือเติมข้อความตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี 31 – 40 ปี

41 – 50 ปี 51 – 60 ปี

60 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา

อนุปริญญา/ ปวช./ ปวท. ปริญญาตรี

ปริญญาโทขึ้นไป

4. อาชีพหลัก

☐	รับราชการ	☐	รับจ้าง
☐	ค้าขาย	☐	เกษตรกรรม
☐	อื่นๆ ระบุ		

5. รายได้ (ท่านมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อปี)

☐	ต่ำกว่า 12,000 บาท	☐	12,001 – 15,000 บาท
☐	15,001 – 21,000 บาท	☐	21,001 บาทขึ้นไป

6. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในตำบลนี้

☐	น้อยกว่า 10 ปี	☐	11 – 20 ปี
☐	21 – 30 ปี	☐	31 – 40 ปี
☐	40 ปีขึ้นไป		

ตอนที่ 2 ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย /ลงใน หรือเติมข้อความตามความเป็นจริง

1. ท่านเคยได้รับการอบรมในเรื่องของความรู้สำหรับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่

- ไม่เคย
- เคย..... ครั้ง (ตอบข้อ 2)

2. ในกรณีที่ท่านเคยได้รับการอบรมดังกล่าวในข้อ 1 การอบรมในครั้งนั้นจัดโดยหน่วยงานใด

- หน่วยงานราชการ
- หน่วยงานเอกชน
- องค์กรท้องถิ่น
- หน่วยงานอื่นๆ ได้แก่

3. ท่านเคยเข้าร่วมอบรมสัมมนาในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลบัวใหญ่ในครั้งที่ผ่านมาหรือไม่

- ไม่เคย
- เคย (ตอบข้อ 4)

4. การเข้าร่วมอบรมดังกล่าวนั้นได้ทำให้ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอะไรมากที่สุด

- การอนุรักษ์น้ำ
- การอนุรักษ์ป่า
- การอนุรักษ์ดิน

5. ท่านจงลำดับความสำคัญของปัญหาดังต่อไปนี้ ที่คิดว่าส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของท่านมากที่สุด (1 = มากที่สุด, 2 = มากเป็นอันดับรองลงมา, 3 = มากเป็นอันดับ 3, 4 = น้อยที่สุด)

- ปัญหาเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่าย รายได้ในครัวเรือน
- ปัญหาการเมืองในท้องถิ่น
- ปัญหาสุขภาพจิตและอาชญากรรมในท้องถิ่น
- ปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

6. ท่านจงลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้ ที่ท่านคิดว่าควรได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วที่สุด (1 = มากที่สุด, 2 = มากเป็นอันดับรองลงมา, 3 = มากเป็นอันดับ 3, 4 = น้อยที่สุด)

- ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่า
- ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- ปัญหาน้ำท่วม
- ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน

ตอนที่ 3 ทศนคติและผลความพึงพอใจของสมาชิกต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองภายหลังได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวาตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อความ	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม				
1. น้ำทิ้งที่ถูกปล่อยระบายจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัยโดยไม่ผ่านการบำบัดเป็นสาเหตุที่ทำให้น้ำเน่าเหม็น				
2. น้ำในลำห้วยเป็นสิ่งที่อยู่อย่างเหลือเฟือและ ไม่มีความจำเป็นต้องประหยัดหรือต้องทำการอนุรักษ์				
3. น้ำในลำห้วยเป็นที่ทิ้งและระบายของเสีย จำพวกขยะ มูลสัตว์ หรือสารเคมีที่เหลือจากการใช้งานได้				
4. การใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรไม่สามารถทำให้เกิดปัญหาน้ำในลำห้วยเน่าเสียและมีสารพิษตกค้างได้				
5. การอนุรักษ์น้ำในลำห้วยเป็นสิ่งที่ทุกคนในตำบลน่าจะต้องทำร่วมกัน				

ข้อความ	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในตำบลบัวใหญ่				
1. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน				
2. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งนั้นี่มีสาเหตุมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำของชาวบ้าน				
3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นี้ ที่สามารถช่วยให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งนั้นหมดไป				
4. การสร้างฝายชะลอน้ำจะสามารถช่วยทำให้ท่านมีน้ำไว้ใช้สำหรับการค้ำกินและทำการเกษตรได้ในช่วงฤดูแล้ง				
5. เมื่อมีโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นี้จะสามารถช่วยทำให้ท่านสามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี				

ข้อความ	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างรายได้				
1. ท่านคิดว่าเมื่อมีโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” พืชผักและผลไม้ เป็นสิ่งที่สามารถปลูกกินได้ภายในบริเวณบ้านของตนเอง				
2. การพัฒนาแหล่งน้ำในลำห้วยจนมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถทำให้ ท่านเพาะปลูกพืชผักกินเองได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องไปซื้อจากร้านค้า				
3. พืชผักและผลไม้อันเกิดมาจากการเพาะปลูกของท่านนั้นสามารถจะ สร้างรายได้ให้แก่ท่าน เมื่อมีการนำออกไปจำหน่ายในท้องตลาดได้				
4. โครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นี้ สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายใน การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรของท่านได้				
5. ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงยังคงมีความสำคัญต่อท่าน สำหรับการร่วมใช้ ในการเพาะปลูกพืชผลของท่านได้เป็นอย่างดี				
6. แหล่งเงินกู้ที่ท่านคิดว่าเมื่อมีความจำเป็นต้องนำมาหมุนเวียนใช้จ่าย ในการทำการเกษตรคือ ธกส.(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)				
7. การจ่ายเงินสมทบคืนให้แก่กองทุนวันละ 1 บาท (365 บาท/ปี) นับว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม และสามารถช่วยทำให้โครงการนี้สามารถ นำมาใช้หมุนเวียนในกองทุนและยังสามารถช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ได้ต่อไป				

ข้อความ	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารปลอดภัย				
1. การใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงเป็นสิ่งที่สามารถทำให้พืชผลมีความ สมบูรณ์และสวยงามตามความต้องการของท่าน				
2. พืชผักและผลไม้ที่ท่านเพาะปลูกกินเองในครอบครัวนั้น ท่านได้ใช้ ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงร่วมอยู่ด้วย				
3. ท่านคิดว่ายาแผนปัจจุบันจะสามารถรักษาโรคได้ดีกว่ายาแผน โบราณที่เป็นพืชสมุนไพร				
4. พืชสมุนไพรที่ใช้สำหรับรักษาโรคนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้อง เพาะปลูกกินเองในบริเวณบ้านของท่าน				

ข้อความ	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขอนามัยภายในชุมชน				
1. การกำจัดขยะของท่านในทุกวันนี้ วิธีที่ดีที่สุดคือการเผาขยะในเขตบริเวณบ้านของท่าน				
2. น้ำดื่มที่ใช้สำหรับการดื่มกินในครอบครัว ก่อนที่จะมีการดื่มกิน ท่านได้ทำการนำมาต้มให้สุกก่อนดื่มอย่างสม่ำเสมอ				
3. ท่านคิดว่าการกินอาหารแบบ “กึ่งสุก กึ่งดิบ” นั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินอาหาร				
4. ท่านคิดว่าการกินอาหารปรุงสุกอย่างสม่ำเสมอเป็นเรื่องที่ดีสำหรับตัวท่านเองและคนในครอบครัวและสามารถป้องกันการเจ็บป่วยได้				

ขอขอบพระคุณสำหรับความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ของท่าน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ร้อยเอกเชษฐ รมยะนันท์
วัน เดือน ปีเกิด	26 พฤษภาคม พ.ศ. 2509
การศึกษา	จบการศึกษาชั้นมัธยมที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสำเร็จ การศึกษาปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโทสาขาบริหารจัดการจากประเทศสหรัฐอเมริกา
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. ๒๕๕๑ ดำรงตำแหน่ง รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฝ่ายการเมือง
โดยย่อ	และในปี ๒๕๕๕ ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยรัฐมนตรี ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีประสบการณ์ในด้านการบริหารการจัดการประสานงานในด้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการทำงานเกือบ 30 ปี ได้เคยร่วมงานกับบริษัทต่าง ๆ ที่มี ชื่อเสียงมากมาย อาทิ บริษัท สหวิริยา จำกัด (มหาชน) บริษัท ในเครือ ชินวัตร กรุ๊ป เป็นต้น
ตำแหน่งปัจจุบัน	เข้ารับตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักกรรมการผู้อำนวยการใหญ่บริษัทไทย- เบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖ และยังเป็น กรรมการในหลายสมาคม อาทิเช่น กรรมการ สมาคมมิตรภาพเศรษฐกิจไทย- จีน กรรมการสมาคมมิตรภาพไทย-กัมพูชา

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง กิจการเพื่อสังคมเพื่อความมั่นคงของชาติ

กรณีศึกษา: ตำบลต้นแบบสามชีพ ต.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน

ผู้วิจัย ร้อยเอกเชษฐ รมะนันท์

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 57

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักการตลาดต่างคือแนวคิดที่นิยมใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจขององค์กรเพื่อให้ได้รับกำไรสูงสุด ซึ่งวัตถุประสงค์ของแนวคิดดังกล่าวเพียงเพื่อตอบสนองปริมาณการเสนอซื้อของกลุ่มผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด โดยยังสามารถครองใจกลุ่มผู้ซื้อได้มากเท่าใดก็ยิ่งจะทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายได้มากเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีการจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการที่ทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองดูดี มีความทันสมัยให้ได้อยู่ได้ในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการบริโภค ส่งผลให้หลายหน่วยธุรกิจต่างมุ่งเน้นวิจัยและพัฒนาในการผลิตสินค้าและรูปแบบการบริการให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคที่มีจำนวนที่มากขึ้น รวมถึงความหลากหลายของการใช้ชีวิต (Life style) ที่เพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

ผลเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตและการบริโภคที่มีมากเกินไป ทั้งที่อยู่ในรูปของมลภาวะและสิ่งปฏิกูล ต่างก็ทำให้หลายสิ่งแวดล้อมลงไปยังอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้นปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันต่างสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มมากขึ้น ระดับการจ้างงานยังคงมีการกระจุกตัวแค่ออยู่ในเมืองหลวงและหัวเมืองสำคัญตาม

ภูมิภาคต่างๆเพียงเท่านั้น ส่งผลให้ระดับการว่างงานมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น การดำรงชีพในปัจจุบันก็เดือนร้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้ปัญหาอาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราวก็มีอัตราเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นในหลายภาคส่วนต่างให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสังคมให้ดีขึ้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถมีความยืดหยุ่นต่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวันได้ ในขณะเดียวกัน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต้องสามารถคงอยู่และมีแนวโน้มในด้านการอนุรักษ์ที่ดีขึ้นเพื่อที่จะสามารถรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้ในอนาคตอย่างยั่งยืน ดังนั้นแนวคิดกิจการเพื่อสังคมจึงได้รับการพูดถึงและถูกนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ โครงการและองค์กรต่างๆเพิ่มมากขึ้นในรอบระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากว่า แนวความคิดนี้มีความยืดหยุ่นสามารถที่จะปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเข้ากับพื้นที่หรือโครงการที่นำมาวิเคราะห์ ภายใต้มุมมองทางเศรษฐกิจ มุมมองทางสังคมและมุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องพิจารณาบทบาทไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจ และมูลนิธิสัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ด.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภายในชุมชนจาก บมจ.ไทยเบฟเวอเรจและมูลนิธิสัมมาชีพ ของชุมชนในพื้นที่ด.บัวใหญ่ อ.น่าน้อย จ.น่าน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนภายใต้กรอบแนวคิด “กิจการเพื่อสังคม” เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมของประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะสำรวจทัศนคติและความพึงพอใจของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนของตำบลต้นแบบสัมมาชีพ ในเขตตำบลบัวใหญ่ อ.น่าน้อย โดยมีการสุ่มตัวอย่างสมาชิกโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” จำนวน 60 ตัวอย่าง”

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จะใช้ข้อมูลเชิงปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม ซึ่งก็คือสมาชิกในโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” นอกจากนั้นจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าจากบทความ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัยและกรณีศึกษาอื่นๆที่หาได้จากแหล่งข้อมูลสาธารณะ

ผลการวิจัย

การศึกษายุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ ต.บัวใหญ่ ภายใต้แนวทางการบริหารกิจการเพื่อสังคม ซึ่งแผนงานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ต้องการให้ระบบชลประทานสามารถเข้าถึงพื้นที่เพาะปลูกและที่อยู่อาศัยของสมาชิกได้และเป็นการผลักดันแนวคิดของเกษตรกรให้หันมาทำการเกษตรเชิงอินทรีย์ผสมผสาน ลดการพึ่งพาการเกษตรเชิงเดี่ยว ภายใต้ชื่อโครงการว่า “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1 มุมมองทางเศรษฐกิจ พบว่าแผนงานดังกล่าวมีผลประโยชน์ทำให้สามารถมีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น เพราะมีการกระจายความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น มีการจัดทำเกษตรเชิงผสมผสาน จนสามารถสร้างความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งผลประโยชน์นี้ช่วยลดรายจ่ายของแต่ละครอบครัวได้อย่างถาวรและที่สำคัญเกษตรกรได้หันมาทำการเกษตรเชิงอินทรีย์จะสามารถช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี อันจะเป็นการช่วยทำให้รายจ่ายของเกษตรกรเพื่อการทำการเกษตรมีแนวโน้มที่ลดลง

2 มุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าผลประโยชน์จากแผนเกษตรอินทรีย์จะสามารถช่วยทำให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้น เพราะเกษตรกรไม่จำเป็นต้องบุกกรุกเข้าไปในพื้นที่ต้นน้ำเพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้งเหมือนดังที่ผ่านมา

3 มุมมองทางด้านสังคม พบว่าผลประโยชน์ของแผนงานสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนสร้างความสามัคคีและความเกื้อกูลกัน

นอกจากนั้น ผลการศึกษาวิจัยทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ “หนึ่งไร่ เกษตรอินทรีย์” สามารถเรียบเรียงประเด็นการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติการมีส่วนร่วมในเรื่องของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

2. ทัศนคติของชุมชนกับปัญหาขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีพและสิ่งแวดล้อมพบว่า ปัญหาเศรษฐกิจและค่าใช้จ่าย รายได้ในครอบครัวมีความสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่างเป็นอันดับแรก

3. การจัดลำดับความสำคัญของประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดพบว่า เป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

4. ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพบว่าผลประโยชน์ของโครงการสามารถทำให้รายจ่ายเพื่อการบริโภคประจำวันและรายจ่ายเพื่อทำการเกษตรลดลงได้

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ่ายเงินสมทบกลับคืนสู่โครงการเพื่อเป็นการรักษาโครงการให้คงอยู่และสามารถช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นได้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อนโยบายดังกล่าวและมีความยินดีที่จะจ่ายในอัตราที่จัดเก็บ

6. ทัศนคติเกี่ยวกับสุขอนามัยขั้นพื้นฐานของชุมชนจากกลุ่มตัวอย่างยังคงมีความเห็นว่าปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช ยังมีส่วนทำให้พืชผลทางการเกษตรมีความสวยงามและมีความสมบูรณ์อยู่ แต่กลับกันถ้าถามว่า

พืชผักที่ตนเองต้องบริโภคเองภายในครอบครัวนั้น การเพาะปลูกดังกล่าวจะหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช

7. ความคิดเห็นในเรื่องการบริโภคอาหารปรุงสุกต้องมีความสำคัญสำหรับตนเองและครอบครัวอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและทัศนคติจากการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาและเพิ่มความมั่นคงภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม โดยแผนงานที่ควรเข้าไปปรับปรุงแก้ไขสภาพปัจจุบันของพื้นที่ตำบลบัวใหญ่มีดังต่อไปนี้

1. เผยแพร่แนวคิดกิจการเพื่อสังคมและวิชาการทางความรู้ในเรื่องการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้แก่เกษตรกร โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการเกษตรแบบเชิงเดี่ยวอย่างที่เคยทำในปัจจุบัน นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้อย่างใกล้ชิดและเป็นรูปธรรมที่สามารถเข้าใจง่ายในเรื่องการจัดการด้านสุขอนามัยในพื้นที่อย่างเป็นระบบและถูกต้อง

2. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของกิจการเพื่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เหล่าสมาชิกในชุมชนสามารถทำการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

3. ผลักดันให้เกิดมีความเชี่ยวชาญชำนาญการในเรื่องของการปฏิบัติงาน ภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม อันที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนภายนอกได้

4. จัดตั้งศูนย์กลางอบรมเพื่อเป็นพื้นฐานรองรับแก่คนรุ่นใหม่ที่กำลังจะก้าวมาเป็นแรงขับเคลื่อนของชุมชนในอนาคต

5. มอบรางวัลเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อสมาชิกที่ได้ปฏิบัติดีและปฏิบัติชอบภายใต้แนวคิดกิจการเพื่อสังคม

6 สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเครือข่ายที่เป็นพันธมิตรกับชุมชนของตนเองเพื่อประโยชน์ในอนาคต